

KAMU'DA SOSYAL POLİTİKA

Yıl/Year: 5 • Sayı/No:16 • 2011 / 1

ISSN:1306-8334

Siyaset ve Seçim

Memur-Sen Adına Sahibi
Ahmet Gündoğdu

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve Editör
Halit Ortaköy

Genel Yayın Yönetmeni
Mustafa Güçlü

Yayın Kurulu
Hüseyin Çumak
Yusuf Yazgan
Hacı Bayram Tonbul
Ahmet Kaytan

Danışma Kurulu
Prof. Dr. Naci Bostancı (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Seyyar (Sakarya Üniversitesi)
Doç. Dr. Mustafa Şentop (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Yasin Aktay (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Kadir Arıcı (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Ömer Çaha (Fatih Üniversitesi)
Prof. Dr. Mümtaz'er Türköne (Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Oya Akgönenç (Ufuk Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Cengiz Anık (Gazi Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Veysi Erken
Yrd. Doç. Dr. Erdiñ Yazıcı (Gazi Üniversitesi)
Alaettin Şahin
Şahin Ali Şen

Bilimsel makaleler ile ilgili
tüm soru ve yazışmalarınız için; Mustafa Güçlü
m.guclu@memursen.org.tr

Yayın İdare Merkezi:
Memur-Sen
GMK Bulvarı Özveren Sokak No:9/4
Demirtepe/Ankara
Tel: (0312) 230 09 72-73 - 230 48 98
Bürocell: (0533) 657 97 03-04
Faks: (0312) 230 39 89
www.memursen.org.tr

Grafik Tasarım&Baskı
Hermes Ofset Ltd. Şti.
Kazım Karabekir Cad. Murat Çarşısı
39/16 İskitler / Ankara
Tel: 0312 341 01 97 - 384 34 32

Yayın Türü:
Yaygın - Süreli

Basım Tarihi:
Mart 2011
5000 adet

Ücretsiz Dağıtılır.

EDİTÖRDEN

Halit ORTAKÖY

Genel Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Sekreteri

KADİM BİR MİRAS OLARAK SİYASET

Siyaset, kurumsal nitelik kazanmasından çok önce hatta insanlık tarihinin başlangıcından itibaren beynel beşer bir vakiadır.

Eş, dost, çocuklar, akraba ilişkileri, çevre, çalışma hayatı vb. tüm diyalog ve temaslarda her bireyin kullandığı üslup, tercih ettiği yöntem ya da bir başka deyişle benimsediği strateji, esasen siyasetin güncel tezahürlerinden ibarettir. Bu özellikleriyle siyaset, bir bakıma hava gibi, su gibi hayatın tüm safhalarına ve zeminlerine sirayet etmiş ve zaman içerisinde insana bahşedilen yönetme, idare etme kudreti ile bütünleşmiştir. Öyle ki, bütün dünya ve içinde ne varsa hep siyle muhatap olmayı zorunlu kılan bir siyaset kurgusu da hakim hale gelmiştir.

Tüm uygarlıkların popüler bir akademik disiplin olarak ele aldığı siyaset ilmi, zamanla, özellikle uluslar arası ilişkiler bakımından en önemli bilim dalı olarak ön plana çıkmayı başardı.

Böylece, henüz yeni bin yıla başlarken, geçmişin bu kavram üzerinde biriktirdiğiengin hazine ve tecrübenin üzerinde durmaktayız. Günümüzün ve geleceğin ana meselelerine çözüm bulmanın yolları arasında, insanlığın tüm mensuplarının birlikte inşa edeceği siyasi mekanizmalar, şüphesiz ilk sırayı alacaktır.

Her ne kadar, kimi zaman bazı siyasi aktörlerin hürs ve ihtirasları yüzünden insanlık alemi kana, gözyaşına, ve katliamlara maruz kalsa da, şefkatli, merhametli, adaletli bir sistemi, tesis ve temin etmek, ancak güçlü siyasi kimliklerle ve kurumlarla sağlanabilecektir.

Bu tespit, aynı oranda güçlü, ilkeli ve nitelikli sivil toplum kurgusu açısından da geçerlidir. Son aylarda Kuzey Afrika ve Ortadoğu' da ortaya çıkan siyasi çalkantılar, açıkça göstermektedir ki; hem siyasi yapılara hem de topluma eleştirel bir gözle bakabilen, gerektiğinde gerçekleri bütün çıplaklığıyla söyleyebilen sivil toplum kuruluşlarının yoksunluğu, ciddi krizlere yol açmakla kalmamakta, "tek adam" egemenliğine dayalı zulmün uzun yıllar devamına da kapı aralamaktadır. Çünkü, sivil toplum yoksa sivil ve özgür bir siyasetten, örgütlü toplum yoksa iradesini hükme çeviren milletten bahsetme imkanı da yoktur.

Siyasi geçmişinde "açık oy gizli tasnif" gibi eşine az rastlanırs seçim garabetleri bulunan ülkemizde, milletimizi temsil edecek milletvekilleri, hala siyasi partilerin genel başkanları tarafından belirleniyor ve bu yönüyle demokrasimizin tanımı, "seçilmişlerin seçimi" şekline dönüşüyor olsa da, iki de bir darbe ve muhtıralarla sarsılsak da, devam eden demokrasi mücadelesi ve tecrübesi, küçümsenecek gibi değildir.

12 Haziran 2011 milletvekili genel seçimlerine doğru, konusunu "siyaset ve seçim" olarak belirlediğimiz bu sayımızda; akademisyenlerimizin yanı sıra, siyasi partilerimizin görüş, düşünce ve gelecek vizyonlarına da yer verdik. Bu yazıların içerisinde yer alan eleştirilerin, siyasi partilerin kendilerine ait olduğunu, dergimizin demokratik bir tartışma zemini olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtir, katkı sağlayan herkese şükranlarımı sunarım.

3

Ahmet GÜNDOĞDU - Demokraside Karar Zamanı

6

Prof. Dr. Naci BOSTANCI - Seçim Döneminin Dili ve Atmosferi

11

Prof. Dr. Halis ÇETİN - Demokratik Meşruiyet ve Karizmatik Meşruiyet Arasında Seçim Yapmak

23

Prof. Dr. Tanju TOSUN - 12 Haziran Seçimlerine Ege ve Türkiye'den Bakmak: Sağ ve Sol Nereye?

29

Prof. Dr. Nurettin GÜZ - Seçimler, Kamuoyu Araştırmaları ve Medya

40

Hüseyin TANRIVERDİ - Yeni Ufuklara Doğru 2023 Vizyonumuz

45

Prof. Dr. Semih YALÇIN - Türkiye'nin Sorunlarına Çözümler ve 2023 Vizyonumuz

51

Biröl AYDIN - Saadet Partisi'nin Ekonomik, Sosyal, Kültürel Projeleri ve Vizyonu

56

Dr. Hasan ERÇELEBİ - DSP'nin Ekonomik, Sosyal Ve Kültürel Politikaları

60

Av. Şeref MALKOÇ - "Eşit ve Özgür Yurttaşlık Temelinde Yeni Bir Türkiye İnşası"

66

Prof. Dr. Hikmet Sami TÜRK - Türk Seçim Sisteminde Barajlar ve Değişiklik Önerileri

69

Doç. Dr. Cengiz ANIK - Seçim Hanında Yolları Kesişen, Aynı Yolun Yolcusu Siyasi Partiler

78

Yrd. Doç. Dr. Ahmet BIYIK - Medya Üzerinden Halkla İlişki Kurmak Kitle İletişim Araçları ve Siyaset

Ahmet GÜNDOĞDU

Eğitim-Bir-Sen ve Memur-Sen Konfederasyonu Genel Başkanı

DEMOKRASİDE KARAR ZAMANI

Seçim, çocukluğumuzdaki oyuncak seçiminden başlayarak, son nefesimize kadar devam eden bir süreçtir: Oynadığımız oyunlarda eş, okullarda sınıf başkanı, hayat arkadaşımız; muhtarlık, belediye, milletvekilliği, cumhurbaşkanlığına dek uzanan siyasal seçim zincirleri... Gündelik hayatta kullandığımız araçlarla ilgili seçimlerimiz. Yine gündelik dilde kullandığımız, "Ayağımızı bastığımız her yerde en az yüz seçenek vardır." gibi örnekler hep yakınımızda olmuştur. Bu kadar yakınımızda olan seçim olgusu; toplum, siyasal tercihler ve seçim gibi iç içe geçmiş alanlarla ilgili olduğunda kaotik bir hal almaktadır.

Sayırsız nehrin aktığı bu kaotik alanda, bir başlangıç belirlemek, tutarlı, anlaşılır sonuçlara ulaşmak için farklı ve yoğun bir çabaya ihtiyacımız olacak. İçine politik seçimleri de yerleştirebileceğimiz demokrasi, demokrasinin içinde de demos'un yani toplumun kurgulanmasından başlayabiliriz. Çünkü toplumsal bölünmeler sosyal çatışmaları, sosyal çatışmalar partileri oluşturacak güce her zaman sahip olmuştur. Çatışma ve partileşmenin özünde, sistemin kimin tarafından düzenleneceği, hangi hedeflerin izleneceği gibi konular vardır. Ki bu yolla, benzer sosyo- ekonomik çıkarılara ve benzer değerlere sahip olan bireyler, ortak hedeflerine varmaya çalışırlar. Çünkü demokrasi, "halkın hükümranlığı" veya "halkın egemenliği" dir. Yani aristokrasi ile monarşi'nin karşıtıdır.

Tarihsel perspektiften demokrasinin seyrine baktığımızda, Batılı ülkelerde ilk sosyal bölün-

me ve gruplaşmaların değerler sisteminden kaynaklandığını görürüz. Zaman içinde egemenlik ve ekonomik kaynaklar, seçkinci-savaşçı-fetihçi kişi ve grupların elinden kurtarılmış, ideolojik gerilimler kanlı bir şekilde boşaltılmış en sonunda da şimdiki siyasal olgunluğa ulaşılmıştır. Bu yüzden, "Günümüzün Batı dünyasında, politik çatışmalar, daha çok çıkar çatışması ekseninde gelişmektedir, diyebiliyoruz." Bu noktaya gelinceye kadar süren toplumsal bölünme ve çatışmaların tetikleyicilerinin ithal edilmediği gerçeğini de unutmamalıyız.

Bizde demokrasi ve seçimlerin tarihini, Batı ile karşılaştırdığımızda, 'kendi gerçekliğimizden kaynaklanmayan, pek çok oluşumla karşılaşıyoruz. Bunlar, en az yüz senelik gecikmeyle bizim coğrafyamızda ortaya çıkmıştır. Yaklaşık iki yüz senedir kendi içimizdeki pek çok konuda olduğu gibi, siyasal alanda da taleplerimizi belirlerken standart olarak Batılı demokrasileri alıyoruz. AB'yle kurduğumuz ortaklık antlaşmaları çerçevesinde sürekli onlara uymaya, bunun için de uyum yasaları çıkarmaya çalışıyoruz. Yani pek çok alanda, görülmedik bir hızda ve boyutta değişim süreci yaşadık, yaşamaya devam ediyoruz. Ancak imparatorluk sonrası yeni bir devlet modeli, yeni bir yönetim biçimiyle yolumuza devam ederken, yeni iktidar dengelerinin de ortaya çıktığını gördük. Yeni yönetim biçimi, yeni imtiyazlı sınıflar ortaya çıkarırken, aynı zamanda, kendi küskünlerini ve ötekilerini de çıkarmıştır. Bu yeni yapı, ne yazık ki, miras aldığı toplumsal

bölünmeleri ve ortaya çıkan yeni sınıfları ortak değerler etrafında buluşturamamıştır.

Kökleri yüzyıla-yüzyıllara uzanan toplumsal gruplar, üyelerine farklı toplumsallaşma süreci yaşatırlar. İzledikleri bu yöntemle, üyelerinin siyasal tutumlarına da etki ederler. Bu tespitin, seçmen davranışlarını bütünüyle açıklamasa da, içinde önemli verileri barındırır. Çünkü seçmen olarak bireyin kişiliği, toplumsallaşma ve yaşam deneyimlerinin sonucu olarak ortaya çıkar. Buradan da insanların benzer şeyler düşünmesini, hissetmesini ve eylemde bulunmasını anlamak için bir yol bulabiliriz. Psikoloji, psikiyatri, sosyoloji gibi disiplinlerin, "Toplumsal karakterin içeriğinin belli bir toplumun gerekliliklerine bağlı olduğunu; bu gerekliliklerin bireyin karakterini biçimlendirdiğini, bu yolla bireyin yapmak zorunda olduklarını yapmak ister hale geldiğini; sonuçta, toplumsal sistemin gereklilikleri ve talepleri tarafından biçimlendirilmiş bir birey/ seçmen profiline ulaşabilir." gibi tespitleri ve içinde son derece önemli gerçekleri barındırır. Seçmen davranışlarını sosyal gruplar üzerinden okumak konusunda, İslamcılık, muhafazakârlık, milliyetçilik, Türkçülük, Kürtçülük, laiklik, Sünnilik, Alevilik ve etnisite gibi kavramlarla ilgili tartışmalara yakından bakmak yeterlidir.

Diğer yandan şemalar, birey/seçmen davranışlarını anlamak için başvurmamız gereken kavramlardan biridir. Şema, insanların birikimlerinin sonucu ortaya çıkan, olayları yorumlamada kullandıkları, çoğu zaman basit, zihinsel yapılarıdır. Gruplar da sahip oldukları ve kendilerini temsil eden anlam şemaları ve sembollerle, üyelerini hem günlük hayatın dünyevi havasından alır, hem de grupla yeniden birleştirir. Bunu yaparken de, toplumsal hayatın, içinde politik yaşantının da bulunduğu, karmaşık gerçekliğini de organize eder. Dolayısıyla, seçmen olarak birey; bu anlam şemalarına bakarak yönlendir ve

içinde bulunduğu politik dünyayı anlamlandırır, bir referans noktası olarak kullanır, sorumluluklarını belirler.

Siyasetçilerin hedefi de bu anlam şemalarını, yol haritalarını etkilemektir. Çünkü birey / seçmen kendisine ulaşan ya da karşılaştığı yeni bilgiyi-mesajı bu şemalar ve yol haritalarının yardımı ile süzer, seçer, kodlar, sınıflandırır, etiketler ve mevcut yapıyla bütünleştirir. Bu durumu çok iyi bilen siyasetçiler, seçim kampanyalarını derin düşünceler, sorunlar, çözüm önerileri üzerine temellendirmezler; halkın sorunları üzerinde, çok alt düzeyde akıl yürütebileceğinden hareketle, çok yalın açıklamalar yaparlar. Halk nezdinde bu yalın açıklamalar, çoğu zaman etkili olabilmektedir. Politik mesajların bu düzeyde iletilmesinin başka bir nedeni de seçim döneminin en etkili-zorunlu- aracı görüntü ağırlıklı, en az- en etkili sözle seçmenlere ulaşmak zorunda olmalarıdır. Bu araçlarla da, doğal olarak, karmaşık sorunların ve çözüm önerilerinin aktarılması oldukça zordur. Seçmenlerin çok az ilgi gösterme yönündeki bu eğilimi, büyük bir olasılıkla, bireylerin bilgiyi elde etmek için ödeme-yi göze alacakları maliyetle (zaman-emek-para, vb.) doğru orantılı olacaktır. Daha da önemlisi, bir seçmen çoğunluğunun kafasında sınırları iyi çizilmiş, yalın bir sorun, muhalif bir partinin ileri süreceği sorunların ve çözüm önerilerinin etkileme gücünü sınırlayabilir.

Hangi araçlarla olursa olsun, kendisini yetiştirmiş olan insanlar- ki bunlara seçkinler de diyebiliriz- ayrıca ele alınmalıdır. Bu insanlar, sahip oldukları değerlerin, bu değerleri oluşturan unsurların ve bu unsurların kendi aralarında kurdukları bağların açık seçik farkındadırlar. Dolayısıyla bu kesimin, olup bitenleri kendilerine göre yorumlayabildiklerine, yeniden çerçeveyebildiklerine; bu yolla farklı bir yapıya büründürebildiklerine, daha etkileyici bir hâle

getirebildiklerine tanık oluruz. Bu bağlamda siyasi seçkinler de, geliştirdikleri politik çerçevelemeyi kurumsallaştırarak kitleleri yönlendirmek, kalıcı aidiyetler geliştirmek için kullanırlar. Ancak bu yöntemin, zaman içinde, bir çeşit “politik hapisane”ler inşa edebildiğini de unutmamalıyız.

Buraya kadar olan kısımda, genel olarak, “seçim, Batı’da ve bizde demokrasinin seyri, gruplar ve seçmen olarak birey davranışı, anlam şemaları, seçkinlik ve politik seçkinlik gibi konulara-okuyucu için sıkıcı da olsa- güncel siyaset ve seçmen ilişkisini temellendirmek için zorunlu olarak değindim. Çünkü biz, sonuç odaklı düşünmeye alışkınız, oysa süreç odaklı düşünmek bizi olup bitenlerin kaynağına daha çok yaklaştırır. Bu tespitten hareketle, Siyasal kültürümüzün, biz-onlar, dost-düşman ayırımı üzerine kurulduğunu söyleyebiliriz. Bu siyaset biçimi, grup içi dayanışmayı, toleransı; kendi grubunun dışındakiler için bir düşman-savaş mantığının getirdiği hoşgörüsüzlüğü çoğaltmaktadır. Bu durumdan en büyük zararı, demokrasinin özünü oluşturan hoşgörü ve birlikte yaşama iradesi görmektedir; “çatışmalardan darbe gerekçesi üretenler” ise bu durumu kendi kirli emelleri için bir fırsat olarak görebilmektedirler.

Siyasal hayatımıza ilişkin yapılan araştırmalardan çıkan başka bir sonuç da “devlet” olgusunun ele alınış biçimidir. Devlet; politikamızın,

hatta bütün insanlık-medeniyet değerlerimizin ötesinde bir konuma yerleştirilmiştir. Çok partili hayatla beraber, bu konumlandırmanın giderek gevşediğini; siyasetin halka daha yakın, sorunlara daha duyarlı hale geldiğini kısmen kabul edebiliriz. Ancak siyasal partilerimizin önemli bir kısmı kendilerini tanımlarken hâlâ “devlette sadakati” temel alabiliyorlar, yine milletten, “yüce, güçlü ve kutsal devlet”e sadakat istemeyi temel bir strateji olarak benimseyebiliyorlar. Siyaseti, devletçiliği savunmak, bunun karşılığında, üretilen ekonomik değeri ve kadroları parti teşkilatları üzerinden dağıtmak biçiminde anlıyorlar. Siyasi söylemlerinin sınırlarını, darbecilerin iradelerini yansıtan anayasa, bu anayasanın yasakları, dokunulmazları üzerinden belirleyebiliyorlar. Bu yüzden de meşru bir yoldan iktidara gelemeyeceklerinin bilinciyle, illegal-derin ittifakların peşinden gidebiliyorlar.

Sonuç olarak, tüm gelişmiş demokrasilerde olduğu gibi daha “bilinçli birey” ve daha “örgütlü toplum” olduğumuz zaman, daha yaşanması bir ülke olabiliriz. Bunun için de partilerimiz, kendilerine evrensel politika aynasından bakmalıdır. Memurlarımıza, zorba bir anlayışla dayatılan siyaset yasağı, zaman kaybetmeden, kaldırılmalıdır. İnsanımız, kendilerini ilgilendiren konularda söz sahibi olmak için seçim takvimini beklememeli, demokratik katılımlarını oy vermekle sınırlandırmamalıdır.

Prof. Dr. Naci BOSTANCI

Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Eski Dekanı

SEÇİM DÖNEMİNİN DİLİ VE ATMOSFERİ

Yeni bir seçime gidiyoruz. Üç ay sonra sandıklar milletin önüne konulacak. Sandıktan çıkan netice, dört yıl daha Türkiye siyasetinin parametrelerini ortaya koyacak. İnsan, Sait Faik'in hikâyesine atfıyla "Demokrasi güzel şey" diyor. Siyaset demokrasi sayesinde halka, onun çıkarlarına bağımlı hale geliyor. İktidar olmak isteyenlerin gözlerini dikecekleri ve işaret bekleyecekleri başka bir merci yok. Bu da iktidar marifetiyle kontrol edilen kaynaklarla halkın arzuları, eğilimleri arasındaki gerçek illiyet bağlarını oluşturuyor. Demokrasi dışı rejimlerin, baştaki yöneticilerin halktan bağımsız bir şekilde iktidarı kontrol ettiği ülkelerin problemi sadece baskı değil. Baskıyı, şiddeti, despotluğu da doğuracak şekilde gelişmelerin kapısını açan iktidar/halk ilişkisinin yokluğu.

Her seçim önemlidir. Bunu bütün partiler söyler. Amaç, seçmenleri hareketlendirmek, onları bir görev duygusuyla sandık başına çekmektir. Hakikaten her seçimde onu önemli kılan bir sorunlar repertuarı söz konusudur. Repertuarın mahiyetine göre seçim de sonuçları itibarıyla daha dikkat çekici olur. 2011 seçimlerini hayati ve önemli kılan, demokratikleşme ve siyasal özgürlüklerin sınırlarının genişlemesi, kamusal müzakerenin güçlenmesi konularında "yola devam" denilmesi. Öte yandan Kürt meselesinden tutun AB ile ilişkilere kadar geniş bir yelpazedeki sorun/çözüm ilişkisi için de seçimin sonuçları özellikle de oranlar önem taşıyor. Muhalifi muvafığı bu seçimlerden de AK Parti'nin güçlü bir grup ve tek başına iktidarla çıkacağı doğrultusunda. CHP Genel Başkanı'nın "Yüzde ellinin altında oy alırsan istifa

edecek misin?" beyanıyla da vurgulandığı gibi, AK Parti'nin hedefi yüzde elliyi aşmak. Kılıçdaroğlu'nun AK Parti için tahminleri arasında yüzde elli sınırı bulunmasa, böyle bir cümle kurması beklenmezdi. Mesela yüzde kırk diyebilirdi. Tabii bir muhalefet partisinin iktidardaki AK Parti için böyle bir çıta koyması kendisi açısından talihsizlik. Ancak şimdi o konuyu girmeyelim.

Seçim dönemlerinde kampanyalar, saha araştırmaları yoğunlaşır, liderler ülkeyi dolaşırlar, partilerin kendi içlerinde heyecanlı bir rekabet yaşanır. Keza yine seçim sonuçları bakımından etkili olacağı varsayımıyla karanlık bir takım tertipler de ortaya çıkabilir. İktidar ilişkilerinin mahrem yanında konumlanmış kimi çevreler, karakterlerine, siyaset anlayışlarına uygun şekilde bu tür manipülatif eylemlerin rüyasını görürler. Şiddet olaylarında yükselme, toplumsal gerginliği artırma, baştaki iktidarı zayıf, güçsüz gösterecek şekilde kimi faaliyetlerin içine girme gibi yöntemlerin pratiğe taşınması, az çok Türkiye'yi ve siyasal ilişkilerin mecrasını inceleyenler için şaşırtıcı olmaz. Ancak hemen belirtelim ki, bu tür entrik girişimler aynı zamanda sahipleri için de risklidir. Faaliyetlerin yerleştiği bağlam kamuoyu tarafından anlaşılır, bunların birer manipülasyon olduğu konusunda güçlü bir kamusal kanaat teşekkül ederse, tam tersi sonuçların vesilesine dönüşebilirler. Bıçağın bazen onu elinde tutanın parmağını kesmesi gibi, bu tür yöntemler de sahiplerinin rızası hilafına onları yaralayabilir. Çünkü çok genel manada söyleyecek olursak, seçmenler bir anlık eylemlerle değil zaman içinde oluşmuş toplam algılarıyla davranırlar. Bu algının onlara, partiler ve onların kimlikleri, kamusal iletişimleri bakımından yerleşik bir bağlam sunduğu malumdur. Entrik eylemler de anlamlarını bu bağlamda bulurlar. Tam da seçim dönemi sergilenecek kimi karanlık olaylar, kendi başlarına değil siyasetin genel resmi içine yerleştirilerek anlaşılacaktır. O resmi doğru okuyamayanlar, sadece eylemin kendisine bel bağlayanlar yanılırlar.

Seçmenin toplam algısından bahsettik. Bu her türlü siyasi hesap kitap işinde dikkate alınması gereken bir özelliktir. Seçmenin zihnindeki partilere ilişkin algıların süreç içinde ve çeşitli vesilelerle şekilleniyor olması, onları seçim zamanlarının özel ve yoğunlaştırılmış propaganda faaliyetlerine karşı da mesafeli ve dikkatli bir duruma getirir. Etkileyici bir slogan bulduk, bir anda gönülleri fethedeceğiz, ya da elimizdeki skandal dosya ile her türlü siyasal dengeyi alt üst edeceğiz, tarzında yaklaşımlar manasızdır. Çünkü seçim dönemlerinde bir bakıma her şey itibari hale gelir. Seçim vardır ve insanlar bu türden skandallar, dosyalar, sloganlar söz konusu olduğunda, bunları "kendinde siyasi değeri" olan durumlar olarak görmezler, aksine bütün bunlar

Çok genel manada söyleyecek olursak, seçmenler bir anlık eylemlerle değil zaman içinde oluşmuş toplam algılarıyla davranırlar. Bu algının onlara, partiler ve onların kimlikleri, kamusal iletişimleri bakımından yerleşik bir bağlam sunduğu malumdur. Entrik eylemler de anlamlarını bu bağlamda bulurlar. Tam da seçim dönemi sergilenecek kimi karanlık olaylar, kendi başlarına değil siyasetin genel resmi içine yerleştirilerek anlaşılacaktır. O resmi doğru okuyamayanlar, sadece eylemin kendisine bel bağlayanlar yanılırlar.

“bir kastı mahsusaya sahip, seçimi etkileme amaçlı” olaylar olarak görürler. Başka amaçların aracı olan her şey gibi, bu tür son dakika dosyaları da asıl değerlerinin çok altında bir muamele ile karşılaşırlar. Çünkü gerçekten o dosyaların, iddiaların amacı ilgili oldukları karanlık konuları açığa çıkartmak olsaydı, onların üzerlerinden başka amaçlar devşirilmeye çalışılmazdı. İktidar durumunu etkilemeye dönük her “başka amaçlı” girişim, kendi amacından sapmış bir anlamla yer bulur ve insanların nezdinde etkileyiciliğini kaybeder.

Partilerin propaganda faaliyetleri temelde seçmen davranışlarını etkili bir şekilde dönüştüremezler. Hayli yüklü harcamalara mal olan bu türden faaliyetlerin pozitif bir katkısından ziyade yokluğu halinde doğuracakları negatif algı bakımından önemleri büyüktür. Eğer propagandada bulunmazsanız, bu sizin varlığınıza ilişkin kuşku doğurabilir, iddialarınızın zayıflığına bir karine olarak algılanabilir. Sahada görülmeyen, insanların zihninde de yeterli oranda yer bulmaz.

Partilerin propaganda faaliyetleri temelde seçmen davranışlarını etkili bir şekilde dönüştüremezler. Hayli yüklü harcamalara mal olan bu türden faaliyetlerin pozitif bir katkısından ziyade yokluğu halinde doğuracakları negatif algı bakımından önemleri büyüktür. Eğer propagandada bulunmazsanız, bu sizin varlığınıza ilişkin kuşku doğurabilir, iddialarınızın zayıflığına bir karine olarak algılanabilir. Sahada görülmeyen, insanların zihninde de yeterli oranda yer bulmaz. Üzerine düşünülmeyen siyasi hareketlere ilişkin seçmen kararlarından da bahsetmek kolay değildir. O yüzden propaganda faaliyetleriyle sonuçları etkilemek sınırlı olsa da, yapılmaması halinde doğacak boşluk önemli olduğu için bunları yerine getirmek, bu alanda faaliyet göstermek gereklidir.

Siyasetin en temel unsuru dildir. Partiler, siyasetler konuşarak, yazarak, sloganlarla, parolalarla kitle ile bağ kurmaya çalışırlar. Yaşanan gelişmeler karşısındaki açıklamaları, onların nerede durduklarının anlatımlarıdır. Seçmenler dili değerlendirir, oradaki vurgulara bakar ve o partiye, kişiye ilişkin kanaatlerini oluştururlar. Dil denildiğinde bunun da tıpkı toplam algıda olduğu gibi uzun vadede teşekkül etmiş bir repertuar üzerinden anlam kazandığı unutulmamalıdır. Bugün çarpıcı bir söz söylenmiş, yarın bambaşka bir mecrada yine çarpıcı bir laf edilmiş; bunların etkileyciliği mantiki devamlılığından değil de çarpıcılığında aranmış: Bu türden bir dil mühendisliği ikna edici olmaz. 2002 seçimlerinde Genç Parti'nin siyasal dili çarpıcılık üzerine kurulmuştu. Cümleler bir arada düşünüldüğünde tutarlı bir siyasal muhakeme oluşturmak mümkün gözükmüyordu, ancak tek tek her cümle esinleyici bir ambiyans oluşturuyordu. Sonuçta GP yüzde yedi civarında bir oy oranında kaldı. Böyle bir dilin daha fazla alıcısı olacağını beklemek mümkün değildir. Seçmen bir cümlenin ardından gitmez, çarpıcılığa kendini teslim etmez. Bu türden beyanların yakalayacağı seçmenler, daha çok partilerine küsmüş, kenara çekilmiş, toplumsal bütünleşmenin de kenarında kalmış, ilham verici bir cümle üzerinden siyasal safını

değiştirmeye hazır kesimlerden çıkabilir. Bunların sayısının da fazla olması beklenmez.

Bugün 12 Haziran'a doğru giderken, CHP'nin de benzeri bir yolda ilerlediği görülüyor. Dar gelirli gruplara aylık altı yüz lira verilmesi, bedelli askerliğin çeşitli kategoriler halinde önünün açılması bu manada yaklaşımlardır. Yarın seçim yaklaştıkça başka vaatler de ortaya dökülebilir. İnsanların hoşuna gideceği varsayılan, ancak nasıl yapılacağı konusunda ikna edici hazırlıklar bulunmayan sözler söylenebilir. Çünkü CHP'de böyle bir siyasal dile, stratejiye yatkın bir hava gözüküyor. Bunun nedeni de Kılıçdaroğlu'nun gelmesiyle birlikte artan umutların tekrar kırılması, birkaç puan yükselmiş gözükken parti oylarının gerilemesi. Keskin vaatlerle partiye bir çıkış aranıyor. Ancak ana muhalefet partisi gibi tutarlı, istikrarlı, sorumluluk sahibi bir çizgide politika yapması beklenen bir partinin, marginal siyasi örgütler gibi, nasıl olsa iktidar olmam mümkün değil, hiç olmazsa radikal vaatlerle oy oranlarını artırayım, şeklinde düşünmesi talihsizlik olur. CHP'nin dar gelirli ailelere altı yüz lira vereceği vaadinin küçük başka partiler tarafından da dile getirildiğini unutmayalım. Bu altı yüz lira verilemez mi? Mümkün elbette, verilebilir. Ancak bunun bir maliyeti vardır. Herkes daha fazla vergi verir, dar gelirli kesimlerin tüm sosyal hakları tırpanlanır, bunun sonucunda ellerine bu civarda bir para tutuşturulabilir. İnsanlar da ne kaybettik ne kazandık, hesabını yaptıklarında ortada fazladan bir kazanç olmadığını aksine kayıp olduğunu görürler.

MHP'nin dili toplam bir siyasal proje ortaya koymaktan çok, arızı, yaşanan gelişmelere tepki niteliğinde oluşuyor. İktidarın yapıp ettikleri eleştiriliyor, ancak nasıl yapılacağı konusu dile getirilmiyor. Ya da ağırlıklı olarak Kürt meselesi etrafında yaşanan gelişmelere "sert" mukabeleler üzerinden seçmenle temas sağlanmaya çalışılıyor. AB'den dış politikaya, ekonomiden toplumsal hayata kadar MHP'nin seçmen nezdinde sahip olduğu imaj nedir, diye düşünecek olsak, elimizde fazla bir referans bulunmadığını görürüz. Duyarlılıklar, refleksler, tepkiler türünden bir bağlam teşekkül eder. Bu bir siyasal proje, prog-

ram, ülkenin geleceğine ilişkin bir hesap kitap anlamına gelmez. Zaten o yüzden MHP muhalefette olmasına rağmen büyüyemiyor, belli bir çizgide, dilinin ifade ettiği gibi duyarlılıkların ve reflekslerin partisi olarak yoluna devam ediyor. Bu yaklaşımın bir siyasi partiyi iktidara taşıyacak ölçüde seçmeni hareketlendirmesi beklenemez.

Siyasetin en temel unsuru dildir. Partiler, siyasiler konuşarak, yazarak, sloganlarla, parolalarla kitle ile bağ kurmaya çalışırlar. Yaşanan gelişmeler karşısındaki açıklamaları, onların nerede durduklarının anlatımlarıdır. Seçmenler dili değerlendirir, oradaki vurgulara bakar ve o partiye, kişiye ilişkin kanaatlerini oluştururlar. Dil denildiğinde bunun da tıpkı toplam algıda olduğu gibi uzun vadede teşekkül etmiş bir repertuar üzerinden anlam kazandığı unutulmamalıdır. Bugün çarpıcı bir söz söylenmiş, yarın bambaşka bir mecra da yine çarpıcı bir laf edilmiş; bunların etkileyiciliği mantiki devamlılığından değil de çarpıcılığında aranmış: Bu türden bir dil mühendisliği ikna edici olmaz.

AK Parti ise, kendisini iktidara taşıyan tarihi şartlar varlığını sürdürdüğü, toplumla kurduğu ilişkileri güncellediği için yoluna devam ediyor. Tarihi şartlar derken altını çizmemiz gereken konu, elitlerin vesayetinden bütünüyle sandığın egemen olduğu bir yeni siyasi yapıya geçilmesidir. Süreç devam etmektedir. Türkiye'nin sosyolojisindeki değişim, halkın siyasete ağırlık koymasını tetiklerken, bunun siyasi temsilini de AK Parti üstlenmiştir. Öte yandan iktidar partisi, orta sınıfları güçlendirme, demokrasiyi destekleme, kemikleşmiş problemlerin çözümü için kamusal müzakere alanını genişletme şeklindeki yaklaşımlarıyla da büyük bir kesimin sempatisini çekmeye devam etmektedir. Ekonomik olarak ülke zenginleşmekte, dün orta ve alt sınıflar için hayal gibi görülen harcama standartları yükselmektedir. Ülkenin itibarının arttığı konusunda ortak bir kanaat vardır. Sadece siyasi alanda değil ekonomide ve toplumsal ilişkiler alanında da ülkenin bölgedeki ağırlığının arttığına akli selimle bakan herkes onay vermektedir. Bunlar iktidar partisini güçlü kılmaya devam eden unsurlardır. Esasen iki seçimden sonra üçüncü seçimde de AK Partiyi tek başına iktidara taşıyacak olan seçim havasının arkasında da bu vardır.

BDP'nin diline geldiğimizde, ortada bir siyasal yaklaşımdan ziyade sokaktaki kitlelerin duyarlılıklarına seslenmeye dönük jestlerin ve konuşmaların olduğu görülüyor. Siyaset yapmak, meclise girmek, orada Kürt meselesinin müzakeresine katkı sağlamak gibi yollar açık olmakla birlikte, böyle bir dilin kullanılmasının mantığı başka bir yerde aranmalıdır. BDP, siyasetin olağan yollarına dair bir repertuar oluşturmakta zorluk içindedir, başarılı değildir, ayrıca böyle bir dilin çok da işine yaramayacağını düşünmektedir. Çünkü bu dil, uzlaşmaya, anlaşmaya, toplumsal bütünlük içinde kimi çözüm yollarını tartışmaya yöneliktir. Oysa her uzlaşma ve anlaşma eğilimi, Kürt meselesinin tüm temsilini üstlenmek isteyen, bu yüzden kendi sınırlarını etnik kimliğin sınırlarıyla çakıştırmaya çalışan BDP için negatif strateji anlamına gelmektedir. Oradaki akıl, gerginlik marifetiyle etnik kimliğin "ayaklanmasını", her tür gelişmenin kendisine refere edildiği bir yer hali-

ne gelmesini ummaktadır. Oysa Türkiye'nin tarihsel müktesebatı ve hâlihazırdaki ortam bu bakımdan, izlenilen stratejiyi desteklememektedir. Özellikle iktidar partisinin sorun çözmeye dönük istikrarlı yaklaşımı, gerginliğe ümit bağlayan yaklaşımları boşa çıkartmaktadır. Bu dili baskın hale getiren bir başka neden ise, BDP içindeki siyasetçilerin kariyerizm arayışıdır. Olağan şartlarda milletvekili olarak seçilmeleri zora giren kimi vekiller, sokağın duyarlılıklarıyla buluştukları izlenimi üzerinden tartışılan figürler haline gelmek ve böylelikle "harcanmayı" önlemek istemektedirler. Pozitif olarak öne çıkamayanlar negatif olarak rol almaya çalışmaktadırlar. Böyle bir dil kısa vadede kimi insanların kişisel beklentilerine hizmet eder gibi görülebilir, ancak orta ve uzun vadede ilgili sorunun çözümü bakımından lehte bir işlev yerine getirmeyeceği muhakkaktır. Sertlik dili, temsil edilen asabiyeyi kendi sınırlarının gerisine hapseder. Oysa sorun çözmek için her tür hapislik halini kıran, başkalarıyla temasa geçen, onlarla "girişim" sağlayan stratejilere ihtiyaç vardır.

İktidar dili ise, alabildiğine sertlikten uzak, ılımlı, başkalarını hesaba katan, ayırmak yerine birleştirme üzerine kurulu bir dildir. İlk bakışta sanki yeterince heyecan verici bir dil olarak görülmeyebilir, ancak o da tam tersine, orta ve uzun vadede geniş kesimlerin sahil temsilini yerine getirir. İnsanlar anlık öfkeleri, kızgınlıkları ile değil uzun vadeli sağduyuya dayalı fikirleri üzerinden bu iktidar diliyle bağ kurarlar. Dünyanın hiçbir yerinde iktidarda olan partilerin sertliği benimsemesi beklenemez. Bu durum Türkiye için de geçerlidir ve AK Partinin diline ilişkin yapılacak bir çalışma bunun temel parametrelerini bize sunabilecektir.

Seçim süreci birçok bakımlardan değerlendirilebilir. Bizim burada genel atmosferi ve dili bakımından bir yazının sınırları içinde söyleyebileceklerimiz bunlardır. Ayrıca seçim sürecinin parti içi siyasetlere etkisi, partiler arası rekabetin genelde ve yereldeki özellikleri, medya seçim ilişkisi başlı başına ele alınmaya değer konulardır. Tüm bunları da hesaba katan kapsamlı bir değerlendirme, seçim sonuçlarında "illiyet bağlarıyla" birlikte ele alınabilir.

Prof. Dr. Halis ÇETİN
Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi

DEMOKRATİK MEŞRUIYET VE KARİZMATİK MEŞRUIYET ARASINDA SEÇİM YAPMAK

Seçimlere doğru yol alan ülkemizin “yeni anayasa”, “yeni CHP”, “açılımlar”, “başkanlık sistemi” ve “diğer sorunlar” gibi temel tartışma konuları siyasal partilerin program ve projelerinden öte liderlerin karizmatik yetenekleri ve yeterlilikleri üzerinden yapılmaktadır. Oysa demokratik kültür toplumun önüne getirilen projelerin oylanmasına öncelik vermektedir. Fakat Türkiye’de siyasal kültür gereği her zaman demokrasinin gerekleri liderlerin karizmasının gölgesi altında kalmaktadır. Gölgedekilerin de gölgesi olmamaktadır. Bu makalede, meşruiyet teorisinden yola çıkarak demokrasi, karizma ve Türkiye’deki demokratik kültür ve gelenek üzerine değerlendirme yapacağım. Özellikle yaklaşan seçimler öncesinde “sivil vesayet” iddiası kaynaklı olarak ortaya çıkan meşruiyet tartışmalarına farklı bir açıdan bakmaya çalışacağım. Demokrasi ve demokratik meşruiyetin üzerine bina edildiği bireysel tercih ve toplumsal rıza ile karizmatik otorite, kahramana

tapınma ve karizmatik meşruiyetin temel argümanı olan lider kişiselliğinin toplumu kuşatması ve bireysel iradeyi mutlak itaate dönüştürmesinin doğurduğu çatışmaların teorik kökenlerini irdeleyeceğim.

Demokratik Meşruiyet: Bireysel Tercih ve Toplumsal Rızanın İktidarı

Meşruiyet; bir düşünce veya eylemin bir ana ilkeden veya ana sebepten hareket ederek haklılığını ispat etme arayışıdır. Bir ilk sebep arayışı olarak ‘ideal’ bir düzeni, sağlam bir temellendirmeyi, aşkın bir değer veya ilkeyi ve gelecek için davranış kalıplarını, dürtülerini içeren devletin popüler bir iktidar ve kuşatıcı bir bütünlük arayışı (Ferrarotti, 1987: 23) olan meşruiyet, bir düşünce ve eylemin haklı bir kökene dayandırılıp rasyonelliğinin ispatlanması çabası olarak da değerlendirilebilir. Meşruiyet, kavram olarak eylemlerin, ilişkilerin ve iddiaların toplumsal

kabul görecek hukuki, rasyonel, zorunlu, makul, doğal gerekçelere dayandırılmasıdır. Bu, insanların ve siyasal iktidarın temel bir yasaya göre hareket etmeleri ve sınırlandırılmaları anlamına gelir. Meşruiyet, siyasal iktidarın nüfuz alanı, iktidar sınırı olarak kabul edilmelidir. Aynı zamanda, bir fiilin hangi ilkeye göre tasdik edileceğinin referans kaynağını gösterir. Bu yüzden meşruiyet, siyasal olarak eylemlerin ve inançların kabul edilebilir ölçütlerinin belirlenmesidir. Yani meşruiyet, insanların nasıl ve niçin bir siyasal iktidara destek verdikleri ve desteklerini çektikleri sorundur. Geleneksel, dinsel, etnik ve kültürel farklılıklar, bireysel ve sınıfsal çıkarlar, sivil örgütlenmeler, siyasal, sosyal ve ekonomik beklentiler bu yapının meşruiyet kaynakları olarak karşımıza çıkar. Kısaca, otoritenin (meşru güç) beslemediği bir güç ilişkisine siyasi iktidar adı verilemeyeceği; otoritesiz gücün, yasadışı uygulamanın, ilkesiz kullanımın her türlü sosyal ve siyasal düzenlemeyi imkansız kılan bir kaosa, krize ve meşruiyet bozumuna yol açacağı (Akal, 1991: 7) gerçeği bizi toplum (rıza)

Modern devlet sürecinde halk bütünlüğü yerine bireyin öne çıkması demokrasinin de anlamını ve alanını değiştirmiştir. Artık bir bütün olarak halkın tercihi, beklentileri ve meşruiyet kaynaklığı yerini tek tek bireylerin meşruiyet kaynağı olduğu bireysel tercih, temel hak ve özgürlüklerin öncelendiği bir anlayışa bırakmıştır. Bu süreç demokrasinin alan/temsil olarak daralması (halktan bireye), meşruiyet kaynaklığı olarak genişlemesi (genel iradeden bireysel tercihe) anlamına gelmektedir.

ve siyasal iktidar (otorite) ilişkilerinde meşruiyetin olmazsa olmazlığına götürür.

Demokrasi kavramı ise ilk kez Eski Yunanda Demos (halk) ve Kratos (yönetim/iktidar) kelimelerinin birleşmesinden doğan “halkın yönetimi” anlamında kullanılmıştır. Bu kavram, Eski Yunan sitelerinde yurttaş olanların ülke yönetiminde, meclislerde söz sahibi olmaları, yönetimin kararlarına katılıp denetlemeleri anlamında tarihsel bir geçmişe sahiptir. Bu bağlamda demokrasi kanunlar önünde eşitlik, düşüncüyü ifadede eşitlik ve kişiyi ilgilendiren kararlara katılmada eşitlik (isonomoi, isogoria, isogrosia) anlamında en genel ifadesine ulaşmıştır.

Modern devlet sürecinde halk bütünlüğü yerine bireyin öne çıkması demokrasinin de anlamını ve alanını değiştirmiştir. Artık bir bütün olarak halkın tercihi, beklentileri ve meşruiyet kaynaklığı yerini tek tek bireylerin meşruiyet kaynağı olduğu bireysel tercih, temel hak ve özgürlüklerin öncelendiği bir anlayışa bırakmıştır. Bu süreç demokrasinin alan/temsil olarak daralması (halktan bireye), meşruiyet kaynaklığı olarak genişlemesi (genel iradeden bireysel tercihe) anlamına gelmektedir. Demokrasinin bu gelişimi ile batı siyasal dönüşümünün tarihi birbirini etkileyerek ve besleyerek gerçekleşmiştir. Sofizmin insanı her şeyin ölçüsü yapan ve insan aklının göreceliliğini savunan düşüncesi; Hristiyanlığın Tanrı önünde her insanın eşit olduğu inancı; feodaliteden çıkışın aynı zamanda efendi-köle ilişkisinden, toprağa bağımlılıktan, mutlak iktidardan sınırlı iktidara geçişi temsil etmesi; Reform hareketleri ile siyasal iktidarın meşruiyetinin Tanrısal kökenler yerine insanlara dayandırılması ve dinin siyaset üzerindeki egemenliğinin yıkılışı; Rönesans'ın insanların eşitliğini ve aklın egemenliğini ilan etmesi; Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan sınıfsal farklılıkların siyasetin alanını genişletmesi ve özgürlükçü ve eşitlikçi teorilerin siyasal iktidarın amacını sorgulaması; Toplum Sözleşmesi teorileri ile iktidarın meşruiyet kaynağının devletten bireye veya topluma geçişi; Amerikan ve Fransız Devrimleri sonucunda anayasa ve hukukun üstünlüğü ile bireysel hakların koruma altına alınıp devletin sınırlandırılması, bireylerin siyasal iktidara katılımının ve onu denetlemesinin imkanlarının artması; II. Dünya Savaşı sonrası Liberalizmin etkisiyle totaliter ve otoriter devlet anlayışı yerine evrensel insan hak ve özgürlüklerinin güvencesi sınırlı devlet teorisinin yükselişi batının ve demokra-

sinin siyasal dönüşümünün kısa bir yol hikayesidir. Unutulmamalı ki bu, demokrasinin batıya özgüllüğünün değil batıya özgü bir sürecin demokrasisinin hikayesidir.

Modern demokrasi, meşruiyet sorununu pratik alana indirmiştir. Dinsel, geleneksel, metafiziksel ve mitsel kökenler yerine fiziki gerçeklerin belirleyiciliğinde siyasal iktidarın meşruiyetini oluşturmaya çalışmıştır. Bu bağlamda modern demokrasi, Tanrı yerine insanı, gelenek yerine kuralları, metafizik amaçlılık yerine fiziki araçlılığı, mitolojiler yerine kurumları, karizma yerine bireyi ve hepsinden önemlisi ulus yerine halkı siyasal iktidarın meşruiyet kaynakları olarak ilan etmiştir. Uzun tarihsel evrimden sonra günümüzde demokrasi; halkın yönetime etkin katılımı, farklı düşüncelerin özgürce ifadesi, örgütlenmesi ve temsili, düşünce özgürlüğü, çoğunluğun yönetimi ve azınlığın haklarının korunması, temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması ve hukukun üstünlüğü şeklinde özetlenebilecek bir dizi ilkenin çerçevesini oluşturmaktadır.

Demokrasi teorisinin en büyük dönüşümü siyasal iktidarın meşruiyet kaynağının (niçin yönetim?) toplum sözleşmesi ile devletten ve devleti oluşturduğuna inanılan subjektif değerlerden (din, gelenek, soy, karizma) alınıp topluma veya bireye verilmesidir. Toplumun ne olduğu sorusu demokrasi tarihinin en önemli sorusudur. Toplum sözleşmesi kuramlarında toplum iki farklı tanımlamayla daha doğrusu iki farklı amaçla ele alınır: tek tek bireylerden oluşan (atomistik) bir heterojen yapı (Hobbes ve Locke) veya bir, bütün, tek bir homojenik kütle (Rousseau). Birinci tanımda birey için devlet ya tüm haklarını devrettiği bir canavar/Leviathan (Hobbes) ya da tüm haklarının teminatı bir hakem (Locke) olarak karşımıza çıkar. İkinci tanımda ise toplum için devlet genel iradenin somutlaştığı egemen güçtür (Rousseau) (Barker, 1962). Tanımların farklılığı elbette farklı demokratik geleneklere ve uygulamalara yol açmıştır ama artık soya, dine, mülkiyete, geleceğe, kahramanlığa, şiddete, hileye dayalı yönetim anlayışı yerini toplumsal rızaya ve tek tek bireylerin tercihine dayalı bir sisteme bırakmıştır. Seçme ve seçilme hakkının genelleştirilmesi bu anlamda en önemli atılımdır. Modern demokrasinin meşruiyet kaynağı ve alanı tamamen değişerek geleneksel, dinsel, kişisel ayrıcalıkların yerine toplumu oluşturan tüm bireylerin eşitliği ve özgürlüğü üzerine kurulu

bir meşruiyet anlayışı yerleşmiştir. Birey ve bireysel tercihlerin üstünlüğüne olan inanç gereği bireyin üzerinde egemenlik olgusu olarak başka bir birey (karizma), bir kollektivite (gelenek, ulus, sınıf), bir metasosyal güç (din, mitoloji) ve hepsinden önemlisi bireyi düzenleme iddiasındaki bir hayat kurgusu (ideoloji) reddedilmiştir.

Demokrasi, bir yanda toplumun ne adına, hangi ilkelere göre (niçin) yönetileceği sorusuna cevap verirken diğer yanda kim (nasıl) tarafından bu yönetimin gerçekleştirileceğini belirler. Demokratik yarışma ve seçim sistemi, iktidarın kaynaklığı konusundaki çatışmaları, bu çatışmalar ile doğan güç kullanımını, bu gücün hangi temel yasalar ile meşru kabul edileceğini ve toplumsal düzenin nasıl kurulacağını ve yönetileceğini, bireysel tercihler ve toplumsal temsiliyetler ile siyasal istikrarın nasıl sürdürüleceğini belirleme sürecidir. Özetle demokrasi, sadece bir yönetimin nasıllığını (temsil) değil daha önemli olarak niçinliğini (meşruiyet) belirleme sistemidir. Bu açıdan demokrasinin biri meşruiyet diğeri de temsil olmak üzere birbirinden ayrılmaz iki boyutu vardır. İlki demokrasinin teorik temellerini, ikincisi ise pratik uygulamalarını anlatır. Batı demokrasileri öncelikli sorun olarak meşruiyeti ele alırken ve temsil olgusunu buna bağlarken Türk demokrasi geleneğinde ise meşruiyetten bağımsız bir temsil ve temsilden yoksun bir meşruiyet algılaması içerisinde sistem yürütülür. Türk demokrasine hakim olan bu anlayışın özünde demokrasinin niçinliği/amacı yerine nasıllığı/araçlarının öncelenmesi ve bireyden, bireysel tercihlerden ve bireysel hak ve özgürlüklerden önce gelen "güçlü devlet", devlet güvenliği, kamu düzeni, kamu çıkarı, "resmi ideoloji" ve cumhuriyet'in demokrasi üzerindeki belirleyiciliğini sürdürmesi yatmaktadır.

Demokrasi, siyasal iktidarın "meşru güç kullanma tekeline" (Weber, 1993: 80) sahip olma gerekliliğinin toplumsal rızaya dayanması zorunluluğu üzerinde yükselir. Aksi takdirde siyasal iktidarın zoru terörü, müdahalesi şiddeti, yasası zulmü ifade edecektir ve karşı karşıya olduğumuz şey ise meşruiyet ve temsil krizine dönüşecektir. Demokrasinin tek meşruiyet kaynaklığı toplumsal rızadır ve toplumsal rıza bir toplum içinde farklı siyasal ve ekonomik taleplerin ve çıkar birlikteliklerinin (partiler, sivil toplum kuruluşları) olduğu gerçeği üzerine kurulu uzlaşma ve konsensüs derecesidir. Bu yüzden de-

mokrazi, bir bütün olarak algılanan toplumun ortak bir amaç içinde ortak bir hedefe götürülmesi iddiası taşıyan liderlik, karizma, geleneksel otorite, dinsel meşruiyet ve resmi ideoloji ile bağdaşmaz. Toplum-sal rızanın oluşmasında tek meşruiyet ölçütü olarak bireysel aklı tercih eden demokrasi için bu aklın üstünde hiçbir "Akıl" olamaz. Demokrasi bireyin aklını tek meşruiyet yasası, bireyin tercihini (seçimini) de tek temsil yasası olarak kabul eder. Demokrasilerde halk (bireyler), kendilerinden ayrı ve bağımsız bir siyasal iktidar meşruiyetine değil bizzat kendilerinden kaynaklı, kendilerinin tercihinin ürünü bir iktidarla yönetilirler. Son tahlilde siyasal iktidarın meşruiyeti ile toplumsal rızanın temsili aynı şeydir. Demokrasinin üstünlüğü de zaten temsil ile meşruiyetin en geniş oranda ve alanda örtüşmesidir.

Demokrasi, siyasal temsil ve katılım konusunda çoğulculuğa inanır. Çoğulculuk düşüncesi siyasal iktidarı, bireysel davranışların siyasal sisteme yönelik

Çoğulculuk, iktidarın modern anlamda artık çok yaygın ve geniş bir alanın içinde olduğu, bu alanda tek bir grup veya sınıfın değil birçok kişi, grup ve sınıfın birbiriyle çıkar çatışması içerisinde olarak siyasal iktidarın dağıtıldığını iddia etmektedir. Bu, iktidar dağıtımını sadece siyasal ve ekonomik olmayıp bilgi, teknoloji, eğitim, kültür gibi alanları da kapsamaktadır. Bu anlamda siyasal iktidar, çeşitli kaynakları bazı amaçlara ulaşmak için o yöne kanalize edilmesiyle elde edilen bir gerçekliktir.

etkisi ve taleplerinden ziyade, toplumsal, siyasal ve ekonomik belirli düşünce ve çıkar birlikteliği üzerine örgütlenmiş grupların eylemleri ve siyasal iktidarla ilişkileri olarak değerlendirilmektedir (Panton-Gill, 1988: 35). Çoğulculuk, iktidarın modern anlamda artık çok yaygın ve geniş bir alanın içinde olduğu, bu alanda tek bir grup veya sınıfın değil birçok kişi, grup ve sınıfın birbiriyle çıkar çatışması içerisinde olarak siyasal iktidarın dağıtıldığını iddia etmektedir. Bu, iktidar dağıtımını sadece siyasal ve ekonomik olmayıp bilgi, teknoloji, eğitim, kültür gibi alanları da kapsamaktadır. Bu anlamda siyasal iktidar, çeşitli kaynakları bazı amaçlara ulaşmak için o yöne kanalize edilmesiyle elde edilen bir gerçekliktir (Ball, 1988: 30). Çoğulculuk, siyasal iktidarın, küçük alanlardan başlayarak yapılan karşılıklı rekabet ve mücadeleye sonucunda gerçekleşen bir pazarlık sonucu şekillenmesini ve bu siyasal iktidarın meşruiyetinin de en küçük alanlarda dahi etkin, yaygın ve belirleyici bir şekilde ortaya çıkmasını ifade eder. Fakat bu yaygınlığın birbirine bağlı bir sistemin ağırları gibi siyasal iktidarı kontrol ettiği ve siyasal iktidar tarafından da kontrol edildiği bir gerçektir. Dahl'ın Poliarşi olarak tanımladığı çoğunluk yönetimini "seçimle iş başına gelmiş yöneticilerin, her mevki için var olan yarışma hakkının, alternatif bilgilenmenin varlığının ve örgütsel özerkliğin" (Dahl, 1993: 278) bulunduğu bir sistem olarak tanımlar. Sartori de bu kişi ve grup çatışmalarının siyasal iktidarın denetlenmesi için en önemli araçlar olduğunu iddia eder. Ona göre, demokratik meşruiyet için daha önemli olan şey siyasal iktidarın keyfiliğinin önüne geçilmesi ve yönetici ile yönetimin özdeşleşmesini doğurabilecek siyasal iktidarın kişiselleşmesinin önlenmesidir (Sartori, 1993: 464).

Bir siyasal iktidarın meşruiyet derecesi, ona yönelmiş olan rızanın gücüne ve kabul derecesine bağlıdır. Siyasal iktidara itaat derecesi, meşruiyet derecesidir ki bu da toplumsal rızanın niteliğiyle, siyasal iktidarın ikna kapasitesi ile iktidar ilişkilerinden doğan otoriteye olan güvenle ve halkın istek ve beklentilerinin otorite tarafından cevaplandırılması ile ilgilidir (Apter, 1965: 236). Demokrasilerde bu sorunun cevaplandırılması, bireylerin kimlik, bütünleşme ve katılım farklılıklarının siyasal ve sosyal olarak barışçıl, adil ve eşit bir şekilde yansıtılması, kurumlaşması ve temsil edilmesi ile gerçekleştirilir. Sonuçta ise temsilin doğurduğu toplumsal rıza siyasal meşruiyete dönüşmüş olur.

Karizmatik kişilik, iktidarın siyasal ve toplumsal bütün kriterlerini görünür kılan yüzüdü. Siyasal iktidarın önemli meşruiyet aracı olan kahramanlık ve karizmatik liderlik, siyasal iktidarın toplumsal itaat tarafından meşrulaştırılmasının önemli bir yönünü gösterir. Kahramanlık, toplumsal itaate psikolojik bir boyut katar. Siyasal iktidarın vazgeçilmez amacı olan toplumsal birlik ve bütünlüğün en iyi temsil edildiği alan karizmatik liderliğin olduğu alandır.

Karizmatik Meşruiyet: İktidarın “Ben”liği veya “Ben”in İktidarı

Karizmatik “Ben”lik (kahramanlık/liderlik), toplumun bir insanla içselleşmesi, bir ideolojinin, bir dinin, bir geleneksel iktidarın kısaca bir meşruiyetin bir kişide tecessüm etmesi, eşsiz bir tarihsel, toplumsal ve siyasal misyonun bir kişiyle örtüşmesi, korkunun ve ödüllendirmenin bir kişinin eliyle tüm topluma dağıtılmasıdır. Karizmatik benlik, kutsallıkla, tarihsel misyonla, mitoloji veya gelenekle, dinsel veya ideolojik argümanlarla bir kişisel kült yaratılması, bir insanın diğer insanlar üzerinde güç/iktidar oluşturmasıdır. Hıristiyan kilise literatüründe “Charisma”nın, Tanrı vergisi, ilahi misyon ve olağanüstü kutsal yetenek anlamlarında kullanılması bu kavramın ne denli kutsallıkla donatıldığını gösterir (Weber, 1993: 53, 218). Karizmatik liderlik; topluma eşsiz, tek ve kimlikli bir kişi sunar ve toplumsal dil bunu erişilmez bir kutsallık olarak ifade eder. Lider, toplumun birlik ve beraberliğinin, top-

lumsal dayanışmanın temsilcisi-özü- olarak kabul edilir. Bu birlik ve beraberlik, her grup ve toplumda bireyleri uygun bir şekilde kuşatarak/kapsayarak kontrol altında tutularak yapılır (Ardigo, 1987: 34). Karizmatik kişilik, iktidarın siyasal ve toplumsal bütün kriterlerini görünür kılan yüzüdür. Siyasal iktidarın önemli meşruiyet aracı olan kahramanlık ve karizmatik liderlik, siyasal iktidarın toplumsal itaat tarafından meşrulaştırılmasının önemli bir yönünü gösterir. Kahramanlık, toplumsal itaate psikolojik bir boyut katar. Siyasal iktidarın vazgeçilmez amacı olan toplumsal birlik ve bütünlüğün en iyi temsil edildiği alan karizmatik liderliğin olduğu alandır.

Karizmatik liderlik ile iktidar ve onun meşruiyeti ete kemiğe bürünür. İktidar, tüm gizemini ve gücünü bir kişide toplar. Temsil edilen şey ise iktidarın birliği ve bütünlüğüdür. Çoğu zaman bu kişi, devlet ya da devlet aklının tek kullanıcısı olur. Karizmatik kişilik etkisini ve büyümesini kullanarak kabul edilmez gibi görünen tercihleri ve çözümleri meşrulaştırır ve geçerliliğini kendi şahsında garanti eder. Fakat bu durum çoğu zaman meşruiyet eksikliğinin liderliğin büyüyle gizlenmesi anlamına gelir. Bu kişilik, sistemin devamlılık görüntüsünü garanti altına alan çözümler bulur ve iktidar meşruiyetin mirasını devşirir. O, farklı çatışmaların, çelişkilerin arabulucusu bir mit olarak topluma sunulur. Bu kişi şahsında, tüm toplum ortak bir ideale, ortak bir geleceğe kilitlenir.

Karizmatik meşruiyet kavramını siyaset literatürüne armağan eden Weber, siyaset ve siyasal iktidar ilişkilerini toplumsal davranışlar ve eylemler alanının içinde analiz eder. O, iktidarı, “bir ya da birden fazla kişinin bir toplumsal eylem içinde, eyleme katılan başkalarının direnişine karşı da olsa kendi iradelerini gerçekleştirme gücü” olarak tanımlar. Eğer otorite bir kişinin kahramanlığına, kutsallığına veya olağan üstü bir gücüne bağlı olarak gerçekleşiyorsa bu karizmatik otoriteyi ifade eder. Karizmatik otorite için liderlerde olağanüstülük olması gerekmez, toplumun onda bunun olduğuna inanması yeterlidir. Karizmatik lider, kriz dönemlerinde ortaya çıkan kurtarıcı mittir. Karizmatik otorite, hiçbir kuralı veya ilkeyi kendisi için bağlayıcı olarak kabul etmez, karizmanın iradesi mutlaktır. Karizma hiçbir güçle sınırlandırılmaz ve denetleme kabul etmez. “Karizma yalnızca içsel irade ve denetim kabul eder. Karizmatik lider kendine göre olan işe el atar ve salt

taşıdığı misyona dayanarak itaat ve yandaş kitlesi ister. Bunları bulup bulamayacağını başarısı belirler. Onlara gönderildiğine inandığı kişiler onun misyonunu tanımazlarsa, karizmatik iddiası çöker. Yok eğer kabul ederlerse onların efendisi olur” (Weber, 1993: 218). Weber, karizmatik otoriteyi olağanüstü ve tanrı vergisi kişiliğin, karizmanın otoritesi, yani bir kişiye duyulan mutlak bağlılık ve güvene, onun kahramanlığına ya da başka niteliklerine inanmaya dayanan otorite” (Weber, 1993: 81) olarak tanımlar. O’na göre karizmatik liderlik, doğaüstü yeteneklerin olduğuna inanılmasına, ilahi bir misyon ve görev çağrısının inancına dayanır. Liderin iradesi siyasal iktidarın meşruiyetidir. Kahramanlık ve karizma ise bu otoritenin iktidarına yönelik cazibe ve büyüdür. Bu cazibe ve büyü sayesinde lider ve toplum birbiriyle bütünleşir. Toplumun benliğiyle liderin benliği birleşir. Bu kolektif benlik birlikteliği bir ulus, bir sınıf, bir din, bir ideoloji ile örtüştürülür.

Karizma, iktidarını siyasal iktidara meşruiyet kazandırmış temel ilkelerden alır. Fakat, çoğu zaman bu kişilik kendi meşruiyetini ve iktidarını kendisi oluşturur. Oluşan bu iktidar, toplumsal meşrulaştırma ile otoriteye dönüşür. Toplumsal meşrulaştırma ile geleneksel ya dinsel ya da ideolojik bir kaynaktan beslenir. Bu kaynaklar lidere mitolojik, kutsal, üstün insan özellikleri kazandırır. Bu özellikler olmasa liderin toplumsal meşruiyeti gerçekleşmez. Çünkü, onu itaat edenlerden ayıran bu kaynaklardan aldığı güçtür. “Bu güç onları besledikleri meşruiyetten çoğu zaman bağımsız ve özgür kılar”. Lider artık meşruiyetin temel yasasının kendisi olduğunu iddia eder. Birlik ve bütünlüğün temelinin kendisinin de içinde olduğu meşruiyet değil bizzat kendisi olduğunu ilan eder. Bu durum, meşruiyet ve liderliğin örtüşmesi durumudur. Weber, bu duruma ‘sezarizm’ demektedir. “O, artık bir geleneğe, bir kurala veya herhangi bir kısıtlamaya aldırılmayan özgür biri olarak halkın efendisidir” (Weber, 1993: 197).

Karizmayı ve karizmatik siyasal iktidarı “tek meşru güç kullanma hakkıyla” donatmaya çalışan bu anlayış, karizmatik meşruiyeti sağlamak için güç, gelenek, ilahi misyon, tarihsel misyon, irrasyonellik, deterministik toplumsal değişim ve gelişim, kolektivite, üstün insan, entellektüalizm, egemenlik, mitoloji ve ideoloji gibi kaynaklardan beslenmektedir. Demokrasinin karşısına en sık çıkan bu siyasal iktidar tipi/karizmatik iktidar; demokratik gelenek,

kültür ve meşruiyet kaynaklarının zayıf olduğu siyasal sistemlerde zaman zaman demokrasiye engel olarak, zaman zaman demokrasiyi yok ederek ve zaman zaman da demokrasiyle beslenerek varlığını sürdürmektedir.

Sonuç Yerine: Demokrasi ve Karizma Arasında Türkiye

Siyasal kültür ve gelişme ortamı, demokratikleşme sürecinde en etkin unsurlardan biridir. Bir toplumun siyasal evrimi, onun hem iç hem dış ortamından etkilenir. Türkiye, demokratikleşme sürecine toplumsal dinamiklerin etkisi ile değil de dış unsurların (konjonktür) ve devlet belirleyiciliğinin/düzenleyiciliğinin etkisi veya zorlaması ile girmiştir. Türkiye’de bu müdahalelerin etkisi “toplumsal taleplere göre” ve “toplumla birlikte” değişim sürekliliğini engellemiş devlete “göre” ve ona “yönelik” demokratikleşme ağırlıklı eğilim olmuştur. Türkiye’de, siyasal gelişim sürecindeki demokratik ilişkilerin, taleplerin ve temsiliyetlerin topluma “göre”lik yerine devlete “ait”lik ideolojisiyle geleneksel kurumlar, kültürel değerler ve toplumsal/siyasal meşruiyet kaynaklarının yerlerine devletin aidiyetliklerine (ideoloji, devlet çıkarı, güvenlik, güç, rant) bağlanması demokratikleşmeyi bir kriz sürekliliğine dönüştürmüştür. İkciklikli bu siyasal ve toplumsal varoluş, istikrar ve güvenliğe şartlandırılmış bir değişim sendromu, devlete bağımlılığının doğurduğu bireysel ve toplumsal güvensizlik, ideoloji ve demokrasinin birbiriyle örtüşmeyen söylemlerinin doğurduğu farklılıklardan beslenen “gerçek”lerin bulanıklığı demokratik sürecin siyasal gelişme süreciyle paralel gitmemesine ve demokratik süreçte meşruiyet, katılım ve temsil krizlerine neden olmuştur.

Modernleşme sürecinde devletin kültürde, ekonomide, siyasette, eğitimde vd. alanlarda düzenleyici/ belirleyici etken olarak çok önemli ve zorlayıcı bir rol oynaması bu rolün demokratik süreç içerisinde de devam etmesine neden olmuştur. Demokratikleşme sürecinin devlet eliyle ve devletin kontrolünde resmi ideoloji yönünde sürdürülmeye çalışılması demokrasinin vazgeçilmez toplumsal araçları/ araçları olan toplumsal sınıfların ve farklılıkların doğal olarak da bunları temsil eden siyasal partilerin ortaya çıkmasını ve çıkanların da sürekliliğini engellemiştir. Modernleşme sürecinde devlet eliyle yaratılan sınıflar (burjuvazi veya aydın sınıfı) gibi

devlet belirleyiciliği altında partiler teşekkül etmiştir. Siyasal ve toplumsal değişim ve gelişim ile başat olan politik zemin tamamen devlet kaynaklı olduğu için de demokratik kültür ve istikrar gelişmemiştir. Hatta demokratik istikrar dendiğinde devletin siyasal sistem üzerindeki başat rolünün sürekliliği anlaşılmıştır. Devletin tekçi/monist mobilizasyon ve istikrar istekliliği siyasete egemen olmuş ve devletin istikrarına tehdit ve resmi ideolojik söyleme aykırı olarak algılanan düşünceler, istekler ve kurumlar (partiler) bu yapı içerisinde meşruiyet alanı bulamadığından siyasal katılım ve temsil krizleri ortaya çıkmıştır. Tüm bunlar demokrasinin en önemli amacı olan farklılıklar içinde uzlaşmayı ve bireysel tercih ve toplumsal rızaya saygıda bütünleşmeyi önlemiştir. Bu krizler, ya toplumu demokrasiye karşı tepkisel kılarak yabancılaşmaya ya toplumu demokrasi ve seçim aracılığıyla devlete ve devlet seçkinlerine hesap sormaya ya da toplumsal değer, ilke ve temsiletlerini/partileri devletin resmi ideolojine bağlı göstererek ikiyüzlüleşmeye itmiştir. Türkiye’de neredeyse demokrasi tarihi kadar eski bir kavram olan takiyyecilik literatüre bu yüzden girdi ve bu kavrama muhatap olmayan hemen hemen hiçbir siyasal oluşum kalmadı. Bu bağlamda demokrasi, “öteki” temsiliyetlerin beriki imiş gibi kılındığı veya görüldüğü bir süreç haline dönüştü. Demokratik süreç de toplumsal, siyasal ve ekonomik çıkar uzlaşısının değil de “öteki”lerin terbiye edilmesinin adı oldu. Zaman zaman da demokratik tercihlerinin yanlışlığıyla suçlanarak sürecin dışına atılarak “öteki”leştirilen bütün bir halk oldu. Devletin ideolojik ilkelerine dayanmayan, bundan kaynaklanmayan hiçbir düşün ve eylemlilik meşru kabul edilmedi. Bu yüzden demokrasinin üzerine oturduğu toplumsal rıza yerini siyasal iktidarın belirleyiciliğine/düzenleyiciliğine bıraktı. Statükonun korunmasına, siyasal düşmanlar yaratılarak toplumsal bütünlüğün sürdürülmesine ve toplumun topyekün düzenlenmesine yönelik demokratik süreç, siyasal iktidarın meşruiyetinin toplumdan kaynaklanması gerektiği meşruiyet arayışı (demokrasi) ile siyasal iktidarın kendinden menkul meşruiyetinin (resmi ideoloji) bir aradalığının doğurduğu çelişkili bir hal aldı. Siyasal iktidarın bireyi, toplumu, siyasal partileri kendi belirlediği alan içerisinde kendi belirlediği meşruiyet ilkesellikleri üzerine düzenleme istekliliği tüm siyasal iktidar araçlarının (bürokrasi, hukuk, ekonomi, ordu, üni-

Siyasal ve toplumsal değişim ve gelişim ile başat olan politik zemin tamamen devlet kaynaklı olduğu için de demokratik kültür ve istikrar gelişmemiştir. Hatta demokratik istikrar dendiğinde devletin siyasal sistem üzerindeki başat rolünün sürekliliği anlaşılmıştır. Devletin tekçi/monist mobilizasyon ve istikrar istekliliği siyasete egemen olmuş ve devletin istikrarına tehdit ve resmi ideolojik söyleme aykırı olarak algılanan düşünceler, istekler ve kurumlar (partiler) bu yapı içerisinde meşruiyet alanı bulamadığından siyasal katılım ve temsil krizleri ortaya çıkmıştır. Tüm bunlar demokrasinin en önemli amacı olan farklılıklar içinde uzlaşmayı ve bireysel tercih ve toplumsal rızaya saygıda bütünleşmeyi önlemiştir.

versite, medya) bu inşa sürecinde belirlenen amaçlara endeksli bir işlev görmesine yol açtı.

Türk siyasal hayatı ve demokrasi tarihi açısından önemle vurgulanması gereken temel sorun Cumhuriyet ve Demokrasi anlayışlarının özünde barındırdığı çelişiklerdir. Türk demokrasisinin Cumhuriyetin gölgesi altında hayatiyet sürdürmesi demokratik meşruiyet kaynaklarının ve alanının gelişmesine engel olurken karizmatik meşruiyet arayışını da

beslemiştir. Cumhuriyet rejimi, toplumsal ilişkileri yurttaşlık bağı üzerine oturtmaya çalışır. Bu yüzden de Cumhuriyet, bireylerin toplumsallaşmasında ideolojileri ön plana çıkarır. Cumhuriyet, demokrasinin aksine halk egemenliği yerine millet egemenliğine dayandığı için toplumun her alanda tek bir temsiliyetinin ve meşruiyetinin olması gerektiğine inanır. Bu yüzden tüm kimlikler ulusal, soyut, bir, bütün, mutlak ve kutsal tanımları içerisinde sunulur. Cumhuriyet bu yüzden demokrasinin aksine ideolojisiz var olamaz ve yaşayamaz. Bireyi tanımlayan tüm olgular ortak bir ideolojik temeli içerir.

Cumhuriyet her ne kadar siyasal iktidarın meşruiyetini topluma indirgese de toplum içinde bir zümrenin bu meşruiyet mercii konumunu tekeline alması mümkündür. Demokrasi kavramında çoğulculuk ilkesi mündemiç iken, Cumhuriyet vurguyu kurumsal ve toplumsal bütünlüğün birlikteliğine yapar. Demokrasi bu yönüyle bir düzen değil bir süreç iken Cumhuriyet, süreçten çok bir düzeni, bir düzenliliği hatta toplumu düzenlemeciliği ön planda tutar. Demokrasi cumhuriyetteki devletin ve ideolojinin tayin edici rolünün karşısına bireyleri, bireysel girişimleri ve sivil kurumları çıkarır.

Demokrasinin atomistik birey anlayışı yerine cumhura/homojenliğe içkin bir vatandaş söz konusudur. Bunun sonucunda Cumhuriyet geleneğinde bireysel iradede değil genel iradede, somut, tek tek bireysel katılım ve düşüncelerden değil genel, soyut, bir, türdeş bireylerden bahsedilebilir. En sonunda da genel iradenin temsilcileri ortaya çıkar; temsil olgusu demokrasilerde bireysel tercih ve katılımların öncelendiği parti, sivil toplum kuruluşları, dernekler vb. yol açarken Cumhuriyette cumhuru temsil eden tek-parti, devlet seçkinleri, bürokrasi veya kahraman/karizma/lider olabilmektedir. Bu yönüyle de Cumhuriyet her ne kadar siyasal iktidarın meşruiyetini topluma indirgese de toplum içinde bir zümrenin bu meşruiyet mercii konumunu tekeline alması mümkündür. Demokrasi kavramında çoğulculuk ilkesi mündemiç iken, Cumhuriyet vurguyu kurumsal ve toplumsal bütünlüğün (devletin ve milletin bölünmez bütünlüğü) birlikteliğine yapar. Demokrasi bu yönüyle bir düzen değil bir süreç iken Cumhuriyet, süreçten çok bir düzeni, bir düzenliliği hatta toplumu düzenlemeciliği ön planda tutar. Demokrasi cumhuriyetteki devletin ve ideolojinin tayin edici rolünün karşısına bireyleri, bireysel girişimleri ve sivil kurumları çıkarır.

Cumhuriyetin kurulması otoriter, güvenlik kaygılı ve disiplinci bir devlet anlayışına dayanır. Bunu her alandaki (okul, aile, askeriye, bürokrasi,) otorite sahiplerine "baş eğme" olarak da tanımlayabiliriz. Cumhuriyet, demokrasideki "hukuk ve özgürlük" yerine "kanun ve düzen" ilkelerini savunur. Bu yüzden cumhuriyet rejimleri hukuk devleti olmak yerine kanun devleti olmayı yeğlerler. Topluma göre bir hukuk düzenlemesi yerine toplumu belirlemeye, şekillendirmeye ve düzenlemeye yönelik bir kanun ve düzen anlayışı içerisinde kurumlaşırlar. Bu yüzden Cumhuriyette bireysel özgürlüklerin üzerinde devletin iktidar alanı (kamusal alan) vardır ve bu alan kamu yararı, ortak çıkar, devletin varlığı ve bütünlüğü gibi ilkeler adına yok edilir. Cumhuriyette bireylerin özgürlükleri ve çıkarları cumhurun ortak yararına göredir. Bu anlayış Cumhuriyetin beslediği korporatist ve organizmacı toplumsal teorilerin ürünüdür. Bu anlayış toplumsal farklılıkları ret ettiği gibi bireysel özgürlüklerin önünü de tıkamaktadır. Çünkü bireysel tüm istekler korporatif toplum modelini parçalayıcı ve organizmik yapıyı bozucu unsurlar olarak siyasadandan dışlanır. Bunun için de

yurttaşların bireysel çıkarları peşinde koşmasını engelleyecek, ortak çıkarı ve kamusal ruhu, “umumculuğu” egemen kılacak bir düzen ve düzenleyici zorunludur. Zayıf ve güvenilmez bir doğası olan insanların erdemli yurttaşlar haline getirilebilmesi için, onların güdülerini, bağlılıklarını, yatkınlıklarını biçimlendirecek, bencil doğalarını ıslah edecek bir kahraman/karizma/lidere yani “büyük adamlar”a, “üstün insan”lara ihtiyaç vardır.

Demokraside yukarıda da önemle vurguladığımız gibi iktidarın meşruiyet kaynağı birey, iktidarın temsil alanı halktır. Ama resmi bir ideolojinin gölgesinde gelişen Türk demokrasi geleneğinde iktidarın meşruiyet kaynağı ideoloji, iktidarın temsil alanı ulustur. Bireyin evrene, tarihe, topluma ve kendine yönelik değer ve ilkelerinin siyasal iktidarın mutlak belirleyiciliği altında resmi bir ideoloji olarak dayatılmasının aracına dönüştürülmüş bu demokraside “halkın iktidarı”ndan değil “iktidarın halkı”ndan bahsetmek mümkündür. Demokrasi, devletin bir iktidar aracı olarak algılandığı zaman bireyin nesneleşme süreci başlamış ve toplumsal, siyasal, ekonomik her türlü aygıt siyasal iktidarın resmi ideolojisinin baskı, entegrasyon ve manipülasyon aracına dönüşmüş demektir. Bu yüzden, resmi ideolojinin demokrasi ile birlikte/içinde/üstünde duruşu, o sistemi totalite ve demokrasi arasında bir salınım zorunluluğuna sürüklemiştir. Türk demokrasi geleneğinde devlet, ideolojik amaçlılık içinde demokrasiyi de biçimlendirir. Devleti özne, birey ve toplumu nesne kılıcı resmi ideolojik hegemonya içerisinde demokrasi resmi ideolojinin aracına dönüşür. İktidarın totaliterliği ile ideolojinin toptanlığı birbirini bütünleyerek demokrasinin salt seçim sistemine, toplumsal örgütlenmeler/sivil toplum ve partilerin de siyasal iktidarın ideolojik terbiye araçlarına indirgenmesi amaçlanır. Bu demokrasi sisteminde siyasal partiler, toplumu bir ve bütün (total) algılayan toplumsal teori içinde farklı siyasal temsilciliklerle (party/parça) siyaset kurgulamasını doğal olarak da aynı bütünün parçalarını temsil ederek toplumun siyasal iktidardan taleplerinin değil, siyasal iktidarın toplumdan taleplerinin aracı resmi kurumlara dönüşür. Bu süreçte, resmi ideolojinin ilkeleri siyasal partilerin de ana prensipleri olur. Tüm partiler kendilerini resmi ideoloji ile özdeşleştirerek politikalarının temeli yaparlar ve bu politikaları meşrulaştırmak için kullanırlar. Siyaset, devlet alanı/siyasal iktidar ile

demokrasi alanı/hükümet-parlamento olarak ikiye ayrıldığından siyasal partiler demokratik meşruiyetlerini halktan, siyasal meşruiyetlerini ise devletten/resmi ideolojiden alırlar. Siyasal partiler devleti temsil edenler/bürokrasi ile demokrasiyi temsil edenler/halk arasında temsil krizi yaşarlar. Son tahlilde Türk demokrasi kültüründe oldukça yoğun yaşandığı gibi siyasal partiler, demokratik meşruiyet kaynaklarından hak ve yetki alırken/ararken devletin meşruiyet kaynaklarına karşı sorumluluk duyarlar. Halktan hükümet politikaları ve programları için oy talep ederler ama iktidar da devlet politikalarının ve programlarının uygulayıcısı olmak zorunda kalırlar. Siyasal partiler parçalı toplumsal ayrımları (etnik, ideolojik, dinsel, ekonomik) değil bütüncül, tek bir toplumsal bütünlüğü (ulus, halk) temsil ederken devletin ideolojik alanının dışına çıkamazlar. Toplum ve devletin birliği ve bütünlüğünden beslenen resmi siyaset içinde partiler temsil ettikleri topluma karşı değil siyasal iktidara karşı sorumludurlar.

Demokrasi, siyasal plüralizme dayanır. Siyasal plüralizm; farklı temsil alanları ve çıkarların kurumlaştığı siyasal partilerin barış ve uzlaşma içerisinde yarışmalarını ifade eder. Türk demokrasi geleneğindeki gibi tek bir iktidar meşruiyeti ve iktidar temsiliyeti üzerine siyaset yapmaya kurgulanmış partiler siyasal plüralizmin değil ideolojik iktidar tekelinin/monizmin aygıtlarıdır. Bu yüzden de demokrasi, toplumun tek bir ideolojik kimlikle bütünleşmiş farklı partiler ve kişiler arasında tercih yapılmasını değil farklı ideolojik tercihleri ve farklı kimlikleri temsil eden partiler arasında tercih yapılabilmesini ifade eder. Demokrasiyi üstün kılan olgu, çok partili seçim sistemi değil bireysel ve toplumsal tercihlerin özgür sivil örgütlenme ile siyasal katılıma dönüştürülmesi ve yönetimin siyasal ve hukuki olarak toplum tarafından denetlenmesidir. Demokrasilerde siyasal partilerin fonksiyonu, temsil ettikleri toplumun taleplerini siyasal iktidara ulaştırmak ve bu talepler için mücadele etmek, bireysel özgürlük ve toplumsal katılımı devletin güvenliğini önceleyen siyasal iktidara karşı savunmak, devlet güvenliği alanını bireysel özgürlükler alanı lehine sınırlamaya çalışmak yani bireyi, bireysel hak ve özgürlükleri devletten korumaktır. Aksi takdirde, meşruiyetini siyasal iktidarın ideolojik belirleyiciliğinden ve müsaade etmesinden müsaade ettiği kadar alan siyasal partiler, bireysel tercih ve toplumsal rızanın tem-

siliyet araçları değil resmi ideoloji içerisinde kalan resmi bağımlılık araçlarıdır ve temsil ettikleri şey de plüralist toplumsal katılım değil monist siyasal mobilizasyondur.

İşte demokratik kültürün toplumsal değer, ilke ve çıkarlara kapalı bu yapısı içerisinde bireysel tercihler ve toplumsal rıza da siyasal partilerin program ve beyannamelerine yönelik değil, ki hepsi yukarıda belirttiğim nedenlerden dolayı birbirinin neredeyse aynıdır, partiyi temsil eden liderin karizması ve kahramanlığına yöneliktir. Unutulmamalıdır ki karizmatik meşruiyet, demokratik meşruiyetin boşluklarından ve eksiklerinden sızarak egemenlik kurmaya çalışmaktadır. Faşizmin ve totaliter karizmatik otoritelerin demokratik meşruiyetin karşısına, onun eksikliklerini kullanarak demokratik yöntemler içerisinde bir kurtarıcı olarak çıkması bunun en iyi örneğidir. Demokrasi içerisinde elbette karizmatik farklılıklar ve üstünlükler olacaktır ama bizim eleştirdiğimiz şey demokratik meşruiyetin yerine karizmatik meşruiyetin ikame edilmesidir. Karizmatik meşruiyet lehine kazanılan her başarı kesinlikle demokratik meşruiyet aleyhinedir. İktidarın kişiselleşmesi demokratik meşruiyete uygundur ama kişiselliğin iktidarlaşması demokrasinin yok olmasıdır. Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde demokrasiye geçiş çabalarının önündeki en büyük engel de bu idi. Yine Türk demokrasi tarihinde, karizmatik meşruiyet ve demokratik meşruiyet çatışmalarında karizmanın da demokrasinin de yok edildiği müdahalelere (sivil veya askeri) rastlanabilir. Aslında Türk demokrasi tarihi, karizmatik meşruiyet ile demokratik meşruiyet arasındaki çatışmaların tarihidir: karizmatik meşruiyetin demokratik meşruiyeti yok ettiği dönemler, karizmatik meşruiyetle demokratik meşruiyet arasındaki çatışma üzerine her iki meşruiyetin de yok edildiği dönemler, karizmatik meşruiyetin demokratik meşruiyete baskın olduğu dönemler.

Demokratik kültür ve meşruiyet, bireysel tercih ve toplumsal rıza olgularının rasyonaliteye dayalı tercihler, ilişkiler ve kurumsallaşmalar aracılığıyla gelişir. Birden çok partinin, birden çok kadronun ve birden çok programın yarıştığı demokraside rasyonel seçmenlerin tercihlerini geleneksel meşruiyet ilkelerine veya karizmatik otoritelere göre değil de rasyonel ihtiyaçlara, teknik çözümleyiciliğe ve kurumsal işlevselciliğe göre yapacakları beklenir. De-

mokratik akıl için partilerin programları ve devletin sorunlarına yönelik çözüm önerileri partinin temsil ettiği gelenekten ve liderinin karizmasından daha tercihe şayandır.

Demokratik meşruiyetin en belirgin özelliği, bireylerin tercihlerini sadece kendi gerçekliklerinin sebebi ve ürünü olarak ortaya koymaları gerektirir. Bireyin kendi kaderini etkileyecek kararlara katılması, karar alma mekanizmalarında temsil edilmesi ve kararların uygulanmasını denetlemesi demokratik meşruiyetin temel ilkeleridir. Demokrasiyi diğer sistemlerden ayıran şey, sadece egemenliğin halka ait olması değildir, aynı zamanda egemenliğin halkın faydasına kullanılması ve halk tarafından denetlenebilmesidir. Bu ilkelerin temelinde ise, her bir bireyin kendi faydasını ve zararını hesaplayacak bir rasyonel bilince sahip olduğu kabulü yatar (Ayakkabının ayağı sıkıp sıkmadığını en iyi bilen, onu giyendir).

Türkiye'de yapılan parti hareketleri, seçimler, vesayet ve liderlik tartışmaları göstermiştir ki Türk siyasal kültürüne egemen olan temel anlayış değişmemiştir. Belki siyasal sistemin çok önemli aktörleri, partileri ve siyaset anlayışı (popülizm biçimi) değişmiştir ama tüm bunları değiştiren ana felsefe aynı kalmıştır. Hala Türk siyasetinin değişmeyen olgusunun geleneğin belirleyiciliğinde yükselen Paternalizm ve "Kahramana Tapınma" olduğu görülmektedir. Seçimler neredeyse siyasal parti liderlerinin karizmatik kişiliklerinin yarışına sahne olmaktadır. Yaklaşan seçimlerde siyasal ve toplumsal tüm sorunların çözümünün tek kaynağının "büyük adam", "üstün insan", "yeni lider", "büyük önder" olduğu anlayışı daha da kuvvetlenerek sahne almıştır. AK Parti, CHP, MHP ve diğer partilerin hem söylemleri hem de propaganda biçimleri bu karizmatik liderlik ve Paternalizm üzerinden yapılmaktadır. Bu anlayış; doğruyu bilen, uzak görüşlü, sıradan olmayan, halkı eğitecek, ona erdemli olmasını öğretecek, onu karanlıktan aydınlığa çıkaracak, tüm yolsuzlukları ortadan kaldıracak, ekonomik krizi çözecek, herkese iş verecek, herkesin hayat standartını yükseltecek, ülkeyi muasır medeniyet seviyesine çıkarmak için AB'ye katılımı sağlayacak, anaların gözyaşlarını dindirecek, eğitimden sağlığa, tarımdan madencilığa her türlü sorunun üstesinden elindeki sihirli değneğiyle gelecek, halkın hayat alanlarına ve öz-

gürlüklerine müdahale eden bürokratik ve elit sınıflara haddini bildirecek bir lidere halk inandığı, onu kendisinden daha yüce ilan ettiği için kaçınılmaz olarak paternalisttir. Ayrıca “öteki”lerin kendilerini bu karizmalarla özdeşleştirmeleri, kendi itilmişliklerinin ve kakılmışlıkların intikamını onlarla almak istemeleri, tüm haksızlıkları “yiğit”, “delikanlı”, “ürkek değil erkek”, “Ghandi” misali onların çözümünü beklemeleri, onlara “Fevkalbeşer” nitelikler atfetmeleri, onları köle yerine koyan iktidarlara karşı liderlerinin görüntüsü, kimliği ve kişiliği ile (maskesi ile) “Spartaküs benim” diyerek tüm toplumsal, siyasi ve ahlaki sorumluluklarını onların omuzlarına yükleyerek tarih sahnesinden çekilmeleri de “büyük adamlara hayranlık” veya “kahramana tapınma” işaretleridir.

Türk seçmenin oy verme davranışını etkileyen temel olgular rasyonel gerekçelerden ziyade irrasyonel olgulardır ve doğal olarak oy verme davranışı bir tercihi değil bir tepkiyi ifade etmektedir. Türkiye’de partilerin programlarından ve seçim beyannamelerinden yola çıkarak oy veren seçmenler oldukça azdır. Gerçi tüm partilerin sorunları ortaya koyuşları ve çözüm önerileri birbirlerine oldukça benzemektedir. Bu yüzden Türk siyasal geleneğinde partilerin programı, kadroların niteliğinden çok parti liderinin kişiliği, kimliği ve karizması oy verme davranışlarını ve partilere katılımları etkileyen en önemli olgudur. Bunun en iyi örneği, toplum içinde bireyler tuttukları partinin adıyla veya ideolojik taraftarlıkla değil de parti liderlerinin isimleriyle anılmalarıdır. Türk siyasetinde, her ne kadar her lider partisini kadro hareketi olarak tanımlasa da, bir partinin ve ideolojik taraflılığının ismiyle sahne alan oylardan ve insanlardan çok “cı-cu” nitelendirmeler ile ortaya çıkan şahıs merkezli bir oluşum vardır. Türk demokrasi tarihi incelemelerinde de zaten devirler hükümetlere göre değil liderlerin isimlerine göre yapılmaktadır. Türk siyasal tarihine damgasını vuran bu patrimonial liderlik kültürü; siyasal, toplumsal ve dinsel mitlerle beslenerek kahramanlara tapınmaya dönüşür. Bu süreç karşılıklı olarak birbirini besleyen ritüellerle de süslenerek (el öpme, kurban kesme, yemin etme, maske takma ve baba, ana, bacı, hoca, karaoğlan, Köroğlu, delikanlı, Kasımpaşalı, Ghandi, başbuğ gibi isimler koyma) karizmatik meşruiyetin toplumsal onanması gerçekleştirilir. Bireyi ve bir

bütün olarak toplumu nesneleştiren Türk demokrasi geleneğinin bu rasyonelitesi halka (bireye) güvensizlik üzerine kurulu pozitivist toplum ve tarih anlayışının ürünüdür. Pozitivizmin, insanların dışında var olan ve bilimsel bilgi ve tecrübe ile bilinecek bir “nesnel gerçekler” alanının varlığını kabul etmesi ve bu alanı (toplumsal dinamikleri ve toplum yönetimini) “en iyi bilenler” olarak liderlerin toplumu yönetmeleri ve yönlendirmeleri gerektiği rasyonelitesi, Türk siyasetindeki karizmatik meşruiyet ve kahramana tapınma irrasyonelitesi ile örtüşür. Bu anlayışta halkın siyasetin amacı ve aracı olmak iddiası şöyle dursun halkın siyasete katılımı söz konusu bile olmaz; tam aksine bu rasyonellik, liderin ve partinin yol göstericiliğine ve halkın şekillendirilmesine odaklanır. Tepeden inme veya popülist türleriyle partilerin halkla tek yönlü (monolog) ilişkisi Türk siyasetinde geleneğe dönüşür.

Türk demokratik kültürüne hakim olan bu iki temel olgunun kökeninde her ne kadar toplum geleneklerinin rolü olsa da yukarıda vurgulamaya çalıştığım devlet geleneklerinin rolü çok daha büyüktür. Çünkü Türk geleneğinde bu iki gelenek zannedildiği gibi birbirini etkilemekten, iç içe olmaktan öte çok büyük oranda ayrı, bağımsız ve uzak alanlardır. Bu iki alanın ilişkisi sadece devletin geleneğinin toplum geleneğine dönüştürülmesi dayatmaları ile sınırlıdır. Toplum geleneğinin devlet geleneğini etkilediği, belirlediği ve düzenlediği alanlar ve imkanlar oldukça sınırlı olmuştur. Yarım asırlık demokrasi geleneğinde demokratik teamül olarak, partiler geleneği, konsensüs ve uzlaşma anlayışı yerine sadece liderlere ve kahramanlara dayalı politik değişimler ve dönüşümler belirginleşmektedir. Bu süreçte demokrasinin kurumsallaşması ve demokratik rasyonelitenin siyasal ve toplumsal alanda etkin olması uğraşları yerine kurucu liderliğin devletle, Cumhuriyetle ve demokrasiyle özdeşleşmesi, demokrasiye müdahaleler ile partilerin kurumsallaşmasının önlenmesi ve bireysel aklın yerine “raison d’etat”ın (hikmet-i hükümet) tüm toplumu ve siyaseti kuşatması görülmektedir.

Demokratik meşruiyetin temel ilkesi toplumsal konsensüse dayalı “yasaların egemenliği” iken karizmatik meşruiyet “Ben”in egemen olduğu bir dünya kurgular. Demokratik meşruiyet çoğunluğun iradesi doğrultusundaki yaptırımlar da dahil olmak

üzere soyut, genel ve adil olma gibi belli nitelikleri olan yasalarla keyfiliğin önlenmesini amaçlarken karizmatik meşruiyet keyfiliğe yol açabilecek kişiselleşmiş iktidarı özünde taşır. Demokratik meşruiyet değişmeyen mutlak bir devlet otoritesine karşı çıkararak belirli kişi ve grupların imtiyazlı bir durum almasını red ederken karizmatik meşruiyet doğası gereği karizmatik liderin ayrıcalıklı ve üstün iktidarını savunur. Demokratik meşruiyetin temel ölçüsü tüm insanların birbiriyle her türlü siyasal, sosyal, hukuki ve ekonomik haklara sahip olma ve kullanmada eşitliğe inanırken karizmatik meşruiyet üstün insanın ve onun tabilerinin eşitler arasında birinci olduğunu iddia eder. Demokratik meşruiyet anlayışında herkes temel haklarını kullanmada özgür iken karizmatik meşruiyet anlayışında tek özgür kişi vardır o da "Karizma"dır. Demokratik meşruiyette insana güvenmek esastır ve insan rasyonel tercih yapabilme yetkinliğine sahip iken karizmatik meşruiyet insanı irrasyonel değerlerle tanımlar ve ona asla güvenmez. Demokratik meşruiyette ideal insan tipi özgür karar verebilen, bağımsız, aktif, rekabetçi, mücadeleci, kendini gerçekleştiren, topluma yönelmiş, maddi refahı ve mutluluğu hedefleyen ve uzlaşmacı birey iken karizmatik meşruiyette "kişilik" sadece karizmaya ait olduğundan diğer insanlar; düşünmeyen, lidere mutlak itaat eden, çevresine bağımlı, pasif, kaderci, varlığını bir irrasyoneliteye kurban eden muti birer elemandırlar. Demokratik meşruiyette siyasal iktidarın tüm düşün ve eylemliliklerin dayanağı bireysel hak ve özgürlükler ile toplumsal rıza iken, bunun alanı kamu oyu ve seçimler iken ve iktidar da kamuoyuna karşı sorumlu iken karizmatik meşruiyetin tek dayanağı "Ben" in mutlak akı ve sadece kendine karşı sorumlu olan bu "ben" liğin meşruiyet dayanağı da yine kendisidir. Demokratik meşruiyet, "gerçek" in bilgisinin yöneticilerde olduğunu ve toplumun bu gerçeklere göre yaşamaları gerektiği otoriter ve jakoben anlayışı red ederken karizmatik meşruiyet gerçek ve gerçeğin hayat tarzını bilecek bir insanın varlığına inanır ve tüm topluma o hayat tarzını mutlak gerçek olarak dikte eder. Bu açıdan demokratik meşruiyet tek tek tüm insanların düşüncelerine, hayat anlayışlarına ve yaşam tarzlarına saygı duyar ve onları kutsal kabul ederken karizmatik meşruiyette tek bir düşünceyi ve hayat tarzını herkes için uyulması gereken zorunluluk haline dönüştürür. Demokratik meşruiyet, "iktidarın

bozacağına, mutlak iktidarın mutlaka bozacağına" inanmasından dolayı en büyük yönetim erdemi olarak hata yapma hakkının kutsallığına ve yönetimin hataların düzeltilmesi için gerekli mekanizmaların (yargısal denetim, seçim, kamuoyu baskısı, baskı grupları, siyasal partiler) oluşturulması gerektiğine inanırken karizmatik meşruiyet "hatadan münezze" iktidarın kontrolünde yol alır. Bu bağlamda demokratik meşruiyet için olmazsa olmaz olan şey iktidar değil muhalefet iken karizmatik meşruiyette mutlak iktidar kendinden menkul meşruiyeti dolayısıyla muhalefete gerek duymaz. Demokratik meşruiyet, siyasal düzeni hiçbir "düzen" in ve hiçbir düzenlemenin tek başına mutlak olamayacağı bir çatışma ve uzlaşma alanı olarak görürken karizmatik meşruiyette siyaset, karizmatik "ben"liklerin kendini gerçekleştirme ve kendine göre düzen kurma aracıdır.

Son tahlilde demokrasinin önemli bir temsil tipolojisi olan karizmatik yetenek gerek demokratik kültür ve geleneğin zayıflığı gerekse karizmanın kendini gerçekleştirme arzusunun etkinliğinden dolayı demokratik meşruiyeti aşabilecek, kapsayabilecek ve hatta yok edebilecek donanımları özünde barındırabilir. Fakat demokratik geleneğe uygun çözüm; karizmatik meşruiyet kaynaklarını yok etmek veya karizmatik meşruiyeti zayıflatmak değil demokratik meşruiyet kaynaklarını güçlendirmek, karizmatik iktidar alanlarını demokratik meşruiyet yasaları ile sınırlandırmak ve demokrasi kültürünü sivil toplum kanallarıyla halka yaymaktır. Çünkü demokrasinin alternatifi olarak yükselen karizma, meşruiyetini kendi güçlülüğünden ve yetkinliğinden değil demokrasinin zayıflığı ve yönetemezliği sorunundan alır. Sorun yoksa karizma da yoktur.

KAYNAKÇA

1. AKAL, Cemal Bali. (1991), *Yasa ve Kılıç*, Afa Yayınları, İstanbul.
2. APTER, D.A. (1965), *The Politics of Modernization*, Chicago: University of Chicago Press.
3. BALL, Alan R. (1988), *Modern Politics and Government*, 4.Ed., Clatham New Jersey, Clatham House Publishers.
4. BARKER, Ernest. (1962), *The Social Contract*, Oxford: Oxford U.P.
5. DAHL, Robert, A. (1993), *Demokrasi ve Eleştirileri*, Çev: Levent Köker, Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları, Ankara.
6. FERRAROTTI, Franco. (1987), "Legitimation, Representation and Power", *Current Sociology*, V:5-2, Sum.
7. PANTON- GILL, Geoffrey -Peter. (1988), *Introduction to Politics*, 2.Ed., Oxford: Basil Blackwell.
8. SARTORI, Giovanni. (1993), *Demokrasi Teorisine Geri Dönüş*, Türk Demokrasi Vakfı, Ankara.
9. WEBER, Max. (1993), *Sosyoloji Yazıları*, Çev: Taha Parla, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul.

Prof. Dr. Tanju TOSUN

Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü

12 HAZİRAN SEÇİMLERİNE EGE VE TÜRKİYE'DEN BAKMAK: SAĞ VE SOL NEREYE?

Giriş

12 Haziran genel seçimleri, Türkiye siyasetinin önümüzdeki çeyrek yüzyılına damgasını vuracak özelliklere sahip. Sandıktan çıkacak sonuçlar salt Türkiye'yi yönetecek siyasi iktidarı belirlemekle sınırlı kalmayacak, onun ötesinde siyasetteki dengeleri, sağ ve solun geleceğini tanzim etme anlamında da dikkate değer çıktılar üretecek gibi görünüyor. Demokratik siyasetin ayırt edici özelliği olarak kabul edilen seçimler siyasi iktidarları meşrulaştırıcı araçların başında gelir. Yönetilenler seçimlerde kullandıkları oylarla siyasi iktidarları kendi iradeleriyle belirledikleri için, demokratik süreç işlemiş olur. Bu süreçte işbaşında olan iktidarlar onaylanabileceği

gibi, reddedilerek yerine yenileri de getirilebilir. Yönetilenler işlevsel olarak seçimler aracılığıyla siyasi iktidarı denetleme hakkını kullanabilirlerse, seçim demokratik bir anlam ifade eder. Çünkü, demokrasinin başlıca ayırt edici özellikleri olan katılım, özgürlük ve eşitliğin pratiğe aktarılması ancak oy verme mekanizmasıyla mümkün olmaktadır. Seçimlerin demokrasileri toplama özelliğinin yanı sıra, siyaseti tanzim etme gibi önemli bir özelliğini de belirtmek gerekir. Bu yazıda 12 Haziran seçimlerinin Türkiye siyasetini tanzim etme özelliği üzerinde durulacak olmakla birlikte, seçime giderken sağ ve sol parti siyasetinin durumu, seçimde İzmir, Ege ve Türkiye'ye dair nasıl bir manzara çıkabilir şeklinde bir değerlendirme de yapılacaktır.

12 Haziran'a Doğru Sağ ve Sol Parti Siyaseti

3 Kasım 2002 genel seçimleriyle Türkiye'de parti siyasetinin normalleştiği konusunda çoğu siyasi analizcinin hemfikir olduğu söylenebilir. 1991 seçimlerinden itibaren Türk parti sisteminde gözlenen parçalanma ve seçmen tercihlerinde oynaklıkla açığa çıkan istikrarsızlık, 3 Kasım seçimlerinden tek partinin hükümet kurabilecek sayısal çoğunluğu elde etmesiyle önemli ölçüde sona ermiştir. Seçimlerden kısa bir süre önce kurulan AK Parti'nin merkez sağ

1991 seçimlerinden itibaren Türk parti sisteminde gözlenen parçalanma ve seçmen tercihlerinde oynaklıkla açığa çıkan istikrarsızlık, 3 Kasım seçimlerinden tek partinin hükümet kurabilecek sayısal çoğunluğu elde etmesiyle önemli ölçüde sona ermiştir. Seçimlerden kısa bir süre önce kurulan Ak Parti'nin merkez sağ ve solun klasik partilerini geride bırakarak seçimlerden birinci parti çıkması ve tek başına hükümet kurması, mevcut siyasal istikrarsızlığın sona erişinin göstergesi olduğu kadar, Türkiye parti siyasetinde yeniden bir mevzilenme ya da saflaşmaya da tekabül etmekteydi.

ve solun klasik partilerini geride bırakarak seçimlerden birinci parti çıkması ve tek başına hükümet kurması, mevcut siyasal istikrarsızlığın sona erişinin göstergesi olduğu kadar, Türkiye parti siyasetinde yeniden bir mevzilenme ya da saflaşmaya da tekabül etmekteydi. 3 Kasım seçimleriyle parti siyasetinde oluşan "yeni denge" durumu, gidilen 2004 ve 2009 yerel seçimleri ile 2007 genel seçimleriyle de sürmüştür. Seçmen tercihlerinin yaklaşık yarıya yakını her seçimde kontrol eden AK Parti'nin bu hegemonik durumunun 12 Haziran seçimlerinde de sürebileceği, yapılan çeşitli kamuoyu araştırmalarının sonuçlarıyla seçime iki ay kala teyit edilmiş durumda. Araştırma bulgularına paralel bir sonucun sandıktan çıkması durumunda, 12 Haziran seçimlerinin en karakteristik özelliğini parti siyasetindeki mevcut durumu devam ettiren bir siyasi kanıt olarak kabul etmek söz konusu olacak. Bu noktada sorulması gereken başlıca soru; Türk siyasal hayatının pek alışık olmadığı biçimde niçin iktidar partisinin girdiği 3. genel seçimde oylarını arttırarak çıktığıdır. Böyle bir soruya verilebilecek sayısız yanıt olmakla birlikte, üzerinde durulması gereken asıl husus; AK Parti ve muhalefet partilerine ilişkin manzara ya da durumlardır.

Konuya ilk olarak AK Parti örneğinde yaklaşıldığında, önümüzdeki seçimde yaklaşık olarak her iki seçmenden birinin desteğini alma olasılığı güçlü olan AK Parti'nin bu başarısının ardında, Türkiye parti siyasetindeki ezberleri bozan bir siyaset tahayyülü ve politika icrasıyla seçmenlerle bağ kurması yatmaktadır. 1991 genel seçimlerinden 2002 seçimlerine kadar ülke siyasetindeki seçilmiş egemen siyasi aktörlerin iktidarlarında uyguladığı politikaların toplumsal taleplere yanıt verme yetersizliği AK Parti'yi 2002'de iktidara taşımıştı. Bu partinin gerek söylemi, gerekse uyguladığı politikaların merkez sağın klasik sağ ve sol partilerden belirgin biçimde ayrışması, bu ayrışmanın seçmen nezdinde pozitif farkındalık yaratması, seçmen lehine özellikle sosyal ve ekonomik eksenlerde olumlu çıktılar üretme-

si, AK Parti'nin parti sisteminde tutunan en güçlü parti olmasının yegane nedenidir. Şunu da ifade etmek gerekir ki, iktidar partisi AB, demokratikleşme alanlarında seçime gidilen süreçte yaşanan gelişmeler dikkate alındığında demokrasi açığını kapatma konusunda ise aynı başarıyı yakalayamamıştır.

Sağ siyasi çizgide AK Parti karşısında toplumsal desteğini sürdürme ve yenileme konusunda yegane potansiyeli olan partinin ise Milliyetçi Hareket Partisi olduğu anlaşılıyor. Genel başkanı ile birlikte milliyetçi sağ ideolojik anlamda yeniden yorumlayan ve tabiri caizse esnekleştiren bu partinin büyüebilmesinin önündeki en büyük engelin MHP'nin milliyetçi ideolojik kimliğine muhafazakarlığı yeniden yorumlamak suretiyle takviye etme konusundaki sıkıntılarıdır. Bu haliyle özellikle Anadolu'da bir direnişle karşılaşabilecek olan MHP'nin beklediği ölçüde toplumsal tabanını genişletebilmesi zor görünmektedir. AK Parti ve MHP dışında toplumsal taleplerle ideolojik kimlikleri uyumlu sağ siyasi partilerin sınırlılığı, hatta yokluğu, bu iki partiyi sağ siyaset kulvarında baş başa bırakan başlıca dinamik olarak düşünülebilir. Her ne kadar Saadet Partisi ve HAS Parti, AK Parti karşısında muhafazakarlığın siyasal temsilcileri olarak var olmaya ve parti sisteminde tutunmaya çalışsalar da, hedefledikleri seçmen kitlesinin büyük çoğunluğunun AK Parti'den kopmasını gerektirecek koşullar mevcut değildir. AK Parti'nin ülkenin çoğu coğrafyasında yerleşik muhafazakar kitleleri piyasacı yönelimleriyle temsil başarısı göstermesi, bu kitlenin yükselen taleplerine yanıt vermesi, adı geçen partilerin büyüebilmesinin önündeki en büyük engeldir. AK Parti'nin seçmenlerle kurduğu bağ çözülmeden- ki şimdilik çözülecek gibi görünmüyor- söz konusu partilerin muhafazakarların alternatif partisi olarak düşünülmesini güçleştirmektedir.

Sol siyasi çizgide ise CHP dışında adından söz ettirme yeteneğine sahip olan bir başka partinin bulunmayışı, Türkiye'de seçmen tercihlerinin sağ ve sol ayrışmasındaki potansiyeliyle ilgili olduğu ka-

dar, CHP'nin merkez solu temsil kabiliyetine sahip ve en örgütlü parti oluşuyla da ilgilidir. 1990 sonrası yeniden açılışıyla birlikte Baykal liderliğinde sosyal demokrat seçmeni özellikle 2000'lerde kontrol gücüne sahip tek parti CHP olmuştur. Parti bu ayırt edici özelliğine rağmen, Baykal döneminde içselleştirdiği katı laikçi ideolojik kimlikle CHP'nin toplumsal kapsama alanını genişletememiş, hatta sosyal demokrasinin içinin CHP örneğinde boşalmasına zemin hazırlamıştır. Baykal'ın ardından genel başkanlığa seçilen Kılıçdaroğlu ve yeni CHP yönetimiyle birlikte merkez solda kendisini yeniden tanımlama sürecine giren, sosyal demokrasiyi sol ve demokrasi içeriğiyle yeniden yorumlayan, buna sosyallik takviyesi yapan bir yeni CHP ile karşı karşıyayız. Seçim sürecinde dillendirdiği somut projeler CHP'nin seçmen tarafından yeniden hatırlanmasına katkı yapacak girişimler olarak değerlendirilebilir. 12 Haziran seçimlerinde yüzde 30'luk bir seçmen desteğini yakalaması durumunda, CHP'nin önümüzdeki süreçte parti sistemine etkin bir siyasi unsur olarak dahil olması mümkündür. CHP dışında, başta DSP olmak üzere kendisini merkez solda tanımlayan partilerin 12 Haziran'da sandıkta varlık gösterebilmesinin alt yapısal koşulları ise mevcut değildir. Ne seçmenlerin DSP ve diğerlerine yönelme koşulları ne de DSP ve diğerlerinin seçmen taleplerini okuma iradesi, sandıktan varlık göstererek çıkmalarına müsaittir. Bunun da ötesinde, mevcut koşullarda birer siyasi parti olarak varlıklarını devam ettirmeyi gerektiren koşulların olmadığını eklemek gerekir.

Kürtlerin siyasi temsilcisi olarak Barış ve Demokrasi Partisi'nin 12 Haziran ve sonrasına dair geleceği hakkında düşünüldüğünde, özellikle yüzde 10'luk ulusal barajın bu partiyi bağımsız adaylarla seçime katılmaya zorladığı malum. Muhtemelen seçilecek bağımsız adaylarla parlamentoda grup kurabilecek bir sayıya ulaşacak olan BDP için, asıl sınav 12 Haziran sonrası başlayacak. Seçimin ardından başlaması muhtemel yeni anayasa çalışmalarına BDP'nin vereceği destek ve bir arada yaşama adına dillendireceği

yeni Türkiye söylemi, partinin ulusal düzeyde siyasi meşruiyetinin azalması ya da artması yönünde temel kriter olacaktır.

İzmir ve Kıyı Ege'den Muhtemel 12 Haziran Manzaranı

12 Haziran sonuçları konusunda kamuoyunun en fazla merak ettiği seçim çevrelerinin başında kıyı Ege illeri gelmektedir. Bunun nedeni; özellikle referandum sonuçlarıyla belirginleşen seçmen tercihlerinde özellikle kıyı Ege merkezli ayrışma ve farklılaşmadır. Seçim coğrafyasında kırmızı renkli olarak çoğu siyasi analizde gösterilen çevrelerde 12 Haziran'da nasıl bir tablo ortaya çıkacağı AK Parti eksenli sağ ve CHP eksenli sol açısından değerlendirmeyi hak etmektedir. Konuya bu çerçeveden yaklaşıldığında, iller özelinden giderek genel bir değerlendirme yapılabilir. 2007 Milletvekili Genel Seçimleriyle 2009 Yerel Seçimleri İl Genel Meclisi sonuçlarının gösterdiği gibi, Muğla'da CHP birinci partiydi. 2007'de AK Parti'nin birinci olduğu Aydın'da, 2009 il genel meclisi sonuçlarında CHP az farkla öne çıkmıştı. Geri kalan illerde ise AK Parti birinci partiydi. İzmir'de ise 2002 genel seçimleriyle belirginleşen seçmenlerin CHP etrafında toplanması, AK Parti'nin ise süreç içinde oylarını yüzde 30'lara yaklaştırmasıdır. 12 Haziran seçimlerinde özellikle İzmir'de CHP ve AK Parti'nin toplumsal tabanlarında radikal değişimlerin yaşanacağını iddia etmek zordur. Her ne kadar 12 Haziran'da İzmir'de ne olur şeklindeki bir soruya güncel bilimsel bulgularla desteklenmiş bir yanıt vermek kolay olmasa da, yakın geçmişteki eğilimleri veri olarak bazı hususlara dikkat çekilebilir. Kanımızca İzmir'de 2011 seçimlerinde "normal ya da devam eden seçimler" tanımına uyacak bir tablo ortaya çıkabilir. Çünkü, Türkiye'de bugün itibarıyla seçmenlerin alışageldiği parti tercihlerinden büyük sapmaya yol açacak dinamikler bulunmuyor. Hali hazırda ne partilerin makro politikalarında büyük sapmalar dikkat çekiyor ne de seçmenin parti tercihlerinden sapmaya yol açacak şiddetli yerel, ulu-

12 Haziran sonuçları konusunda kamuoyunun en fazla merak ettiği seçim çevrelerinin başında kıyı Ege illeri gelmektedir. Bunun nedeni; özellikle referandum sonuçlarıyla belirginleşen seçmen tercihlerinde özellikle kıyı Ege merkezli ayrışma ve farklılaşmadır. Seçim coğrafyasında kırmızı renkli olarak çoğu siyasi analizde gösterilen çevrelerde 12 Haziran'da nasıl bir tablo ortaya çıkacağı AK Parti eksenli sağ ve CHP eksenli sol açısından değerlendirmeyi hak etmektedir.

sal sorunlar, olaylar mevcut. 2007 seçimlerinden itibaren İzmir'de oluşan yeni bir seçmen kümelenmesi ya da mevzilenmesi sözkonusu. AK Parti'nin merkezi iktidarı elinde tutması, uyguladığı kimi politikalar, geçmişte kendini merkez sağda tanımlayan kentli seçmenin yeni bir siyasi temsil kanalı

ya da parti bulamaması nedeniyle, CHP ile temsil sorunu yaşamasına rağmen, İzmirliilerin bu parti ile zımnı ittifakı sürececek gibi. AK Parti'nin temsil ettiği ekonomi, toplum, siyaset, kültür anlayışına karşı bir tavır alış ya da refleks şeklinde okunabilecek bu yeni durumun İzmir kentsel alanında ve metropolünde çözülmesi için şimdilik bir neden bulunmuyor. Hayat tarzları merkezinde batılı, kentli, liberal İzmir seçmeni geçmişte merkez sağa oy verenler dahil, ağırlıklı olarak CHP etrafında tutunmaya önümüzdeki genel seçimde de devam edebilir. Bu durum doğaldır ki AK Parti ve MHP'nin toplumsal tabanının İzmir kentsel alanında genişleyebilmesinin önünde başlıca engellerden biri şeklinde değerlendirilebilir.

İzmir kırsal alanında ise MHP ile AK Parti arasında, iktidar partisi lehine çok sınırlı bir oy alışverişi yaşanabilir. Fakat bu durumun partilerin oy güçlerinde radikal bir değişime yol açması kolay değil. Kırsal alanda AK Parti iktidarının ekonomi politikalarından olumsuz etkilenip kentte olduğu kadar iktidarın sosyal politikalarından destek göremeyen kırsal seçmenden de son tahlilde AK Parti'ye dikkate değer yönelimin olması şimdilik güç gibi.

Konuya Ege illeri örneğinde bakıldığında ise, şu saptamaları yapabiliriz: Ege illerinde yerleşik seçmenlerin parti tercihlerinde kıyı ve İç Ege eksenli bir farklılaşma 2002'den itibaren belirginleşmiş olup, Aydın, Muğla gibi kıyı illerde eski Demokrat Parti, Adalet Partisi, Doğru Yol partisi seçmeninin dünya görüşü, hayat tarzı bakımından AK Parti ile organik bir ilişki kuramaması nedeniyle ağırlıklı olarak CHP; PKK terörüne karşı gelişen refleks nedeniyle ise MHP'ye doğru geçişler yaşanmaktadır. Bu illere yakın dönemde Denizli de eklemelenmeye başlamıştır. Bu ilde güçlü bir AK Parti varlığı, kentin muhafazakar dokusundan ziyade küçük burjuvazinin siyasi iktidarla uyumundan elde edeceği kazançlara endeksliydi. Fakat bu kentin seçmenlerinin beklentilerine bekledikleri ölçüde yanıt bulamaması, AK Parti ile kurulan ittifakın çözüleceğinin işaretlerini veriyor. Aydın, Manisa gibi illerde sağ oyların AK

Parti ve MHP arasında bölünmesi ilk ilde CHP'yi, ikincisinde ise MHP'yi 2009 seçimlerinde yerelde iktidara taşımişti. PKK terörü karşısında yükselen Türk milliyetçiliği, kültürel değerleri, batılılıkları, dışa dönük, modern halleri itibarıyla kıyı Ege seçmenine daha yakın olan Uşak seçmeni de süreç içinde CHP ve MHP'ye de itibar etmeye başlamış, bu sınırlı biçimde artarak devam edebilir. Erdoğan'ın son günlerde söyleminde belirginleşen milliyetçi vurgular adı geçen illerde AK Parti'nin hegemonya-

Sağın parlamentoda iki, solun ise tek parti ile muhtemel temsili, sağ ve sol parti siyasetinde partilerin kendilerini Türkiye koşullarında özellikle kapsayıcı demokratlık ve toplumsal uzlaşma ve hoşgörüyü tesis yönünde sorgulama ve yeniden tanımlama gibi bir zorunluluk dayatmaktadır. Siyasi partilerin bu çabaları erteleme lükslerinin olmadığını belirtmek gerekir. Çünkü parlamentoda iktidar ya da muhalefet partileri olarak var olmak kadar, partiler için önemli olan toplumsal ve siyasi meşruiyet kanalları olarak siyasetle toplum arasında ne ölçüde bir arada yaşamaya dayalı bir sistem tesis ettikleri de önemlidir.

sını sürdürmesine neden olabilir. Buna karşılık Çanakkale, seçmen davranışı itibarıyla azımsanmayacak CHP'lilik dayanışması sergiliyor. Bunda kentin batıya, turizme açık yapısı, eğitilmiş, modern hayat tarzını içselleştirmiş demografik yapısı etkili. Burada da radikal bir değişimin olması güç görünüyor.

Egenin bazı illerinde CHP'ye, bazılarında ise MHP'ye yönelimin arttığı bölgede, AK Parti'ye karşı bir muhalefetin yükselmesinden söz etmek doğru olacaktır. Ege bölgesi Türkiye'de AK Parti eliyle inşa edilen yeni Türkiye'de düzenin AK Partilileştiremediği kendine özgü illerle dolu. Kıyı Türkiye'nin Ege'sinde AK Partili olmaya direnen muhalif kimlikli yurttaş hareketi yükseliyor ve bu kitle her fırsatta AK Parti'ye destek vermeyerek 'Buradayım' diyor. Kitlenin kendisini bu şekilde sandıkta siyaseten ilan, tam anlamıyla bir muhaliflik halinin tavan yaptığının göstergesi. Yani, Ak Parti'ye karşı yükselen bir muhalefetin varlığı söz konusu. Ege'nin kimi illerindeki bu karşı duruşta kimi siyasi analizcilerin ifade ettiği gibi herhangi bir korkunun, endişenin rolü yoktur. Özellikle kıyı Egeliler ile AK Parti arasındaki ilişkinin sınırlılığını ekonomi-politik kadar kültür de tayin etmektedir. Referandumdaki "Hayır" oylarının etkenlerinden birinin kıyı kentlerindeki "yaşam tarzı" iken, diğer etken AK Parti'nin ekonomi politikalarıyla ilişkilendirilebilir. Ekonomi politik açısından konuya yaklaştığımızda, AK Parti eliyle yükselen ve sınıfsal anlamda tarımdan ticarete, ticaretten sanayiye doğru dönüşümün Ege'de yaşanmaması -ki bunun ardında AK Parti'nin Anadolu'ya yönelik desteklerinin payı göz ardı edilemez- Ege'de köylülüğün uygulanan ekonomi politikalarıyla daha da yoksullaşmasına zemin hazırlamıştır. Bu kitle, içinde bulunduğu koşulların sorumlusu olarak AK Parti hükümetini gördüğü için, bu partiyle yıldızları barışmamıştır. Diğer yandan, Ege kırsalında 'soft mufahazakarlık'la AK Parti'nin Anadolu muhafazakarlığı arasındaki keskin farklılık, AK Parti'ye yakınlaşmama, hatta şiddetli muhalif olmanın bir diğer nedenidir. Ege kentlerinde de

uygulanan ekonomi politikalarının sabit ve dar gelirli insanların hayat şartlarında yol açtığı görece yoksulluk ve yoksunluk, hayat tarzı farklılıklarıyla bir arada, AK Parti ile kentli seçmen arasında mesafenin artmasını kolaylaştırmıştır.

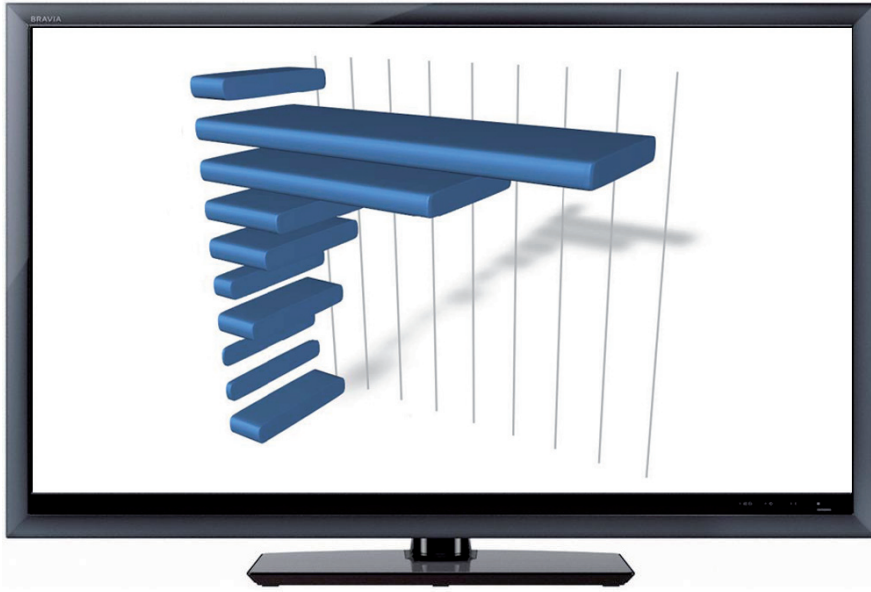
Sonuç

12 Haziran genel seçimlerine gidilen süreçte, Türk parti sisteminde sağda AK Parti ve solda CHP'nin kontrolünde işleyen bir yapıya, ılımlı milliyetçi sağda MHP'nin de varlığını eklemek gerekir. 3 Kasım 2002 genel seçimleriyle oluşan parti sisteminin bu statüsünün 12 Haziran seçimleriyle birlikte değişebileceğine ilişkin nesnel koşulların bulunmaması, Türkiye'de önümüzdeki süreçte iki ya da iki buçuk partili sistemin yerleşebileceğinin en büyük kanıtı olarak düşünülebilir. 90'lı yıllarda parti sistemindeki parçalanma ve seçmen tercihlerindeki oynaklığın siyasi sistemi istikrarsızlaştıran etkileri dikkate alındığında, yeni parti sisteminin ülkenin geleceği açısından istikrarı güçlendirici sonuçlara yol açacağı açık. Seçmen tercihlerinin iki-üç ana parti etrafında dağılması sisteme istikrar takviyesi yapsa da, tercihlerin ulusal parlamentoda temsili bağlamında Türkiye siyasetinde sorunlara yol açamayacağı söylenemez. Bu nedenle, geçmişten devralınan temsil/istikrar paradoksunun önümüzdeki dönemde tartışılacağı da bir gerçektir.

Sağın parlamentoda iki, solun ise tek parti ile muhtemel temsili, sağ ve sol parti siyasetinde partilerin kendilerini Türkiye koşullarında özellikle kapsayıcı demokrasi ve toplumsal uzlaşma ve hoşgörüyü tesis yönünde sorgulama ve yeniden tanımlama gibi bir zorunluluk dayatmaktadır. Siyasi partilerin bu çabaları erteleme lükslerinin olmadığını belirtmek gerekir. Çünkü parlamentoda iktidar ya da muhalefet partileri olarak var olmak kadar, partiler için önemli olan toplumsal ve siyasi meşruiyet kanalları olarak siyasetle toplum arasında ne ölçüde bir arada yaşamaya dayalı bir sistem tesis ettikleri de önemlidir.

Prof. Dr. Nurettin GÜZ
Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi

SEÇİMLER, KAMUOYU ARAŞTIRMALARI VE MEDYA

Giriş

Kamuoyu araştırmaları hemen her seçim döneminde yeniden kamuoyunun gündemine gelir ve seçim sonuçlarını merak eden seçmenler başta olmak üzere bütün vatandaşlar, siyasi parti yöneticileri ve taraftarları yanında özellikle adaylar tarafından dikkatle takip edilirler. Kamuoyu araştırmalarına olan ilginin sebebi, seçim sonucunda kazanacak olan aday ya da siyasi partiyi merak duygusunu gidermektir. Bununla birlikte seçmenin kazanacak aday ya da partiyi önceden öğrenerek ekonomik getiri başta olmak üzere geleceğe yönelik olarak kendisini konumlandırmak için “kazanacak ata oynama” düşüncesi önemli rol oynar.

Kamuoyu araştırmalarına ilgi düzeyinin yüksek olmasının başka sebepleri de vardır. Kamuoyu araş-

tırmaları aracılığı ile partiler ve adaylar kendi politikalarının seçmen tarafından nasıl algılandığını test ederek politikalarında devam veya değişiklik kararı alırlar. Araştırma verileri bu grupta yer alan insanlar için adeta kontrol aracı gibidir. Yine partiler ve adaylar için seçimde kendilerini başarıya götürecektir argümanların neler olduğunu göstermesi açısından araştırma sonuçları büyük önem taşır.

Araştırma, medya, siyasi partiler, kamu ve özel kuruluş yetkilileri ve genel olarak hemen herkesi bilgilendirme amacı taşıdığı ve genellikle bu yönüyle ilgi odağı olduğu kadar hedef kitesini yönlendirme özelliği sebebiyle de ayrıca dikkatle izlenir ve bu amaca yönelik olarak da değerlendirilir. Araştırma planlanırken önceden planlansın veya planlanmasın sonuçlara ulaşan genelde bütün vatandaşlar ve özel-

likle de seçmen kitlesi verilere bakarak siyasi tutum ve kararlarını yeniden gözden geçirirler.

“Siyasi parti ve adaylar çoğu kere Machiavelli’st bir düşünce ile “amaca ulaşmak için her yol mubahtır” deyişini kendisine düstur edinebilmektedir”

Her seçim döneminde siyasi parti ve adaylar için temel amaç, seçim sonucunda yarış ipini göğüsleyerek seçimden başarıyla çıkmaktır. Bu amaca yönelik olarak kimi zaman ve çoğu kere Machiavellist bir düşünce ile “amaca ulaşmak için her yol mubahtır” deyişini kendilerine düstur edinerek ahlaki ilkelere bir kenara bırakabilmektedir. İşte siyasi parti ve adayları başarıya ulaştıracak gayriahlaki yöntemlerden birisini de kamuoyu araştırmalarının seçmeni yönlendirme amacıyla sübjektif olarak planlanması ve yayınlanması oluşturur.

Kamuoyu araştırmaları ister objektif veya isterse sübjektif olarak planlansın ve yapılsın onu etkin kılan temel araç yazılı, sözlü, görsel veya elektronik medya yani gazeteler, dergiler, radyo ve televizyonlar, internet olmaktadır. Araştırma sonuçları seçmene ulaşmadığı sürece hedef kitlesini etkilemesi, yönlendirmesi söz konusu olmaz. İşte bu noktada medyanın önemi ortaya çıkmaktadır. Medya ayağı olmadan, medyanın objektifliğinden ödün verilmeden kamuoyu araştırmalarının yönlendirme amacıyla kullanılması mümkün değildir.

Seçmenin etkilenmesi ve yönlendirilmesi açısından araştırmalar ele alındığında farklı açılar gündeme gelebilir. Örneğin kamuoyu araştırmalarının planlanmasında, yapılmasında, raporunun yazılmasında uyulması gereken kurallar ayrı araştırma konularını içerir. Bu çalışmanın konusunu kamuoyu araştırma sonuçlarının medyada yayınlanmasında

dikkat edilecek noktalar oluşturmaktadır. 12 Haziran 2011 seçimleri ile ilgili kampanya döneminin başladığı bu günlerde kamuoyu araştırmalarının seçmeni yönlendirme amacı ile kullanılmaması için medya ve seçmenin dikkat etmesi gereken ilkelere bu çalışmada yer verilecektir.

1. Kamuoyu Araştırmalarının Tanımı ve Özellikleri

Kamuoyu araştırmaları uzun döneme ilişkin olarak çok farklı konulardaki kamuoyu eğilimlerini ayrıntılı olarak yansıtmazlar. Toplumdaki hemen her kişi ve kurum tarafından ilgi duyulan kamuoyu araştırmaları için farklı tanımlar yapılmaktadır.

“Kamuoyu araştırmaları, farklı büyüklüklerdeki gruplara genelleştirmek için, belirlenen örneklemden veya örneklemin elde edildiği evrenden sistematik, bilimsel ve tarafsız bilgi toplama işlevi olarak tanımlanmaktadır”

Dünyada ilk olarak 19. Yüzyılda ortaya çıkan ve 1950’li yıllardan itibaren Türkiye’de de yapılan (Unat, 1988: 35) kamuoyu araştırmaları, farklı büyüklüklerdeki gruplara genelleştirmek için, belirlenen örneklemden veya örneklemin elde edildiği evrenden sistematik, bilimsel ve tarafsız bilgi toplama işlevi olarak tanımlanmaktadır. (Lake,

Harper, 1987:5; Salmon, Glasser, 1995:439; Yeğenoğlu, 1988: 151)

“Kamuoyu araştırmaları, farklı büyüklüklerdeki gruplara genelleştirmek için, belirlenen örneklemden veya örneklemin elde edildiği evrenden sistematik, bilimsel ve tarafsız bilgi toplama işlevi olarak tanımlanmaktadır”

Bu tanıma bakıldığında araştırmaların temel bazı özellikleri dikkati çeker: Birincisi araştırma verilerinin derlendiği tarihlerden sonraki dönemde farklı faktörlerin etkisiyle değişen veya değişebilecek eğilimlerin araştırma sonuçlarına yansıtılması mümkün değildir (Neumann, 1998: 65). Önceki verilerden hareketle sonraki dönemdeki farklı faktörler

dikkate alınarak gelecekle ilgili bazı projeksiyonlar yapılabilir de kamuoyu araştırmalarının, verilerin derlendiği tarihlerden sonraki dnemeye ilişkin sonuç ortaya koyabilme özelliği yoktur.

Kamuoyu Araştırmaları Fotoğraf eker

Araştırmalar kamuoyunun anlık fotoğrafını erkerler. Bu an genellikle araştırmanın yapıldığı tarihleri kapsar. Verilerin derlendiği dnemeden önceki gelişmeler de dikkate alınır, ancak araştırma sonuçlarının verilerin derlenmesinden önceki döneme ait kamuoyu eğilimlerini yansıtılabildiğini söylemek mümkün değildir.

Eğilimleri ölçmedeki hız ve isabet oranının ysek olması, kamuoyu araştırmalarının bir diğer özelliği olarak karşımıza çıkar. İyi organize edilmesi halinde çok kısa süre içerisinde kamuoyunun nabzının tutulması ve amaca göre veri üretilmesi mümkün olur.

Kamuoyu araştırmaları, araştırma konusu çerçevesinde yer alan konulara ilişkin eğilimleri lme özelliği gösterir. Kamuoyunun her alandaki eğilimlerini ortaya koyabilme imkanı yoktur. Araştırma çerçevesinde ele alınacak konular da çok fazla değildir. Çünkü fazla konuyu bir araştırma çerçevesinde ele alma imkanı yoktur ve bu sebeple sınırlık başlık veya başlıklar araştırma konusunu oluşturur. Farklı konuları test etmek için farklı araştırmaların organize edilmesine ihtiyaç vardır.

Amaç Objektif Verilerdir

Bilimsel ve objektif veri elde etmek, kamuoyu araştırmalarının amacını oluşturur. Araştırmanın kurgusu içerisinde önyargılar, sübjektif değerlendirmeler, bilimsel ilkelere aykırı yöntemler yer almamalıdır. Bunların yer alması halinde elde edilecek verilerin kamuoyunun mevcut yapısını yansıtabilme yeteneği olmaz.

Veriler derlenirken daha geniş bir gruba yansıtılmak üzere küçük veya alt bir grup seçilir. (Milburn, 1998: 41) rneklem olarak adlandırılan bu alt gru-

bun sonuçların genelleştirileceği genel veya büyük grubun özelliğini yeterince taşımaması halinde elde edilecek verilerin bilimsel ve objektif olma şansı yoktur.

“Kamuoyu araştırmalarından başka; ilgili grupla doğrudan görüşülmesi, referandum yapılması, kamuoyunun nabzını tutmada başarılı olan kamuoyu önderleri ile doğrudan mülakatlar yapılması, medya profesyonellerinin önsezileri kamuoyu eğilimlerini belirlemek için kullanılabilir”

Kamuoyu eğilimlerini ölçmek için kamuoyu araştırmalarından farklı yöntemler de vardır. Kamuoyundaki ilgili grupla doğrudan görüşülmesi, referandum yapılması, kamuoyunun nabzını tutmada başarılı olan kamuoyu önderleri ile doğrudan mülakatlar yapılması, medya profesyonellerinin önsezileri, eğilimleri ölçmede değerlendirilebilecek diğer yollar olarak karşımıza çıkar.

“Kamuoyu araştırmalarından başka; ilgili grupla doğrudan görüşülmesi, referandum yapılması, kamuoyunun nabzını tutmada başarılı olan kamuoyu önderleri ile doğrudan mülakatlar yapılması, medya profesyonellerinin önsezileri kamuoyu eğilimlerini belirlemek için kullanılabilir”

Kamuoyu araştırmaları ile elde edilecek sonuçların kamuoyu ile ilgili mutlak gerçekliği yansıttığını söylemek mümkün değildir. Araştırma sonuçlarının her zaman yanlış çıkması, sapması mümkündür. Bu sebeple araştırma verilerine olağanüstü bir g fetmemek gerekir.

2. Kamuoyu Araştırmalarının Etkileri ve Medya

İster bilimsel ve objektif ister sübjektif ve önyargılı yapılmış olsun araştırma sonuçlarının kamuoyunu yönlendirmesi kaçınılmazdır. Araştırmalar sonucunda elde edilen ve medya aracılığı ile kamuoyuna açıklanan veriler, farklı konulara ilişkin tutum ve kanaatlerini oluşturmuş insanların en azından bir bölümünün bu yapılarını değiştirmelerine sebep olmaktadır. Toplumdan ayrı kalmama, çoğunluğa uyma ve yalnız kalma korkusuyla insanlar daha önce sahip oldukları düşünceden vazgeçme eğilimi gösterebilmektedir.

Araştırmaların üzerinde daha çok etkili olduğu bireyler ise farklı konularda tutum ve kanaat oluşturmada çevresine göre hareket eden, görüş ve düşüncelerini açık biçimde ifade edemeyenlerin oluşturduğu gruplardır. Bu gruplardaki bireylerde yalnız kalma ve toplumdan dışlanma korkusu daha fazladır. Bu gruplar için kamuoyu araştırmaları adeta yol gösterici kılavuz gibidir. Kamuoyu araştırmaları farklı konularda toplumun genel eğilimlerini ortaya koyarken beraberinde bu gruplara da nasıl bir tutum ve davranışı benimsemelerini söylemiş olurlar.

Kamuoyu Araştırmaları Bilgilendirir

Kamuoyu araştırmaları yine bizzat kamuoyu için temel bir ihtiyaç olan bilgilendirme işlevi üstlenirler. Bir anlamda kamuoyunun haber ve bilgi alma hakkına ilişkin demokratik bir fonksiyon ifa ederler. Kamuoyundan aldıkları bilgileri kamuoyunun ihtiyaç duyması sebebiyle yine kamuoyuna sunarlar. Araştırmaların üstlendiği bilgilendirme fonksiyonu sebebiyle kamuoyu araştırmalarının yayınlanma-

sından dolayı bireylerin etkilenmesi ve bir anlamda yönlendirilmesinden dolayı ortaya çıkacak olumsuz sonuçlar makul karşılanabilmektedir.

Kamuoyu araştırmalarını popüler hale getiren ve etki oranını artıran temel araç medyadır. Medya kuruluşları kendi politikalarını test etmek kadar hedef kitlesinin talepleri sebebiyle araştırma sonuçlarına yayınlarında yer vermektedir. Medya kuruluşları haberin kaynağı olarak kamuoyu araştırma şirketlerinden aldıkları bilgileri hedef kitlelerine ileterek bir anlamda aracı rolü oynarlar. Bunu yaparken de toplumun serbestçe tartışabileceği özgür bir alan olma özelliğini üstlenirler ve haber konusu olarak sadece ilginç olanlar değil olmayan konular, toplumsal ilişkiler, gelişmeler, yorumlara da yayınlarında

yer verirler (Johnson, 1991:123).

“Kamuoyu araştırmalarını popüler hale getiren ve etki oranını artıran temel araç medyadır. Medya kuruluşları kendi politikalarını test etmek kadar hedef kitlesinin talepleri sebebiyle araştırma sonuçlarına yayınlarında yer vermektedir”

Medyanın haber verme başta olmak üzere

demokratik siyasal sistem içerisinde üstlendiği görevler içerisinde yer alan kamuoyunu oluşturmak ve açıklamak, demokratik siyasal sistemin sağlıklı işlemesi açısından son derece önemlidir. (Dönmezer, 1983: 2-11; İçel, 1983: 52-53) Yine medya kuruluşları, toplumsallaştırma, kültürün geliştirilmesine yardımcı olma ve birlik ve bütünlüğün sağlanmasında temel bir rol üstlenirler. (MacBride vd., 1980: 283-285; McQuail, 1994: 75-79; Kaya, 1985: 15-16)

Medya Demokrasinin Vazgeçilmezidir

Medya kuruluşlarının demokratik siyasal sistemin vazgeçilmez unsurları olarak siyasal sürecin

“Kamuoyu araştırmalarını popüler hale getiren ve etki oranını artıran temel araç medyadır. Medya kuruluşları kendi politikalarını test etmek kadar hedef kitlesinin talepleri sebebiyle araştırma sonuçlarına yayınlarında yer vermektedir”

hemen her safhasında önemli bir görev üstlenmesi-ne rağmen, kamuoyunu yönlendirmedeki üstünlüklerinin ne olduğu, sistem içerisinde kendilerinden beklenen görevleri gereği gibi yerine getirmede ne oranda başarılı oldukları hep tartışılmaktadır. (Schiller, 1993; Semelin, 1992; Baudrillard, 2002; Chomsky, 1993; Janqua, 1992; Keane, 1993).

Bu kuruluşlar siyasetçilerin seçmene ulaşmasında büyük bir rol üstlenirken yine kamuoyu eğilimlerinin kamuoyu araştırmaları yoluyla ölçülmesi ve sonuçlarının halka ve siyasetçiye yansıtılmasına aracılık ederler. Bu aracılık işlevinde medyanın, sistemin kendisine yüklediği görevler çerçevesinde hareket ederek demokrasinin sağlıklı işlemesine yardımcı olurken, kimi zaman hedef kitlenin yönlendirilmesinde temel bir rol oynadığına ilişkin eleştiriler de sıkça yapılmaktadır.

Medya Kamuoyunun Oluşmasına Yardımcıdır

Kamuoyunun oluşturulması denildiğinde kamuoyunun belirli görüşler çerçevesinde yönlendirilmesi değil, medyanın ülke ve dünyadaki gelişmeleri gündeme getirerek, hedef kitlenin ilgi, istek, ihtiyaç ve beklentilerini dikkate alarak oluşturduğu yayın içeriği ile kamuoyunun serbestçe oluşmasına yardımcı olması akla gelmektedir.

Medya kuruluşları açısından kamuoyu araştırmaları enformasyon gazeteciliğini destekleyen ve geliştiren bir faktör olarak karşımıza çıkar. Araştırmalar görüş üretir ve toplumda hangi tiplerin veya eğilimlerin sevilmediğini, hangi konu ve olaylara karşı bir tepkinin bulunduğunu, hangi görüşün yalnız kaldığını ortaya çıkartırlar. Medya kuruluşları kamuoyu araştırmaları yoluyla elde edilen bulguları kamuoyuna açıklayarak tartışma ortamını genişletirler. Bu genişleme ile birlikte toplumda hakim olan

düşünceyi prestij olarak benimseyip savunanlar kadar diğer fikirlere taraftar olanlar da belirlenmiş olur.

“Kamuoyu araştırmalarını toplumsal gündemin bir parçası haline getiren, sonuçların toplum üzerinde etkili olmasına sağlayanlar medya kuruluşlarıdır”

Kamuoyu araştırmalarını toplumsal gündemin bir parçası haline getiren, sonuçların toplum üzerinde etkili olmasına sağlayanlar medya kuruluşlarıdır. İçerdiği bilgiler sebebiyle araştırma sonuçları toplumda önemli bir etki yaratabilecek bir konuma

sahip olsa da medya kuruluşları olmadan bu verilerin toplumsal zeminde fazla yankı bulması söz konusu olmaz.

Araştırma sonuçlarını milyonlarca ve hatta milyarlarca insana ulaştıranlar medya kuruluşlarıdır. Kamuoyu araştırmalarının

bilgilendirme, kamuoyunu oluşturma ve açıklama, toplumu etkileme gücünden söz edilirken medya ile kamuoyu araştırmaları birlikte değerlendirilmektedir. Medyasız bir kamuoyu araştırması gücünden söz etmek mümkün değildir.

3. Siyasi Tercihleri Belirlemede Kamuoyu Araştırmaları

Birey siyasi tercih yapma noktasında iletişim içerisinde bulunduğu sosyal gruplarla birlikte medyaya daha fazla oranda bağımlı hale gelir. Medyanın, diğer sosyal gruplar için de haber kaynağı ve referans olacağı için bu dönemdeki etkisi daha fazla olur. Genel olarak son dönemlerde yapılan medya ile ilgili araştırmalarda bu kuruluşların insanlardaki tutum ve davranışları değiştirmekten daha çok var olan tutumları güçlendirdiğini göstermiştir (Yumlu, 1994: 93).

Medyada haber, yorum veya eleştiri olarak yayınlanan kamuoyu araştırmalarının da benzer bir

“Kamuoyu araştırmalarını toplumsal gündemin bir parçası haline getiren, sonuçların toplum üzerinde etkili olmasına sağlayanlar medya kuruluşlarıdır”

“Seçim dönemlerinde özellikle siyasal karar alma sürecinde bireyler medyaya daha çok ilgi duyarken özellikle kararsız veya siyasal tercihi konusunda fikir değiştirmeye yatkın seçmen kitlesi, araştırma sonuçlarına bakarak çoğunluk etkisinde kalıp başka partiye oy verebilir”

özelliği vardır. Toplumun medya kuruluşlarına fazla ihtiyaç duyduğu ve etkiye açık olduğu dönemlerin başında seçimler gelmektedir. Medya ve dolayısıyla kamuoyu araştırmaları bilgi aktarımı için en dolaysız ortam olması sebebiyle özellikle seçim dönemlerinde daha etkilidirler. (McQuail, Windahl, 1986:60)

Medya ve Toplumsal Gündem Paraleldir

Yapılan araştırmalar, insanların daha fazla izlemesinin de etkisiyle özellikle seçim dönemlerinde medya kuruluşlarının gündemi ile toplum gündemi arasında bir paralellik olduğunu göstermiştir (McCombs, 1991: 17). Bireysel tutumlar üzerine inşa edilen kamuoyunun oluşumunda toplumsal gruplar ve medyanın etkili olması sebebiyle (Waldahl, 1994: 77-78) toplumsal eğilimleri ortaya koyan kamuoyu araştırmaları, sadece kamuoyunun oluşması açısından değil aynı zamanda istenerek veya istenmeyerek kamuoyunun yönlendirilmesi açısından da önemlidir.

“Seçim dönemlerinde özellikle siyasal karar alma sürecinde bireyler medyaya daha çok ilgi duyarken özellikle kararsız veya siyasal tercihi konusunda fikir değiştirmeye yatkın seçmen kitlesi, araştırma sonuçlarına bakarak çoğunluk etkisinde kalıp başka partiye oy verebilir”

Seçim dönemleri özellikle siyasal karar alma sürecinde bireyler medyaya daha çok ilgi duyarken özellikle kararsız veya siyasal tercihi konusunda fikir değiştirmeye yatkın seçmen kitlesinin çoğunluk etkisinde kalıp bir başka partiye oy verebilmesi (Cantril, 1991: 216) kamuoyu araştırmalarını ve medyayı siyasetçiler açısından daha da cazip hale getirmektedir.

Siyasetçiyi Seçmene Medya Ulaştırır

Siyaset kurumu ve siyasetçiler bir yandan medya içeriği ve medyada yayınlanan kamuoyu araştırmalarına bakarak kendi gündemlerini buna göre oluştururken, diğer taraftan medya ve kamuoyu araştırmaları yoluyla seçmeni etkileme çabası içerisine girebilmektedir. Çünkü siyasetçiler açısından çok daha etkili olan yüz yüze seçmen kitlesine ulaşarak hedef kitleyi etkilemenin (Hartley vd., 1985:41; Uysal, 1984:38) mümkün olmadığı durumlarda -ki parti teşkilatları yeterince güçlü ve eğitilmiş değilse bu genellikle fiilen mümkün değildir medya seçmene ulaşılacak en hızlı, en kapsamlı ve en rasyonel araç olarak karşımıza çıkar.

Kamuoyu araştırmalarının etkisi dendiği zaman öncelikle çoğunluk etkisi akla gelir. Araştırma sonuçlarının seçmenin oy verme davranışına yönelik olarak kamuoyunda var olan çoğunluğu güçlendirdiği, buna karşılık azınlık olan görüş ve eğilimleri azalttığı bilinmektedir. (Duvarger, 1986:236)

Çoğunluk etkisi ile ilgili görüşlerin çoğu, Alman sosyolog Elizabeth Noelle-Neumann'ın 1970'lerde

Almanya seçimlerinde medyanın etkileriyle ilgili yaptığı araştırmalar sonucunda elde ettiği bulgulara dayanır. (Neumann, 1974)

Kararsızlar ve oğunluk Etkisi

Çoğunluk etkisi daha çok kararsız veya siyasi tutum ve görüşlerini paylaşmaktan çekinen kitle üzerinde etkili olmaktadır. Toplumdaki insanların tamamı tutum ve görüşlerini açıklamakta daha çekingen davranarak sessiz kalmakta, görüşlerini açıkladıkları zaman toplumda yalnız kalacaklarını, ayıplanacaklarını düşünmektedir. Bu kitle seçim sürecinde karar almak için beklemeyi tercih etmekte ve çoğunluğun benimsediği görüşleri gözlemekte ve medya kaynaklı olarak oluşturulan kanaate göre de siyasi tercihinin yapmaktadır.

Kamuoyu araştırmaları ve medya merkezli olarak seçim dönemlerinde seçmenin yönlendirildiğine ilişkin birçok görüş ve eleştiri vardır. (Gz. 2005) Oy verecek seçmenin tercihinin belirlemede araştırmaların çoğunluk etkisi yaratarak güçlü görünen aday ya da partiye seçmeni yönlendirdiği, kimi zaman kendi partisi beklenenin altında oy alabileceğinin ortaya çıkması halinde seçmenin başka partiye oy verme kararından vazgeçerek kendi partisine yönelmesini sağladığı gözlemlenebilmektedir. (Cantiril, 1991:216)

Kamuoyu araştırmalarının objektif veya sübjektif yayınlanmaları halinde seçmeni etkilemesi kaçınılmazdır. Objektif biçimde yapılan ve sonuçları medyada yayınlanan araştırma sonuçları seçmeni yönlendirme etkisine sahip olsa bile hedef kitleyi bilgilendirme özelliği ve insanların bilgiye ulaşma özgürlüğü çerçevesinde değerlendirildiği için makul karşılanmakta, engellemesi sorun oluşturmaktadır. Ancak araştırmaların sübjektif yapılması ve özellikle yönlendirme amaçlı olarak planlanması, elde edilen bulguların medyada aynı amaçlı olarak yayınlanması önemli problem olarak karşımıza çıkılmaktadır. İşte bu noktada medyaya büyük sorumluluk düşmektedir.

4. Medyanın Uyması Gereken Kurallar

Medya kuruluşları kamuoyu araştırmalarını haber konusu yapabildikleri gibi yorum ve eleştiri çerçevesinde de değerlendirmektedirler. Yorum ve eleştiriler onu yapanın kişisel görüş ve değerlendirmelerini içermektedir. Güncellik, kamu yararı, konu ile ifade arasında düşünsel bağlılık, yalan isnatların bulunmaması, dürüst amaç ve unsurların tahrik eylediği bir değerlendirmeye dayanması (Dönmezer, 1976:96) gibi ilkeler çerçevesinde yapılan yorum ve eleştirilerde kamuoyu araştırmaları ele alınıyorsa, araştırma bulgularının doğru biçimde yayın konusu yapılması, araştırma tarihi, örnekleme ve alanı ile ilgili bilgi verilmesi gerekir.

Medya açısından kamuoyu araştırmaları daha çok haberin konusu olmaktadır. Toplumsal ilginin yoğunluğu, gündemi oluşturabilecek materyal elde etme düşüncesi, kamuoyu ve medya gündeminin izlenme isteği medyanın kamuoyu araştırmalarına ilgi duymasının temel gerekçesini oluşturur.

Medya, kamuoyu araştırmaları yoluyla bir yandan kendi yayın politikasının doğruluğunu, başka bir ifade ile gündemi tutmadaki başarisını test ederken, diğer taraftan geleceğe ilişkin olarak yapacağı planlarda araştırma sonuçlarından yararlanma yolunu tercih eder.

“Hedef kitlenin habere önyargısız yaklaşması, etkilenmeye açık olması sebebiyle kimi zaman etik ilkeler ihlal edilerek reklamlar, yorum ve eleştiriler haber formatında verilir”

Medya için haber ve haber konusu olarak kamuoyu araştırmaları daha farklı bir anlam taşır. Hedef kitlenin habere n yargısız yaklaşması ve içerdiği verileri doğru kabul etmesi, haber içeriğinin daha fazla denetlenmesi onu farklı kılar. Haberi önemli kılan unsurların başında içeriği gelir ve haberi hazırlayan veya yayınlayan fazla ön plana çıkamaz. Hedef kitlenin habere önyargısız yaklaşması, etkilenmeye açık olması sebebiyle kimi zaman etik ilkeler ihlal edilerek reklamlar, yorum ve eleştiriler haber formatında verilir.

Haberin Doğruluğu İspat Edilmelidir

Kamuoyu araştırmaları haber konusu yapılırken diğer haber konuları gibi değerlendirilerek yayına konulmalıdır. Medya kuruluşları habere konu olan bilgi, belge ve olayları ele alırken onların doğruluğunu araştırmak, varsa karanlık noktalarını aydınlatmak, olaya taraf olanların görüşlerini almak, onlarla ilgili detaylı bilgilere ulaşmak durumundadır.

“Kamuoyu araştırmaları haber konusu yapılırken diğer haber konuları gibi değerlendirilerek yayına konulmalıdır. Medya kuruluşları habere konu olan bilgi, belge ve olayları ele alırken onların doğruluğunu araştırmak, varsa karanlık noktalarını aydınlatmak, olaya taraf olanların görüşlerini almak, onlarla ilgili detaylı bilgilere ulaşmak durumundadır”

Haber hangi bilgi ve belgeye dayanırsa dayansın, haber kaynağı olarak kim görünürse görünsün onun doğruluğunu ispat yükümlülüğü her zaman haberi hazırlayan ve yayınlayana aittir. Bu durum medya etik ilkeleri açısından olduğu kadar hukuki kuralların da bir gereğidir. Haberdeki önyargılar, eksiklikler, sübjektif değerlendirmeler, konu ile ifade arasındaki tutarsızlıklar etik ve hukuk dışı fiiller olarak karşımıza çıkar ve medyanın sorumluluğunu gerekli kılar.

Medya Araştırma Raporlarını Denetleyemez

Kamuoyu araştırmaları medya açısından diğer haber konuları gibi değerlendirilirken içeriğin denetlenmesi konusunda diğerlerinden ayrılırlar. Araştırmalar birbirine bağlı olan komplike bir çok aşamadan geçerek gerçekleştirilir. Her aşamada medya mensuplarının konuya dahil olmaları müm-

kün olmadığı gibi dahil olsalar bile uzmanlık gerektirmesi sebebiyle yapılan çalışmalar hakkında fazla bilgi sahibi olamazlar.

Bu sebeple medya mensuplarının haber konusu olarak kendilerine gelen kamuoyu araştırma raporlarının doğruluğunu denetleyebilmeleri oldukça güçtür. Bununla birlikte kendilerinin yapamadığı denetimi diğer kişi ve kurumlar yoluyla yaptırabilmeleri her zaman mümkündür.

Medya kuruluşları kendilerine gelen araştırma raporundaki bazı bilgileri denetlemeli ve bu bilgilerin haber metinlerinde yer almasına özen göstermelidir. Araştırmanın amacı, sonuçların yansıtılacağı küme/popülasyon, örneklem ve örneklemde

elde edilme yöntemi, verilerin elde edileceği anket formu ve bilgi derleme yöntemi, araştırmanın yapıldığı yerleşim birimleri, verilerin toplandığı tarihler, araştırmanın kimin adına yapıldığı ve varsa sponsorları, araştırmayı yönetenler, yapılan tahminlerdeki hata payları haber metninde mutlaka yer almalıdır.

Araştırma Sponsorları Açıklanmalıdır

Bu verilerin yer almadığı kamuoyu araştırması içerikli haberin ulaştığı hedef kitlenin eksik bilgile-neceği, haberin taşınması gereken bir çok ilkenin göz ardı edilmiş olacağı açıktır. Örneğin, bir kamuoyu araştırması açısından ona sponsor olan önemlidir. Araştırmayı yaptıran veya ona sponsor olan kuruluş bir siyasi parti veya onun yan kuruluşları ise sonuçların hedef kitle tarafından değerlendirilmesi, yorumlanması bu bilgi çerçevesinde olacaktır.

Yine araştırma sonuçları açısından önemli olan faktörlerden birisini anket/soru formu oluşturur. Çünkü formdaki soruların dizaynı sonuçları doğrudan etkiler. Ayrıca araştırmada oluşabilecek hatalar-

rın önemli bir bölümü sorulardan kaynaklanır. Haberde bununla ilgili bilgi verilmesi hedef kitlenin, en azından konu hakkında bilgisi olanların veya uzmanların araştırmadaki anket formu kaynaklı eksik, yanlış ve olumsuzlukları görmelerine fırsat verir.

“Araştırma bulguları ile ilgili bilimsel olmayan yöntemlerle elde edilen veriler varsa bunları diğer medya kuruluşları eleştiri konusu yaparak medya kuruluşları içerisinde oto kontrol sağlayabilir”

Kamuoyu araştırmaları içerikli haberler hazırlanması halinde medya kuruluşlarının araştırmanın içeriği ile ilgili oluşabilecek hatalar konusunda izleyebilecekleri bazı yollar vardır (Cantril, 1991:188-190). Bunlardan birincisini medyada araştırma sonuçlarına ilişkin yapılacak eleştiriler oluşturur.

Eleştiriye Açık Olunmalıdır

Herhangi bir medya kuruluşunun yapmış veya yaptırmış olduğu araştırma bulguları ile ilgili bilimsel olmayan yöntemlerle elde edilen veriler varsa bunları diğer medya kuruluşları eleştiri konusu yaparak medya kuruluşları içerisinde oto kontrol sağlayabilir, kamuoyu araştırmalarının daha sağlıklı yapılmasına ve yayınlanmasına yardımcı olabilir. Bu durum kamuoyu araştırmaları açısından olduğu kadar medyanın yayınlarından doğabilecek yanlışların ve olumsuz etkilerin yine medya tarafından giderilmesi açısından da önemlidir. Genel kabul gören görüş medyayı denetleyen kurum olarak yine medyanın görev yapmasıdır.

Diğer bir yöntem medya kuruluşlarının yaptıkları veya yaptırdıkları araştırmalarla ilgili olarak iç denetim mekanizmasının işletilmesidir. Büyük medya kuruluşlarının tamamına yakınında bu denetim mekanizmaları mevcuttur. İç denetim mekanizmasının birinci basamağını, araştırma bulgularının haber haline getirilmeleri sırasında yazar ve yöneticilerin araştırma sonuçları ile ilgili eksiklik veya yanlışlıkları eleştiri konusu yapmaları oluşturur.

Haber kuruluşları bu eleştirileri yaparken öncelikle eleştiri konusunu ana sorun üzerine oturtmalı, konuyla ilgili araştırmanın genel çerçevesi içerisinde

de gerçekçi bir yorum veya değerlendirme yapmaya özen göstermelidir.

Güncellik Unutulmamalıdır

Diğer önemli bir konu, haber merkezlerinin eleştiri yapıırken zaman unsurunu dikkate almalarıdır. Araştırma sonuçları dikkate alınarak dünün haber konusunun bugün geçerli olmadığını bilinmeli ve verilerin güncelliğine özen gösterilmelidir. Günceli yakalamak haber için olduğu kadar eleştiri yapanların da amacıdır.

“Haber kuruluşları kamuoyunun duyarlılığını dikkate alarak ele aldıkları konuları iyice aydınlatmalıdır”

Güncelin dışına çıkılması etik ilkeler kadar hukuki ilkeler açısından da sakıncalıdır. Haber kuruluşu haberin yapılması sırasında gerekli özeni göstermişse, bu durum dikkate alınmalı ve eleştiri konusu yapılmamalıdır. Yine, haber kuruluşları kamuoyunun duyarlılığını dikkate alarak ele aldıkları konuları iyice aydınlatmalıdır. Bu çerçevede, kamuoyu araştırma raporları dikkatlice ele alınmalı ve yapılan eleştiriler gözlemlenebilir olmalıdır.

Sorumluluk Medyaya Aittir

Haber kuruluşları ister kendileri tarafından yapılsın isterse araştırma kuruluşlarınca organize edilsin kendilerine haber konusu olarak gelen araştırma raporlarının doğruluğu, bilimselliği ve objektifliği konusunda azami dikkat gösterilmelidir. Araştırma raporlarının medyada yayınlanması ile birlikte rapor veya araştırmanın içeriği ile ilgili sorumluluk medya kuruluşuna geçer.

Araştırmalara karşı gösterilecek dikkat sadece ulusal medya kuruluşları için değil özellikle yerel ve bölgesel medya kuruluşları için de önemlidir. Dikkatin gösterilmesi ile hedef kitleden gelen şikayetler azaltılabilecek medyaya ve kamuoyu araştırmalarına karşı duyulan güven artırılabilir. Ayrıca medyanın hedef kitleyi yanlış, eksik, subjektif etkilemesinin ve kanaatlerin yanlış oluşmasının önüne geçilebilecektir.

Medya için araştırma raporlarının objektif ve bilimsel çerçevede yazılmış olması önemlidir. Ancak çoğu zaman medya kuruluşları araştırma verilerinin doğruluğunu araştırma yerine kendilerine gelen raporları doğru kabul ederek onları yayınlama yolunu tercih edebilmektedir. Araştırma verileri ile ilgili kaygıların giderilmesinin yollarından birisini kamuoyu araştırma birlikteleri ve üniversitelerden yardım istemek oluşturur.

“Araştırma sonuçlarının haber olarak medyada yayınlanmasından önce araştırma raporlarını medya yönetici veya sorumlularının incelemesi veya inceletmesi gerekir”

Bilim Adamlarından Yardım İstenmelidir

Doğruyu bulma veya verilerdeki yanlışları ortaya çıkarma noktasında öncelikle başvurulması gereken kuruluşlar üniversiteler ve bilim adamlarıdır. Alanda uzmanlaşmış bilim insanlarına yaptırılacak çalışmalar medyanın düşebileceği büyük yanlış önceden ortadan kaldıracaktır.

Yine araştırma kuruluşları bu konuda devreye sokulabilir. Araştırma kuruluşları kendilerine gelen raporları uzmanlarına inceletebilecek ve varsa kuşku bölümlerini medya kuruluşuna iletacaktır. Sonuçlarla ilgili kuşkuya düşülmesi ve gerek görülmesi halinde farklı kurumlarla diğer uzmanlardan da yardım istenebilir ve medyanın düşebileceği hatalar minimize edilebilir.

“Araştırma sonuçlarının haber olarak medyada yayınlanmasından önce araştırma raporlarını medya yönetici veya sorumlularının incelemesi veya inceletmesi gerekir”

Kamuoyu araştırma sonuçlarının haber olarak medyada yayınlanmasından önce araştırma rapor-

larını medya yönetici veya sorumlularının incelemesi veya inceletmesi gerekir. Araştırmanın başlangıcından raporun yazımına kadar olan aşamaları ile öngörülen hata oranları da dahil hemen her şeyin mercek altına alınmasına ihtiyaç vardır.

Verilere ilişkin ayrıntılı her inceleme araştırmanın niteliği ve niceliği ile ilgili yeni bulgulara ulaşılmasını sağlar. Araştırmalarla ilgili olarak verilen anketin yapıldığı tarihler, örneklem genişliği, anket formu vb. bilgilerin doğruluğunun araştırılması da bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Eleştiriden Kaçınılmamalı

İletişimcilerin araştırmalarla ilgili elde ettikleri bulgular doğrultusunda araştırmalara eleştiriler getirmeleri kaçınılmazdır. Ancak kamuoyu araştırmaları ile ilgili iletişimcilerin medyada yapacakları eleştirilerin araştırmalarla ilgili kurallara göre yapılması, araştırmaların tamamının ve sonuçlarının değerlendirilme veya eleştiri kapsamında tutulması gerekir.

“Eleştirilerin sadece araştırma kuruluşlarının yaptıkları kamuoyu araştırmalarına yönelik olması alana ilişkin ahlaki denetim açısından yeterli kalmamaktadır”

Medya profesyonellerinin meslektaşlarını eleştirme konusunda istekli olmadıkları, kimi zaman eleştiri ve yorumdan kaçındıkları da dikkate alınmalıdır. Eleştirilerin sadece araştırma kuruluşlarının yaptıkları kamuoyu araştırmalarına yönelik olması alana ilişkin ahlaki denetim açısından yeterli kalmamaktadır. Bu sebeple araştırma kuruluşları kadar medyanın yaptığı veya yaptırdığı araştırmalar da yorum ve eleştiri içerisini alınmalıdır.

SONUÇ

Kamuoyu araştırmaları araştırma için belirlenen kitlenin belirli bir dönemdeki bazı konularla ilgili eğilimlerini belirleyen çalışmalardır. Araştırma sonuçları kamuoyunun reel gündemini, eğilimlerini ve sorunlarını yansıtan, araştırılan konuda objektif

veriler içeren değerlendirmelerdir. Araştırmalarla elde edilen bulguların medya yoluyla hedef kitleye aktarılması kamuoyunun bilgi alma hakkına yapılan bir katkıdır.

Kamuoyu araştırması yapan kuruluşlar ve medya araştırma yaparak ve bunu yayın konusu haline getirerek demokratik bir hakkın kullanılmasını sağlamakta ve önemli bir fonksiyonu yerine getirmektedir. Kamuoyu araştırmaları yoluyla medya kuruluşları kamuoyunun serbestçe oluşmasına yardımcı olmaktadır. Kamuoyunun sağlıklı oluşmasının temel şartı doğru bilgilendirilmedir ve medyada yayınlanan kamuoyu araştırmaları bu bilgilendirilmenin temel aracı olduğu için önemlidir.

Medyada yayınlanacak kamuoyu araştırmaları ile ilgili olumsuzlukları minimize etmek için araştırma kuruluşlarına ve medyaya düşen sorumluluklar vardır. Araştırma kuruluşları işin başlangıcından yorumların yapılarak raporun yazılmasına kadar olan aşamalarda araştırma ile ilgili objektif, bilimsel ve etik ilkelere uygun bir davranış sergilemelidir.

Araştırma sonuçlarının mutlak doğruyu göstermeme ve yapılacak tahminlerdeki sapmanın makul sınırların ötesine geçmesi ihtimali her zaman vardır. Araştırmalardaki yürütücü, çalışanlar ve yorumlayanlar araştırmanın objektifliği konusunda kamuoyunu ikna edebilmelidir. Bunun için de araştırmanın başlangıcından sonucuna kadar olan safhaları şeffaf olmalı ve gerekli bilgiler araştırma raporunda verilmelidir.

Diğer haberler gibi kamuoyu araştırması içerikli haberlerinde de medya kuruluşlarının, doğrudan yaptıkları veya yaptırdıkları kamuoyu araştırmaları içerikli haberlerinde yer alan verilerin doğruluğu ile ilgili sorumluluk kendilerine aittir.

Medyanın araştırma sonuçlarına ilişkin verileri yayınlarken raporda yer alan araştırmanın yöntemi, aşamaları, hata payları, tarihleri gibi temel bazı bilgileri vermesi, haberinin doğruluğu konusunda hedef kitesini ikna etmesi gerekir. Kamuoyu araştırması yapan kuruluşlar ve medyanın toplumsal sorumluluk çerçevesinde hareket etmesi oluşabilecek sorunları çoğunu ortadan kaldıracaktır.

KAYNAKLAR

1. BAUDRILLARD, Jean (2002) *Çaresiz Stratejiler*, (Çev. Oğuz Adanır), Boğaziçi Üniversitesi Yayını, İstanbul.
2. CANTRIL, Albert H. (1991) *The Opinion Connecting Polling, Politics, and the Press*, Congressional Quarterly Inc., Washington.
3. CHOMSKY, Noam (1993) *Medya Gerçeği*, (Çev. Abdullah Yılmaz), Tüzmamanlar Yayıncılık, İstanbul.
4. DÖNMEZER, Sulhi (1983) "Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu", *Basın ve Basının Karıştığı Hukuki Sorunlar*, Hürriyet Vakfı Eğitim Yayınları, No.3, İstanbul.
5. DÖNMEZER, Sulhi (1976) *Basın ve Hukuku*, 4. Bsk., İstanbul.
6. DUVARGER, Maurice (1986) *Sosyal Bilimlere Giriş*, (Çev. Ünsal Oskay), 3. Bsk., Bilgi Yayınevi, Ankara.
7. GÜZ, Nurettin (2005) *Haberde Yönlendirme ve Kamuoyu Araştırmaları*, Nobel Yayınevi, Ankara
8. HARTLEY, Eugene L., Rith E. HARTLEY, Clyde HART (1985) "Tutumlar ve Kanaatlar", *Kitle Haberleşme Teorilerine Giriş*, (Der. Ünsal Oskay), 3. Bsk., Ankara.
9. İÇEL, Kayıhan (1983) "Devletle Basın Arasındaki İlişkiler", *Basın ve Basının Karıştığı Hukuki Sorunlar*, Hürriyet Vakfı Eğitim Yayınları, No.3, İstanbul.
10. JANQUA, Daniel (1992) "Mesleği Gazeteci", *Medya Dünyası*, Der. Jean-Marie Charon, (Çev. Oya Tatlıpınar), İletişim Yayınları, Ankara.
11. KAYA, Raşit (1985) *Kitle İletişim Sistemleri*, Teori Yayınları, Ankara.
12. KEANE, Jhon (1993) *Medya ve Demokrasi*, (Çev. Haluk Şahin), 2. Bsk., Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
13. LAKE, Celinda C., Pat Callbeck HARPER (1987) *Public Opinion Polling*, Island Press, Washington, USA, (Türkçe çevirisi için bkz. *Kamuoyu Araştırmaları*, (çev. N.Güz), Altın Küre Yayınları, Ankara, 2002).
14. MACBRIDE, Sean, vd. (1980) *Communication and Society Today and Tomorrow: Many Voices One World*, Kogan Page, London
15. MCCOMBS, Maxwell, Donald SHAW (1991) "The Agenda-Setting Function of Mass Media", *Agenda Setting*, Ed. David L. Protess, Maxwell McCombs, Lawrence Erlbaum Assoc., New Jersey.
16. MCQUAIL, Denis (1994) *Kitle İletişim Kuramı*, (Çev. A.H.Yüksel), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
17. MCQUAIL, Denis, Sven WINDAHL (1986) *Communication Models*, 3 rd Impression, Longman, New York; Türkçe çevirisi için bkz. (1993) *İletişim Modelleri*, (Çev. Mehmet Küçük Kurt), İmaj Yayınları, Ankara.
18. MILBURN, Michael A. (1998) *Kamuoyu ve Siyaset*, (Çev. A. Dönmez, V. Duyan), İmge Kitapevi, Ankara.
19. NEUMANN, Noelle E. (1998) *Kamuoyu*, (Çev. Murat Özkök), Dost Kitapevi Yayını, Ankara.
20. NEUMANN, Noelle E. (1974) "The Spiral of Silence: A Theory of Public Opinion", *Journal of Communication* 24
21. SALMON, Charles T., Theodore L. GLASSER (1995) "The Politics of Polling and the Limits of Consent", *Public Opinion and the Communication of Consent*, Ed. Theodore L. Glasser, Charles T. Salmon, The Guilford Press, New York.
22. SCHILLER, Herbert (1993) *Zihin Yönlendirenler*, (Çev. Cevdet Cerit), Pınar Yayınları, İstanbul.
23. UNAT, Nermin Abadan (1988) "Türkiye'de Toplumsal Değişme, Piyasa Araştırmaları ve Kamuoyu Yoklamaları", *Kamuoyu Araştırmaları Birinci Uluslar Arası Sempozyumu*, AÜ BYYO Yayını 11, Ankara.
24. UYSAL, Birkan (1984) *Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi*, TODAİE Yayını, Ankara.
25. WALDAHL, Ragnar (1994) "Siyasal Tutumlar ve Kamuoyu", *İletişim*, (Çev. S. İrvan), Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, S.1-2, Ankara.
26. YEGENOĞLU, Özgür (1988) "Kamuoyu Araştırma Uygulamalarının Düzenlenmesinde Alternatif Yaklaşımlar", *Türk İdare Dergisi*, C. 60., S.379-381, Ankara.
27. YUMLU, Konca (1994) *Kitle İletişim Kuramı ve Araştırmaları*, Nam Basım Ltd., İzmir.

Hüseyin TANRIVERDİ

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı, Yerel Yönetimler Başkanı, Manisa Milletvekili

YENİ UFUKLARA DOĞRU 2023 VİZYONUMUZ

AK Parti 14 Ağustos 2001 yılında kurulduktan sonra ortaya koyduğu projelerle, o günün Türkiye'sinin sorunlarına getirdiği çözüm önerileriyle milletin önüne çıkmıştır.

2001 yılında yaşanan ağır ekonomik kriz neticesinde 57. Hükümetten ve mevcut siyasi partilerden umudunu kesen halkımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın liderliğindeki AK Parti'yi yapılan ilk seçimlerde tek başına iktidara getirmiştir.

Geçmişin silik, güçsüz, takatsiz, mecali kalmamış iktidar ve lider görüntüleri hala hafızamızdadır. 57. Hükümet döneminde uygulanan başarısız politikalar sadece milletimizin fakirleşmesine yol açmadı. Aynı zamanda TBMM'nin saygınlığını, siyasilere duyulan güveni ve en önemlisi de devlet-millet arasındaki güven bağını da koparmıştı.

2002 yılında yapılan milletvekili seçimlerinde iktidarda olan, TBMM'de temsil edilen partilerin birçoğunun yüzde 10'ların altında oy olması, iktidarın büyük ortağının adeta siyaset sahnesinden silinmesi -dünya konjonktürüne de uygun düşen bir durum- Türkiye'deki seçmenin artık farklı anlayışlar arayışı içerisinde olduğunu göstermiştir.

Milletimiz kendisine biçilen rolü oynamayı kabullenen, milletin sesi olmak yerine bir takım mahfillerin güç odağı gibi hareket eden, toplumsal kesimler arasında iltimas bağı kuran, kendi değerlerine muhalefet eden siyasetçileri ve siyaset anlayışını bir daha geri getirmemek üzere tarihin sayfalarına gömmüştür.

AK PARTİ

AK Parti, kurulduğu günden itibaren hem ülkemizin, hem de milletimizin değişim iradesi oldu. 2007 Temmuz seçimlerinde milletimiz, önemli bir çoğunluğu ile AK PARTİ'yi toplumsal merkezin adresi olarak tescil etmiştir. Bu çok önemli bir tespittir. Çok partili siyasi hayatımızda rahmetli Menderes'ten sonra ilk defa milletimiz, iktidarına devam kararı vermiştir. Uzun dönemdir hiçbir iktidar, iktidarda iken oylarını artırarak iktidarda kalamamıştır. Ama AK parti bunu başarmıştır çünkü AK PARTİ'nin hamurunu millet yoğurmuştur.

2007 seçimlerinin hangi ortamda yapıldığını tekrar dikkate alırsak Türkiye'deki siyaset anlayışının ve milletin siyasetten beklentilerinin nasıl değiştiğini daha rahat gözlemleyebilir ve önümüzdeki süreci doğru değerlendirebiliriz.

Artık millet iradesi de bize 'değişim' ve 'gelişmeyi' göstermektedir. Bu değişim ve gelişme AK Parti'nin getirdiği yeni siyaset anlayışının en temel unsurudur. Millete rağmen bir siyaset bu topraklarda mümkün değildir. Değişimin ve dönüşümünde millet eksenli olarak gerçekleşmesi ilkelerimiz arasındadır.

Milletimiz, değişime, dönüşüme direnen, statü-kocu, yeniliklere kapalı anlayışlara bir tepki olarak ülkemizde köklü bir değişim arzuladığını 2002'de ifade etti. 2007'de bunu pekiştirdi ve şimdi 12 Haziran'da inşallah bir defa daha bu isteğini ortaya koyacaktır.

Kurulduğu 2001 yılından bu yana girdiği bütün seçimlerden başarıyla çıkan partimizin önündeki bu seçim GELECEK için çok önemlidir. AK Parti olarak biz seçim tarihlerine endeksli bir çalışma içinde değiliz. Biz her zaman yarın seçim olacakmış gibi teşkilatlarımızla, üyelerimizle, milletvekillerimizle, yerel idarecilerimizle çalışıyoruz.

2002'den bu yana ortaya koyduğumuz ilkeler ve prensipler çerçevesinde milletimize verdiğimiz sözleri yerine getirmeye çalışıyoruz. AK Parti siyasete getirdiği yeni anlayış ve vizyonla yoluna devam etmektedir.

AK Parti, siyaseti temize çeken bir partidir, siyaseti FARKLI bir partidir, siyaset ile yolsuzluğu, siyaset ile popülizmi birbirinden ayırmış, birbirinden uzaklaştırmış bir partidir.

AK Parti, siyasete güveni yeniden tesis etmiş, siyasete itibarını iade etmiş bir partidir. Bizim siyasetimiz, bizim siyaset anlayışımız bu ülkeye 9 yıl önce hakim olan siyaset tarzından tamamen farklı bir yerde durmaktadır.

Kurulduğu 2001 yılından bu yana girdiği bütün seçimlerden başarıyla çıkan partimizin önündeki bu seçim GELECEK için çok önemlidir. AK Parti olarak biz seçim tarihlerine endeksli bir çalışma içinde değiliz. Biz her zaman yarın seçim olacakmış gibi teşkilatlarımızla, üyelerimizle, milletvekillerimizle, yerel idarecilerimizle çalışıyoruz.

AK Parti, değişime açık yüzüyle, enerjisiyle, heyecanı, coşkusuyla; en önemlisi de Türkiye'yi aydınlık geleceğe taşıyacak bir vizyonla milletimizin bu arzusuna cevap vermenin gayreti içinde oldu.

Biz AK Parti olarak milletimizin önüne çıkarken neyi söz vermişsek, neyi vaat etmişsek bundan geri durmadık. Dün söylediğimizi bugün unutmamak. Aldanan olmadık, aldatanda olmayacağız dedik. Popülist politikalara girmeyeceğiz dedik, milletimizin, tüm toplumsal kesimlerin sözcüsü olacağız dedik. Arkamızda bıraktığımız 9 yıl içinde de her zaman buna riayet ettik.

Bizim başarımızın en temel noktası hiç şüphesiz milletimiz ile kurduğumuz gönül bağımızdır. Hedeflerimizi ortaya koyduk, bu hedeflere ulaşmak için tüm gücümüzle çalıştık.

Bu zorlu yolculukta milletimizin yüksek menfaatleri ve değişim talepleri bundan önce olduğu gibi bundan sonra da yine rehberimiz olacaktır.

Halkımızın yaşam standartlarının yükselmesi için ekonomik kalkınmayı ve demokratik reformları azimle sürdüreceğiz. Bugüne kadar izlediğimiz onurlu dış politika aynen devam edecektir. Düşman üretmek değil, dost kazanmak ilkelerimiz komşularımızla ilişkilerimizde yine belirleyici olacaktır.

AK Parti iktidarı dönemlerinde alınan pekçok cesur kararların, uygulanan ekonomik modelin, sosyal ve siyasal projelerin arkasında her zaman milletimiz olmuştur. Geçmişten alınan acı tecrübeler ışığında artık geleceğe daha umut ve güvenle bakıyoruz. AK Parti birçok "yapılamaz" denileni yapmış, "uygulanamaz" denileni hayata geçirmiştir.

Sosyal güvenlik kuruluşlarının tek çatı altında toplanmasından, hastanelerin birleştirilmesine, köy hizmetleri kurumunun il özel idarelerine devredilmesinden, yerel yönetimlerin güçlendirilmesine kadar önemli adımlar kararlılıkla atılmıştır.

Türkiye artık kabuğuna kapanmış, dış dünyayla ilişkisini kesmiş, etrafında gelişen olaylara seyirci kalan, tarım toplumu ile sanayi toplumu arasına sıkışmış bir üçüncü dünya ülkesi değildir.

AK Parti ile sağlanan ekonomik, toplumsal ve siyasal gelişmeler neticesinde Türkiye bölgesinde ve dünyada güçlü, söyleyecek sözü olan ve söylediği dinlenen bir ülke olmuştur. Milli gelirini katlayarak artıran, kişi başına düşen geliri 10 bin sınırını aşmış, eğitimde, teknolojide, sanayide bir çok ülkeyi geride bırakmış, savunma sanayisini artık kendisi geliştirebilen bir Türkiye mevcuttur. Bütün bunlar devletiyile milletiyle bütünleşmiş bir iktidarın başarabileceği işlerdir.

Türkiye yakın geçmişte 1.5-2 yıllık iktidarlar ile yönetilebiliyordu. AK Parti ile artık herkes biliyor ki seçimler yasal süresi sonunda yapılıyor. Ekonomistler, sanayiciler, yatırımcılar projelerini, planlarını güven ve istikrar içinde gerçekleştiriyorlar.

“Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir” sözünün içinin doldurulması, bu ilke doğrultusunda, kimseye taviz vermeden, görev ve sorumluluklarımızı kimseye bırakmadan sürdürmeye kararlıyız.

AK Parti iktidarı ile Türkiye şaha kalktı. Borçlarını azalttı, milli geliri yükseltti. Ve Tam demokrasiye doğru ilerliyor. İnşallah yeni dönemde SİVİL BİR ANAYASA ile yolumuza devam edeceğiz

Anlaşılmaz bir şekilde, özgürlüklerin genişletilmesi, yasakların kaldırılması için yıllarca kurumların mutabakatı beklenir olmuştur. Ancak, bazı kurumlar, katılımcı demokrasinin gereği olan ortak akılda buluşmak bir yana, görüş alışverişi için oluşturulan zeminleri bile reddetmektedir. Bu durumda, bazı kurumların, katılımcı demokrasi yerine Türkiye için uygun gördüklerini iddia etmeleri, çok da dayanaksız olmayacaktır.

Bugün, özgürlüklerin genişletilmesi için güçlü bir anayasa değişikliği, artık, zorunlu hale gelmiştir. Tartışılan tüm konuları içine alan, daha özgür, daha demokrat, daha güçlü, daha mutlu bir Türkiye'nin inşasında gereken anayasa değişikliği için ortak bir akıl oluşturmak gerekir.

Biz bu ortak aklın oluşması için elimizden gelen çabayı gösterdik. Ne yazık ki AK Parti dışında TBMM'de grubu bulunan bütün siyasi partiler bu

Türkiye yüzünü demokrasiye, özgürlüklere, insan haklarına, evrensel standartlara dönmüştür. Türkiye'nin kendine özgü bir demokrasi anlayışı, kendine özgü bir rejimi, kendine özgü yönetimi olmasını isteyenlerin aslında kendilerine özgü bir millet ve ulus yaratma çabalarının açık bir tezahürü olduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır. Ama Türkiye 1940'ların, 60'ların Türkiyesi değildir.

çalışmanın içinde olmayacağını beyan ettiler. Hatta partimizin temsilcilerine görüşme randevusu bile vermediler. Ancak şimdi seçim atmosferine girdiğimiz bugünlerde Anayasa değişikliği yapacaklarını söylemekten de çekinmiyorlar.

Meclis çatısı altında çıkarılan kanunlar tartışılırken pek çok meselenin rejim tartışmasına çekilmesi, tarım alanında yapılacak bir düzenleme, Belediyeler Kanununda yapılacak bir değişiklik, hayvancılık, turizm ve benzeri onlarca konu tartışılırken, konu aniden birileri tarafından rejim tartışmalarına getirilmektedir. Türkiye'nin bir rejim sorunu yoktur. Türkiye, rejiminin cumhuriyet olacağına, demokrasi olacağına bundan 88 yıl önce karar vermiştir. Bugün de Meclisiyle, hükümetiyle ve tüm organlarıyla aynı kararlılıkla yoluna devam etmektedir.

Milletimizi vehimlerle, korkularla sindirerek siyasette üstünlük sağlamak isteyenlerin maskeleri düşmüştür. Toplumsal terzilik yaparak ülke yönetmeye aday olanların 2002'den bu yana yapılan tüm seçimlerde aldığı sonuçlar ortadadır.

Türkiye yüzünü demokrasiye, özgürlüklere, insan haklarına, evrensel standartlara dönmüştür. Türkiye'nin kendine özgü bir demokrasi anlayışı, kendine özgü bir rejimi, kendine özgü yönetimi olmasını isteyenlerin aslında kendilerine özgü bir millet ve ulus yaratma çabalarının açık bir tezahürü olduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır. Ama Türkiye 1940'ların, 60'ların Türkiye'si değildir.

Türkiye, hiçbir kompleksi olmadan, çekincesi, tereddüdü olmadan, tarihine, medeniyetine, büyüklüğüne yakışır biçimde tüm bu coğrafyada her kesimle görüşebilen yegane ülke haline gelmiştir.

AK Parti iktidarı ile kendine güvenen, koltuk değnekleri olmadan kendi ayakları üzerinde durabilen bir Türkiye vardır.

Biz dış politikada attığımız kararlı ve cesur adımlar sayesinde her ülkeyle görüşüyor, müzakerelerimizi yapıyor, tamamen dostluk, kardeşlik duyguları içinde, tamamen birlik mesajları doğrultusunda uyarılarımızı muhataplarımıza iletiyoruz.

Biz kimseye düşmanlık ekseninde geçmişte yaşanan gerginlikler üzerinde iletişim kurmadık. İsrail'e karşı durduğumuz temel nokta insan hak ve

özgürlüklerinin çiğnenmesidir. Filistin'de yaşayanlara karşı uygulanan acımasız ambargonun kaldırılmasını istedik. Hiçbir zaman antisemik bir gözle bakmadık. Orada masum yavruların canice öldürülmesinin insanlık suçu olduğunu açıkça söyledik. Türkiye'deki muhaliflerimiz dışında da kimse bize siz yanlış yapıyorsunuz, niye böyle söylüyorsunuz demedi. Tunus'a, Cezayir'e, Yemen'e ve Libya'ya yönelik açıklamalarımız ve tavrımızda hep insani olmuştur.

"İnsanı yaşat ki devlet yaşasın" ilkemizi sadece Türkiye için değil bütün bir dünya görüşümüz olarak dile getirdik. Bu bugün Kuzey Afrika'da olagelen gelişmeler içinde geçerlidir.

Kendi halkını düşman, potansiyel suçlu olarak gören hiçbir zihniyet asla payidar olamaz. Bu düşünce ile hem içerde hem de dışarıda halkına karşı duran anlayışları eleştirdik. Bunun için Sayın Genel Başkanımız ve Başbakanımız Recep Tayyip ERDOĞAN Bosna'da da, Filistin'de de, Irak'ta da, Lübnan'da da, Azerbaycan'da da seviliyor, sevgi gösterilerine mazhar oluyor. Artık Paris'te de, Berlin'de de, Washington'da da dikkatle dinleniyor.

12 Haziran 2011 tarihinde yapılacak olan 24. dönem milletvekili seçimleri sadece ülkemiz için değil bölgemiz ve dünyamız içinde önemlidir. Yukarıda çerçevesini çizmeye çalıştığım tablo, Türkiye'nin 2023 vizyonu ile birlikte küresel anlamda da güç dengelerinin içindeki yerini anlatmaktadır.

12 Haziran seçimleriyle ilgili olarak biz 4 yıl sonrası değil 12 yıl sonrası, Cumhuriyetimizin 100. kuruluş yıl dönümünü, yani 2023'ü hedefleyerek seçimlere giriyoruz.

Ayağı yere basan, gerçekleşebilir hedefleri milletimizin takdirine sunuyor, Türkiye'yi 2023'te dünyanın en büyük 10 ekonomisinden biri olarak görme vizyonuyla yeni döneme hazırlanıyoruz.

Türkiye Avrupa'da en hızlı, dünyada ise üçüncü hızlı büyüyen ülke oldu. OECD ülkeleri arasında da en hızlı büyüyen ülke Türkiye olmuştur. Yapacak-

Türkiye Avrupa'da en hızlı, dünyada ise üçüncü hızlı büyüyen ülke oldu. OECD ülkeleri arasında da en hızlı büyüyen ülke Türkiye olmuştur. Yapacaklarımız henüz bitmedi. Şimdi hedef 2023. Yeniden büyük Türkiye'yi kuruyoruz. 2023'te milli geliri kişi başına 25 bin, ihracatımızı da 500 bin dolara yükselteceğiz.

larımız henüz bitmedi. Şimdi hedef 2023. Yeniden büyük Türkiye'yi kuruyoruz. 2023'te milli geliri kişi başına 25 bin, ihracatımızı da 500 bin dolara yükselteceğiz.

Yön belirlenmiş, hedef çizilmiştir. Bu rota gelişmiş, müreffeh bir TÜRKİYE'dir. İnsanların dili, dini, mezhebi gözetilmeden herkesin aynı muameleyi gördüğü, insanların hizmete değil, hizmetin insanlara gittiği bir rotadır. Bu rota demokrasi rotasıdır, hak ve hukuk rotasıdır.

Sayın Genel Başkanımız ve Başbakanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın dile getirdiği gibi milletimizin önüne yeni, sivil ve demokratik bir anayasa sözü ile çıkacağız. İlk işimiz bu olacaktır. Hedefimiz Türkiye'nin yüzüncü kuruluş yılında dünyanın en büyük ve sağlam 10 ekonomisi içine sokmaktır.

Türkiye güvenle, özgüvenle, istikrarla sağlam bir zeminde yoluna devam ediyor. 2023 yılında uluslararası alanda daha etkili, daha güçlü bir Türkiye'yi, Avrupa Birliği üyesi olmuş, komşu ve çevre ülkelerle maksimum düzeyde ilişkilerini geliştirmiş, G-20 başta olmak üzere üyesi olduğu uluslararası oluşumlarda ve dünyada etkinliğini artırmış bir Türkiye.

AK Parti olarak Makro ekonomi alanında daha istikrarlı ve daha müreffeh bir Türkiye'yi, yeniden büyük Türkiye'yi inşa ediyoruz. Önümüzdeki dönemde inşallah en az 3 nükleer enerji santralini bu arada tamamlamış olacağız. 2009 yılındaki 2565 kilovat/saat olan kişi başına elektrik tüketimi 2023 yılında 4000 kilovat/saat seviyesini aşacak.

DAP, GAP ve KOP gibi bölgesel projeleri tamamlamış, dünyanın tahıl ambarına, tarım merkezine dönüşmüş bir Türkiye inşa edeceğiz.

Demokratikleşme adımlarını kararlılıkla sürdüreceğiz, Türkiye'yi bölgenin en ileri demokratik standartlarına sahip ülke haline getireceğiz. Özgürlükleri daha da ileri standartlara kavuşturacağız.

Yeni bir anayasayla katılımcı, özgürlükçü bir anayasayla, büyük Türkiye vizyonuna denk düşen

Türkiye bu seçimde DEĞİŞİM ile STATÜKO arasında bir tercih yapacaktır. Yeni Anayasa tartışmalarına indirgenemeyecek kadar önem arzeden bu seçimler, Ortadoğu, Kafkasya ve Ön Asya bölgesindeki enerji nakil hatlarıyla, bölgemizdeki yeraltı zenginliklerinin paylaşılmasından, AB'nin geleceğine kadar çok önemli sonuçlar doğuracağı bir seçimdir.

güçlü bir anayasayla geleceği kucaklıyoruz, kucaklayacağız. Kardeşlikle, birlik ve beraberlikle istikrar ve güvenle barış ve huzurla bütün hayallerimizi, tüm hedeflerimizi gerçeğe dönüştüreceğiz. Türkiye bütün hayallerini gerçeğe dönüştürecek güce, potansiyele, dinamizme sahiptir.

Türkiye bu seçimde DEĞİŞİM ile STATÜKO arasında bir tercih yapacaktır. Yeni Anayasa tartışmalarına indirgenemeyecek kadar önem arzeden bu seçimler, Ortadoğu, Kafkasya ve Ön Asya bölgesindeki enerji nakil hatlarıyla, bölgemizdeki yeraltı zenginliklerinin paylaşılmasından, AB'nin geleceğine kadar çok önemli sonuçlar doğuracağı bir seçimdir.

Türkiye büyük bir ülkedir ve o yüzden büyük düşünmelidir. Günü kurtaran, popülist söylemler yerine güçlü ve bir vizyon ortaya koyan AK Parti Türkiye'nin umudu ve güvencesidir.

Türkiye önümüzdeki süreçte "yine yeniden" AK Parti diyerek geleceğe daha güvenle bakacaktır.

Prof. Dr. Semih YALÇIN
Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkan Yardımcısı

TÜRKİYE'NİN SORUNLARINA ÇÖZÜMLER VE 2023 VİZYONUMUZ

Bir ülkenin kalkınması ve müreffeh bir düzeye ulaşması, iktidar olanların halkın ihtiyaçlarına ve memleketin sorunlarına odaklanmasıyla mümkündür. Ülkemizin siyasi temsilcilerinin milli menfaatlerimizi koruyan, geleceğimizi şekillendirecek ve motivasyonumuzu artıracak bir vizyon ortaya koymalarına ihtiyaç vardır. Yüce milletimizin gerçek gündemine odaklanmayan iktidar, sorunları çözmekten öte, büyümesini ve çözümsüzlüğe neden olmaktadır.

Ülkemizin sosyo-ekonomik sorunlarındaki büyüme, muhalefette çözüm arayışlarını artırmış, milletimizin soru ve sorunlarına cevap olacak nitelikte beyannameler hazırlanmaya başlanmıştır. Bu güne kadar MHP dışında, ülkenin tüm sorunlarına ve vatandaşın sorularına cevap niteliğinde hazırlanmış ya da açıklanmış bir toplumsal reçeteye rastlanmamıştır. MHP, kaynaklarıyla ortaya koyduğu sosyo-ekonomik projelerini açıklamıştır. Son yıllarda yaşanan yolsuzlukların bir sonucu olarak ortaya çıkan ve halkımızı yoksulluğa, gençliğimizi işsizliğe mahkûm eden anlayışın doğru alternatifi olan MHP'nin çıkışı ve yükselişi, ortak çözüm önerilerine kapalı olan AKP'nin çöküşünün işaretini de vermektedir.

Her evde işsizlik sorunu yaşanmaktadır. Her yıl işsizler ordusuna dâhil olan yüz binlerce insanımıza hayatını idame ettirebileceği ortam hazırlamaktan, yatırım yapmaktan sorumlu iktidar "burası işçi bulma kurumu mu?" diyerek insanların yok saymaktadır. İşsizliğin körüklenmesinin başka bir boyutu da, yardıma muhtaç hale getirilen halkın iradesine hükmetme arzusudur. İktidarlarının devamı için milletin yoksullaşması bir kader değil; küresel güçlerin arzularını yerine getirmekte çok süratli davranan

MHP

AKP Hükümetinin bilinçli bir oyundur. Mevcut hükümet, toplumun her sosyal diliminde yarattığı ekonomik travma ile çözümsüzlüğün odağı haline gelmiştir. Sözde plan ve programlarını, seçim sonrasına erteleyen ve vaat etmekten başka bir iş yapmayan, somut adımlar atmaktan kaçınan iktidar, toplumda kangren haline gelen başörtü sorununun çözümü için

MHP tarafından ortaya koyulan çözüm önerilerini de geri çevirerek sorunlar üzerinden istismar siyasetini sürdürmektedir.

Ülkemizde yandaştan yeni milyonerler yaratan bir ticaret-siyaset ortaklığı ile milletimizin yoksulluğa mahkûm edildiği son yıllarda siyaset, emrindeki bürokrasiyi de yolsuzluklara bulaştırmıştır. İktidar, kamuda işlenen suçlarda ceza indirimini sağlayan yasalar tanzim edecek kadar yolsuzluğa çanak tutmaktadır. MHP olarak "Temiz Siyaset-Temiz Yönetim" anlayışımız, egemen hale getirilerek makam ve mevkii ne olursa olsun yolsuzluk yapan, yargı önünde hesap verecektir. Yolsuzluktan suçlu görülen kişilerin servetleri nerede ve kimin adına kayıtlı olursa olsun, zaman aşımı gözetilmeksizin yasal olarak el konulmasına imkân sağlayacak, yolsuzlukların takibi ve önlenmesi için "Yolsuzlukla Mücadele Kurulu" oluşturulacaktır.

Bütün kamu kurum ve kuruluşları denetim kapsamına alınacak ve etkin bir hukuka uygunluk denetimi yanında, performans denetimi de yapılarak 'bilirkişilik' müessesesi kurumsallaştırılacaktır. Teşvik mevzuatı ve kamu ihale sistemi yeniden düzenlenecektir. Mal bildiriminde bulunma zorunluluğu olanların görev öncesi ve görev sonrası mal bildirimlerinin kamuoyuna açıklanması sağlanacaktır.

İktidarın siyaset anlayışı, toplumun yaşadığı sosyal sorunların da önünü açmaktadır. Yalandan demokratikleşme tiyatrosunun aktörlüğüne soyunan iktidar, demokrasiyi tıkamış ve toplumda gelecek endişesini, yazarlarda gerçekleri yazma korkusunu, düşünürlerin kendisini doğru ifade etme tedirginliğini artırmıştır. Böyle bir ileri demokrasi, cahillerin demokrasi algısında dahi yoktur.

Yüce Türk Milleti'nin devletine olan güvenini yeniden kazanması için milli bir duruşa ihtiyaç vardır. Ülkenin sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlarına, milli bir çözüm gerekmektedir. Küresel projelerin destekçisi olan iktidarın milli devlet anlayışına verdiği zarar, terör sorununun bütünlüğümüze kasteden bir noktaya gelişi ile zirveye ulaşmıştır. Terör sorunun arkasında yatan saklı gerçek, kültürel haklar değil; 9 yıldır körüklenen sosyal ve ekonomik sıkıntılardır. Bu nedenle, terörle müzakere değil, mücadele edecek, bölgede "Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Programı" uygulayacağız. GAP projesini, öncelikli stratejik yatırım olarak ele alıp kısa zamanda tamamlayarak bölge halkının istifadesine sunacağız. Teröre destek sağlayan ülkelere karşı uluslararası hukuk çerçevesinde etkili önlemler alacak ve bu kapsamda ülke toprakları dışındaki terör odaklarına karşı uluslararası hukukun tanıdığı tüm haklarımızı kullanacağız. İktidarımızda, *terör suçları için "AF" kesinlikle gündeme gelmeyecektir.* İmralı'daki bölücü çete başının, AKP tarafından bölücülere verilen tavizlerle örgütü yönetmesine müsamaha göstermeyecek ve idamlık katili, hak ettiği hücresine geri göndereceğiz.

MHP, ülke sorunlarına yönelik projelerini kamuoyu ile paylaşmıştır. 2023'de Türkiye'nin "Lider Ülke" olma vizyonu ilk defa, 1999 Seçim Beyannamesiyle açıklanmıştır. 31 Ekim 2010 tarihinde, Ankara'da yapılan "Millet ve Devlet Bekası İçin Güç Birliği" toplantısında da "2023 Yükselen Ülke Türkiye Vizyonu" kamuoyuyla paylaşılmıştır. 2023 Vizyonu ile Türkiye'nin her bakımdan güç merkezi haline getirilmesi hedeflenmiştir. *Amacımız; Türkiye'nin siyasi istikrar ortamında, ekonomik büyüme ve sosyal gelişmesini sağlamak, milli birliğini korumak, topyekûn bir*

milli seferberlik başlatmak, bütün imkân ve kaynakları bu büyük hedefe ulaşmak için harekete geçirmektir.

MHP hedeflediği 12 Yıllık İktidar döneminde; 2011-2015 yıllarını "ONARIM VE TOPARLANMA DÖNEMİ", 2015-2019 yıllarını "GELİŞME, BÜTÜNLEŞME VE ATILIM DÖNEMİ", 2019-2023 yıllarını "BÖLGESİNDE VE KÜRESEL PLANDA GÜÇ MERKEZİ LİDER ÜLKE TÜRKİYE'YE ULAŞMA DÖNEMİ" olarak planlamıştır.

- 2015 yılı sonunda; yılda ortalama yüzde 7 ekonomik büyüme sağlanması, milli gelirimizin 1,1 trilyon dolara yükseltilmesi, yıllık 700 bin kişiye iş imkânı sağlanması, kişi başına gelirimizin 14 bin dolara çıkarılması, ihracatımızın 200 milyar dolara yükseltilmesi ve toplam 25,5 milyon kişinin istihdamının gerçekleştirilmesi,

- 2019 yılı sonunda; milli gelirimizi 1,5 trilyon dolara yükseltilmesi, kişi başına gelirimizin 19 bin dolara çıkarılması, ihracatımızın 300 milyar dolar seviyesine ulaştırılması ve toplam 28,5 milyon kişinin istihdam edilmesi,

- 2023 yılı sonunda; yıllık ortalama yüzde 7 büyüme sağlanması, milli gelirimizin 2,1 trilyon dolara yükseltilmesi, kişi başına gelirimizin 25 bin dolara çıkarılması, ihracatımızın 400 milyar dolara yükseltilmesi ve 31 milyon vatandaşımızın çalışmasının sağlanması ile ekono-

2023 Vizyonu ile Türkiye'nin her bakımdan güç merkezi haline getirilmesi hedeflenmiştir. Amacımız; Türkiye'nin siyasi istikrar ortamında, ekonomik büyüme ve sosyal gelişmesini sağlamak, milli birliğini korumak, topyekûn bir milli seferberlik başlatmak, bütün imkân ve kaynakları bu büyük hedefe ulaşmak için harekete geçirmektir.

mik kalkınma hedeflenerek “Lider Ülke Türkiye” vizyonumuz, somut ve milli bir proje olarak Türk Milleti’nin takdirine sunulmuştur.

MHP, 2023 yılına kadar küresel alanda güç merkezi haline gelmiş bir Türkiye’yi inşa etmeye hazır ve kararlıdır.

Milliyetçi Hareket Partisi; çok parçalı millet yapısı oluşturulmasına, kişi hak ve özgürlüklerinin etnik temelli kolektif haklara dönüştürülmesine, Türkçe dışındaki dillere ve farklı kültürlerle resmi statü kazandırılarak yaygın azınlık yaratılmasına, ‘milli kimlik’ tanımının değiştirilerek “Türkiyelilik” kavramının esas alınmasına, Türkçe’den başka dillerde “anadil” olarak eğitim yapılmasına, Türkiye’nin idari yapısının değiştirilerek özerk bölgeler sisteminin hayata geçirilmesine sonuna kadar karşıdır...

Sosyal ve ekonomik destek projelerimiz ve yeniden yapılanma anlayışımız, Türkiye’nin sorunlarının üstesinden gelecek, ayağı yere basan çözüm reçetemizdir. Yüce milletimizle paylaştığımız seçim beyannamemizin içeriğinde neler olduğuna gelince ise;

- Çeşitli adlar altında yapılması öngörülen destek ödeme tutarları “HİLALKART”lara yüklenecektir. Küçük esnafın desteklenmesi amacıyla “HİLALKART”lar sadece ikamet edilen mahaldeki (ilçe ve belde) esnaftan yapılacak alışverişte geçerli olacaktır. Yoksullara ve ihtiyaç sahiplerine devlet tarafından her ne ad altında olursa olsun yapılan yardımlar arttırılarak sürdürülecektir.

- Her yoksul vatandaşın genel sağlık sigortasına ait primleri devletçe ödenecektir. Kamuya ait atıl arazilerden kullanılabilir olanları, tarımsal üretim ve istihdam amaçlı olarak işsiz ve yoksul vatandaşlara tahsis edilecektir. Sosyal yardım ve gelir arttırıcı önlemlerle gıda yoksulluğu sorunu çözülecektir. Yoksullaşma riski bulunan kesimlere destek projeleri uygulamaya konulacaktır. Konutu olmayan muhtaç kimselere sosyal konut sağlanacak, konut sağlanamadığı durumda ise kira yardımı yapılacaktır. Yoksullara yönelik, bireysel veya toplu konut yatırımlarında her türlü belediye harç ve vergileri kaldırılacaktır. Yoksul ve dar gelirli üzerinde haksız bir yük oluşturan dolaylı vergiler indirilecektir.

- Yaşlılara, günlük yaşamını sürdürebilmesi için çağdaş standartlarda bakım ve yardım hizmetleri sunulacaktır. Belli nüfusun üzerindeki yerleşim birimlerinde “Yaşlı Bakım Evleri” yapılması sağlanacaktır. Yalnız yaşayan yaşlıların günlük ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak destek hizmetleri geliştirilecektir. Muhtaç durumdaki yaşlılara evlerinde temizlik, günlük bakım, alışveriş gibi konularda destek hizmeti verilecek, bakıcı/refakatçi sistemi geliştirilecektir. Yaşlısına bakmakla yükümlü olan muhtaç durumdaki ailelere yaşlısını koruyup kollaması ve onun her türlü fiziki, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılaması için “Sosyal Bakım Yardımı” ödemesi yapılacaktır.

- 2011 yılı itibariyle net asgari ücret 825 lira olacaktır. Asgari ücretliden vergi alınmayacaktır. Çalışanların ücretlerini sadece enflasyon oranındaki artışı dikkate alan bir anlayışla tespit etmek yerine, ekonomik büyümeden pay alacak şekilde belirlenecektir. Bütün çalışanların, gelirlerinin asgari ücret kadar kısmı vergi dışı bırakılacaktır. Ücretlilerden kesilen gelir vergisi oranı kademeli olarak yüzde 10’a indirilecektir. Kamu istihdamı gözden geçirilerek aynı ya da benzer işi yapmakla birlikte sözleşmeli, geçici, taşeron elamanı, 4/B’li, 4/C’li, vekil ve benzeri adlar altında istihdam edilenlerin tamamının kadrolu olması sağlanacaktır. Devletin asli ve sürekli hizmetlerini yerine getiren memurlar dışında kalan personele uluslararası normlara uygun sendikal haklar verilecektir.

- Öğretmenlere, araştırma görevlilerine, okutmanlara ve diğer öğretim yardımcılara araştırma ve kendini geliştirme faaliyetlerine katkı olmak üzere 5000 göstergesinin memur maaş katsayısı ile çarpımı tutarında her ay yaklaşık 310 lira “Araştırma - Geliştirme Tazminatı” verilecektir. Eğitime hazırlık ödeneği eğitim kurumlarında çalışan tüm personele ödenecektir. Kadrolu olmayan sözleşme ve geçici statüde çalışan öğretmenler daimi kadrolara geçirilecektir. Öğretmenler arasında yapılan kademelendirme nedeniyle oluşan ücret farklılaşmasından yararlanamayan emekli öğretmenlerin de bu düzenlemeden yararlanmaları için intibakları yapılacaktır.

Çeşitli adlar altında yapılması öngörülen destek ödeme tutarları “HİLALKART”lara yüklenecektir. Küçük esnafın desteklenmesi amacıyla “HİLALKART”lar sadece ikamet edilen mahaldeki (ilçe ve belde) esnaftan yapılacak alışverişte geçerli olacaktır. Yoksullara ve ihtiyaç sahiplerine devlet tarafından her ne ad altında olursa olsun yapılan yardımlar arttırılarak sürdürülecektir.

- Eğitimde, toplumun bütün fertlerinin ilgi, eğitim ve yetenekleri esas olacaktır. Okul öncesi 6 yaş grubu dâhil edilmek suretiyle, zorunlu temel eğitimin süresi 9 yıla çıkartılacak ve iki kademeli olarak yapılandırılacaktır. Eğitimin her kademesinde eğitim dili Türkçe olacak, Türkçenin dışında başka bir ana dilde eğitim yapılmayacaktır. Yüksek Öğretim Kurulu yeniden yapılandırılacaktır. Üniversite giriş sınavı kaldırılacaktır. Bunun yerine orta öğretim sonunda yapılacak olgunlaşma sınavını esas alan ve fırsat eşitliğini gözeten üniversiteye geçiş sistemi uygulamaya konulacaktır.

- Öğrencilere ilköğretim süresince beslenme desteği verilecektir. Orta öğretim ve yüksek öğretimde okuyan gençlerin burs ve kredi imkânları geliştirilecektir. Öğrencilere yurt ve barınma kredisi verilecektir. Çağdaş standartlarda barınma imkânları oluşturulacak, hiçbir öğrenci açıkta bırakılmayacaktır. Yoksul öğrencilerin kamu yurtlarında ücretsiz barınmaları temin edilecektir. Yüksek öğretim öğrencilerine yurt ve barınma desteği olarak aylık 100 lira “Barınma Kredisi” verilecektir. Öğrenim kredilerinin geri ödemesi, ödemesiz süre sonunda

iş bulunamaması halinde işe başlayana kadar ertelenecektir.

- Kendi işini kurmak isteyen üniversite ve mesleki eğitim mezunu gençler desteklenecektir. Projesi uygun bulunan gençler için devlet bankalarından faizsiz kredi imkanı tanınacak, gençlerin ticari hayata katılmaları desteklenecektir.

- Emeklilere her yıl bir defa Eylül ayı içinde kışa hazırlık yardımı olmak üzere bir maaş tutarında ödeme yapılacaktır. Emekli aylıklarındaki artışların, genel enflasyon endeksi yerine, bu kesimin tüketim kalıplarını ve hayat standardını dikkate alan özel endekse göre yapılması sağlanacaktır. Ekonomik büyümenin sağladığı refah artışı da emekli aylıklarına yansıtılacaktır.

- Tarımsal destekler kademeli olarak gayri safi yurt içi hasılanın yüzde 1,5’u düzeyine çıkartılacaktır. Halen yüzde 0.5 olan toplam destek miktarı ilk etapta iki kat arttırılarak yüzde 1’e çıkarılacak ve yaklaşık 12,5 milyar lira tarımsal destek yapılacaktır. Besi hayvancılığının desteklenmesi amacıyla bütçeden yapılan destek ödemeleri yüzde 50 oranında arttırılacaktır. Hayvancılık desteği, bugünkü 1 milyar 250 milyon lira düzeyinden 2 milyar liraya yükseltilecektir. Küçük çiftçilerin desteklenmesi amacıyla mazot, gübre, ilaç, tohum ve fide gibi tarımsal girdiler üzerindeki ÖTV ve KDV kaldırılacaktır. Orta ve büyük ölçekte üretim yapan çiftçilerin kullandığı bu girdilerin üzerindeki ÖTV ve KDV kademeli olarak yüzde 50 oranında düşürülecektir. Buğday, mısır, pamuk, soya, ayçiçeği, çeltik, fındık, üzüm, kayısı, zeytin ve yerfıstığı gibi ürünler için özel destekleme programları geliştirilecek ve bu ürünlere fiyat garantisi verilecektir. Sulamada ve tarım işletmelerinde kullanılan elektrik tarifesi farklılaştırılarak çiftçilerimize daha ucuz elektrik temin edilecektir. Mayınlı araziler mayından arındırılarak tarımsal amaçlı kullanılmak üzere yoksul çiftçilere dağıtılacaktır. Tarımsal ihracata sağlanan destekler arttırılacaktır. Arz fazlası ürünlere ihracat ve pazarlama desteği sağlanacaktır. Hazine arazilerinde tarımsal üretimde bulunanların, tarımsal desteklerden yararlanması sağlanacaktır. Hazine ile olan uyuşmazlıklar giderilecek ve araziler kullanıcılarına

uzun vadeli olarak kiralanacaktır. Et ve Balık Kurumu et piyasasını düzenleyecek etkin bir müdahale kurumu olarak yeniden yapılandırılacaktır. Et ve sütte garanti fiyat uygulamasına geçilecektir.

- Esnaf ve sanatkârdan, emeklilik döneminde faaliyetlerine devam eden ve maaşından kesilerek alınan 'sosyal güvenlik destek primi kesintisi' tümüyle kaldırılacaktır. Şoför esnafı kullandığı ticari aracını yenilemek istediğinde, KDV ve ÖTV alınmayacaktır. Büyük market zincirlerinin şehir merkezinde şube açmaları için asgari iş yeri büyüklüğü standardı getirilecektir. Bu standarda uymayan mevcut şubelerin de bir program dâhilinde yerleşim yeri dışına taşınması sağlanacak ve küçük esnaf aleyhine gelişen haksız rekabetin önüne geçilecektir.

- KOBİ'lerin üretiminin devamlılığını temin etmek için vergi oranlarında indirim yapılacaktır. KOBİ'lerin yenileme amacıyla yapacakları makine-teçhizat ve donanım yatırımlarında KDV alınmayacaktır. KOBİ'lerin KOSGEB kaynaklarından faizsiz olarak yararlanmaları sağlanacaktır. Türkiye Kalkınma Bankası yeniden yapılandırılarak KOBİ finansmanında etkili şekilde kullanılacaktır. Gelişen İşletmeler Piyasası süratle faaliyete geçirilerek KOBİ'lere destek sağlanacaktır. KOBİ'lerin bankalardan daha fazla kaynak kullanmasını teminen Kredi Garanti Fonu sisteminin kaynakları arttırılacaktır. Bu fon ve risk sermayesi sistemi etkin hale getirilerek KOBİ'lerin teminat sorunları çözülecektir.

- Engelliler öncelikli olarak işe yerleştirilecektir. Engelli çocuğu olan muhtaç durumdaki ailelere sosyal destek ödemesi yapılacaktır. Başkasının yardımına muhtaç durumdaki engelli aylığı 315 TL'den 450 TL'ye çıkarılacaktır. Diğer engelli aylığı ve 18 yaş altı engelli yakını aylığı 210 TL'den 300 TL'ye yükseltilecektir. Bakıma muhtaç engellilere evde bakım ücretinin verilmesinde aranan azami gelir tutarı brüt asgari ücret tutarına yükseltilecektir.

- İlköğretime ve ortaöğretime devam eden her çocuk için annelere, muhtaçlık durumları dikkate alınarak yapılan eğitime destek ödeneği en düşük miktarı 50 TL olacak şekilde arttırılacaktır. Aile sigortası yardımlarının öncelikle ev hanımlarına yapılması esas alınacaktır. Kadınlara dönük mesleki

eğitim ve beceri kazandırma programları yaygınlaştırılacaktır. Kendi işini kuracak olanlara girişimcilik eğitimi ve finansman desteği sağlanacaktır. Korunmaya muhtaç çocukların öncelikle kendi aileleri yanında bakımları desteklenecektir.

- Koruyucu aile sistemi özendirilecek ve desteklenecektir. Ekonomik yoksulluk içinde olan ailelerin 0-12 yaşları arasındaki çocuklarının, koruma altına alınmadan, kreş ve çocuk kulübü gibi gündüz bakım hizmetlerinden ücretsiz yararlanmaları sağlanacaktır. Yaşları ne olursa olsun evli olmayan kızlar ile boşanan veya dul kalan kadınların kendi sigortalılığı ya da aylık veya geliri olmaması durumunda, anne veya babasının bakmakla yükümlü olduğu kişiler arasına alınarak sağlık yardımlarından yararlandırılacaktır.

- Bütün güvenlik güçleri mensuplarına, 5000 göstergenin memur aylık katsayısının çarpımı tutarında yaklaşık 310 TL verilecektir. Köy korucularına 2500 göstergenin memur aylık katsayısı ile çarpımı tutarında yaklaşık 155 TL "Güvenlik Tazminatı" verilecektir. Güvenlik mensupları emekli aylıklarında 100 lira, köy korucusu emekli aylıklarında 50 lira seyyanen artış yapılacaktır.

- Gaziler, şehit aileleri, terörle mücadele ederken mağdur ve malul olanlar öncelikli olarak işe yerleştirilecek, sosyal konutlardan bedelsiz olarak yararlandırılmaları temin edilecektir. Şehit ve gazi çocuklarının anne ve babalarının mesleklerini icra etmek istemeleri halinde, gerekli şartları taşıyanların bu mesleklere sınavsız doğrudan girmeleri sağlanacaktır. Şehit ve gazi çocuklarının her kademedeki eğitim harcamaları devlet tarafından karşılanacak ve yükseköğrenime girmelerinde kendilerine kontenjan ayrılacaktır. Yoksulların, gazilerin, şehit ailelerinin, terörle mücadele ederken mağdur ve malul olanların kamu hizmetlerinden yararlanmalarında avantaj sağlanacak, bu çerçevede elektrik, doğalgaz, su ve telefon hizmetlerine özel tarife uygulanacak ve bedeli ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde devlet tarafından karşılanacaktır. Terörle mücadelede şehit veya gazi olmuş kamu görevlileri ve köy korucuları ile güven ve asayışı korumak, kaçakçılığı men, takip ve tahkikle görevli olanların sakat kalmaları ya da

hayatını kaybetmeleri halinde hesaplanan aylıklarının, en az brüt asgari ücret kadar artırılarak bağlanmasına yönelik düzenleme yapılacaktır. İstiklal savaşı, Kore ve Kıbrıs gazilerinin aylıkları ile vatani hizmet tertibinden bağlanan aylıkları brüt asgari ücret tutarına yükseltilecektir.

- Vergi mükelleflerinin özel ya da resmi işleri ile ilgili belgelendirdikleri tüm harcamaların gider konusu yapılması sağlanacaktır. Menkul kıymet sermaye iratlarına uygulanan stopaj oranlarında yerli ve yabancı ayrımı yapılmayacak, eşit oranda vergi alınacaktır. Menkul kıymetlerden elde edilecek faiz gelirlerine yüksek, alım satım kazançlarına göre daha düşük vergi uygulanacaktır. Vergisini zamanında düzenli ödeyen vatandaşlarımıza vergi indrimi sağlanacaktır. Özel İletişim Vergisi ile mobil hizmetlerde abonelerden alınan kullanım ücreti ve ruhsat ücreti kademeli olarak kaldırılacaktır. Vergi gelirleri içindeki dolaylı vergilerin payı azaltılacaktır. Dar gelirlilerin vergi yükü hafifletilerek vergide adalet sağlanacaktır. Vergi oranlarında indirimler yapılacaktır.

- Tasarruf sahipleri ve kredi kullananlar için şeffaf ve güvenli bir bankacılık sistemi oluşturulacaktır. Ziraat Bankası yeniden yapılandırılarak kamu bankası olarak kalacaktır. Halk Bankası'nın satışında halka arz ve sektörle ilgili meslek kuruluşlarına öncelik tanınacaktır. Halk Bankası hisselerinin blok satışa izin verilmeyecektir. Türkiye Kalkınma Bankası yeni baştan yapılandırılarak, KOBİ finansmanında etkin bir şekilde kullanılacaktır.

- Özelleştirme İdaresi yeniden yapılandırılarak; doğrudan yabancı yatırımcıların; yer seçimi, alt yapı gibi sorunlarını gideren "Endüstri Bölgeleri" ile bürokratik işlemleri basitleştiren ve tüm işlemlerin tek merkezde yapılmasına imkân veren "Tek Durak İş Merkezleri" kurulup yaygınlaştırılacaktır. Özelleştirmede öncelikle halka arz yoluyla özelleştirme yöntemi uygulanarak, sermayenin tabana yayılması sağlanacaktır. Özelleştirme işlemlerinde; yatırım, teknoloji transferi ve istihdam artışının sağlanması hedeflenecek, satışlarda mali kaynak sağlamakla birlikte bu tür öncelikleri de dikkate alan bir uygulama yapılacaktır. Özelleştirme politikası gözden

geçirilerek, stratejik olan işletmeler yeniden belirlenecek ve bu kapsamdaki kuruluşlar özelleştirilmeyecektir. Köprü, otoyol ve barajlar gibi kamuya ait altyapı tesisleri özelleştirilmeyecek, bu tesisler için gelir ortaklığı senetleri ihraç edilerek hem kaynak yaratılacak hem de alt ve orta gelir grupları için alternatif yatırım araçları sunulacaktır.

- "Üreten Ekonomi Programı" uygulamaya konulacaktır. Kamu açıklarının kalıcı bir biçimde azaltılması, kamu borç stokunu sürdürülebilir bir seviyeye çekilmesi, Maliye politikamızın amacını oluşturacaktır. Adaletli bir vergi sistemi tesis edilecektir. Borç yönetimi ayrı bir politika olarak değerlendirilecektir. Sermayenin tabana yayılması sağlanacaktır. Şeffaf ve güvenli bir bankacılık sistemi oluşturulacaktır.

'Ekonomi Bakanlığı' ile Türkiye, milli menfaatlerini koruyan bir anlayışla dünya ile rekabet edecek bir düzeye yükseltilecektir. 'Bilim Teknoloji ve İletişim Bakanlığı' kurularak bilimsel çalışmalara destek verilecek ve teknolojiyi takip etmenin ötesinde üretime odaklanan bir Türk Teknolojisi yaratılacaktır. Bilimsel ve teknolojik araştırmaların, üretime ve toplumsal faydaya dönüşmesini sağlamak amacıyla "Milli Yenilik Sistemi" kurulacaktır. Türk Dünyasının bilimsel araştırma merkezi niteliğinde "Ankara Temel Araştırmalar Merkezi (ATAM)" kurulacaktır. Sanayi ve Tekstil-giyim sektöründe yeniden yapılanma sağlanacaktır. Ar-Ge yatırımlarına daha fazla kaynak aktarılacak, Ar-Ge Fonu oluşturulacaktır. "Mali Piyasalar Kurumu", "Sektörel Düzenleme Kurumu", "Ekonomik ve Mali İşler Yüksek Kurulu" kurulacaktır.

MHP'nin üstte bir bölümünü ifade ettiğimiz seçim beyannamesi, milletimizle yapılan bir sözleşme niteliğindedir. Sözleşmenin tarafları bellidir. Bir tarafta her türlü güçlüğe göğüs germesini bilen, iyiyi kötüyü ayırt edebilen asil bir millet, diğer tarafta gücünü milletinden alan 42 yıllık temiz ve şerefli maziye sahip olan Milliyetçi Hareket Partisi...

Partimiz, kadroları ve çözüm önerileriyle; soru ve sorunlarına cevap arayanlardan ses beklemektedir. Türkiye'nin çözüme ihtiyacı vardır. Projelerimiz, Türkiye için çözümdür...

Birol AYDIN

Saadet Partisi Genel Başkan Yardımcısı

SAADET PARTİSİ'NİN EKONOMİK, SOSYAL, KÜLTÜREL PROJELERİ VE VİZYONU

Siyasette başarı, sadece belirlenen doğru hedeflerin gerçekleşmesini sağlamak ve yanlış hedeflerin niyetin dışında bırakmaktır. Hedeflerin gerçekleşmesi ise, samimiyetle çalışmaya bağlıdır. Saadet Partisi, 40 yılı aşkın süredir ülkemizdeki problemleri gerçek manada tespit etmiş, çözüm yollarını ortaya koymuş, görev aldığı zaman da cesurca ve dürüstçe uygulamıştır. Bugün, Saadet Partisi kadrosunun hizmetleri halkımızca şiddetle aranır olmuştur. Milletimiz hasretle ve hararetle Saadet Partisinin iktidarını özlemekle ve beklemektedir. Çünkü Milli Görüş, mecliste, hükümetlerde, yerel yönetimlerde başarı ile hizmet vermiş, vatana, ülke ekonomisine ve milletimize en büyük hizmetleri yapmıştır.

Saadet Partisi diğer partilerde olduğu gibi, millete olmayacak şeyleri vaat etmemektedir. Vaat edilen herşey; aklen mümkün olan, adalet ölçüleri içerisinde yapılması gerekenler ve büyük, ama gerçekçi hedeflerdir. Dolayısıyla Saadet Partisinin başarısı, aklın, adaletin ve milletimizin başarısıdır. Şüphesiz bu inanç işidir. Saadet Partisi hedeflerine ulaşmak için, yapacağı çalışmalarını ihtiyari görmemektedir. Halka hizmeti bir vecibe, bir mecburiyet saymaktadır. Bu çalışmayı da bütün gücünü kullanarak ve inanarak yapmaktadır.

Görevde olduğumuz tüm zamanlarda aldığımız tedbirler, uyguladığımız politikalar tamamen ilmi gerçeklere uygun olduğu için başarılı olduk. Bu başarının altında ayrıca, partimizde genel merkez birimleri, il, ilçe, belde, mahalle, köy, sandık kurulu görevlileri, kadın kolları ve gençlik kolları ile ülke çapında aktif görev yapan inanan insanlarımızın

emekleri mevcuttur. Bu teşkilat kadrosunun içeride ve dışarıda hiçbir güç ve menfaat çevresi ile ilişkisinin olmaması sebebiyle değişmemiş, değiştirilememiştir. Çünkü ilmi siyasetin tek adresiyiz.

Türkiye yaşanabilir bir ülke konumuna maalesef getirilememiştir. Türkiye'nin sadece yaşanabilir bir ülke değil, güçlü bir

ülke olması için her şeyi vardır. Yeraltı, yerüstü kaynaklara, stratejik coğrafyaya, zengin tarihi mirasa, yetişmiş insan gücüne sahiptir. Ama bunların hiçbirisi gereği gibi değerlendirilememektedir.

Türkiye, eğer 2011 seçimlerinden sonra acil toplumsal ve ekonomik onarım programı uygulamazsa, telafisi güç sorunlarla karşılaşabilir. Milli birlik ve bütünlüğümüz tehlikeye girebilir. Türkiye'de yarı sömürgeci düzen halkımız daha fazla yoksullaştırır. Bütün bunlar Türkiye'de zaten sorunlu ve sancılı olan demokrasiyi tehlikeye atacaktır.

TESPİT: KAYIP 10 YIL

Ekonomi:

Ülkemiz, ağır bir sosyal ve ekonomik bunalımını yaşamaktadır. Çalışma irade ve gücüne sahip olan her beş kişiden birisi işsizdir. Halkımız göreceli olarak yoksullaştırılmaktadır. İnsanlarımızın yarından fazlası geçim sıkıntısı çekmektedir. Çünkü ülkemizde, milli dinamikleri harekete geçirecek bir milli ekonomik kalkınma modeli geliştirilememiştir.

İnsanlarımızın büyük çoğunluğu geleceğine umutla bakamıyor. 20 milyon insan açlık sınırının altında yaşamak zorunda bırakılmıştır. Yanlış ekonomik ve politik tercihler ülkeyi iflasın eşiğine sü-

rüklemiştir. Özellikle son dokuz yıllık AKP iktidarları döneminde uygulanan ekonomik politikalarla ülke ağır bir borç batağına sokulmuştur. Ülkemizde sadece devletimiz borçlu değildir, işletmelerimiz ve halkımız da borçlandırılmıştır; topyekun milletimiz borçlandırılmıştır.

Ekonomimiz rant merkezli bir ekonomiye dönüştürülmüştür. Üretenler değil, rant çevreleri milli gelirin büyük bir bölümüne sahip olmaktadır. Üretici firmalar ayakta kalma mücadelesi verirken bankalar kâr rekoru kırmaktadırlar. Kitleler yoksullaşırken dolar milyarderlerimizin sayısı artmaktadır. Ülkenin geleceği adeta finans baronlarına ipotek edilmiştir. Ülkemizin tasarruf açığı borç ve sıcak para ile kapatılmaya çalışılmaktadır. Üretimde, finansman ve hizmet sektöründe yabancıların payı sürekli artmaktadır. Ülkemizde özelleştirilen işletmelerin önemli bir bölümü yabancılara satıldı.

İnsan Hakları:

Ülkemizde hala insan hakları ihlalleri devam edilmektedir. Türkiye “yaşanabilir bir ülke” haline getirilemedi. Türkiye'nin insan hakları karnesi hala yeterince iyi değildir. AB'nin baskısı ile demokratikleşme ve insan hakları adına yapılan düzenlemeler gündelik yaşama yeterince yansımamıştır, baskılar devam etmektedir.

Hala on binlerce kız çocuğu başörtüsü dolayısıyla eğitim hakkından mahrum edilmektedir. Kısaca, insanların kendilerini ifade etmeleri ve inandıkları gibi yaşamaları hukuk dışı yollarla, sistemli bir şekilde engellenmektedir. Yanlış bir laiklik anlayışı ile inançların üzerindeki baskılar devam ediyor.

8 yıllık kesintisiz eğitim kaldırılmamış, kesintili şekilde bir uygulama başlatılmamıştır. Mevcut anlayışı değiştirmek zorundayız, çünkü özgürlüğün bulunmadığı bir ortamda bilginin üretilmesi mümkün değildir. Bilgi ve teknoloji üretmeyen toplumların da bilgi çağında ayakta durmaları mümkün değildir. Bu nedenle Saadet Partisi, çağın ve ülkenin gereklerine uygun bir eğitim reformunu programına almaktadır. Bu açıdan yeni anayasanın yapılacağı 24. Dönemde mecliste olmak ayrıca önem taşımaktadır.

Sosyal Politika:

Ülkemizde sosyal devlet politikalarının bir kısmı terk edilmiştir. İşsizlik sigortası fonunda biriken paralar amacı dışında kullanılmaktadır. Uygulanan yanlış ekonomi politikaları kitleleri yoksullaştırmaktadır. Yanlış ekonomi politikalarından dolayı kitlelerin yoksullaştırılma süreci devam etmektedir. Tarım kesiminin ihmal edilmesi köylümüzün yarıdan fazlasını yoksullaştırmıştır. Eskimiş ve köhnemiş mevcut ekonomik yapı sorun üretiyor. Bu yapı değiştirilmeden yoksulluk önlenemez. İşsizlik sorununa kalıcı çözümler üretilemez.

Dış Politika:

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra tek kutuplu kalan dünyanın liderliğini ilan eden ABD,

Ülkemizde sosyal devlet politikalarının bir kısmı terk edilmiştir. İşsizlik sigortası fonunda biriken paralar amacı dışında kullanılmaktadır. Uygulanan yanlış ekonomi politikaları kitleleri yoksullaştırmaktadır. Yanlış ekonomi politikalarından dolayı kitlelerin yoksullaştırılma süreci devam etmektedir. Tarım kesiminin ihmal edilmesi köylümüzün yarıdan fazlasını yoksullaştırmıştır. Eskimiş ve köhnemiş mevcut ekonomik yapı sorun üretiyor. Bu yapı değiştirilmeden yoksulluk önlenemez. İşsizlik sorununa kalıcı çözümler üretilemez.

terörle mücadele bahanesi ile, İslam dünyasına karşı mütecaviz bir tavır içine girmiştir. Hiçbir somut kanıt olmamasına rağmen ABD, terörü desteklediklerini iddia ederek İslam coğrafyasında operasyonlara girerek hâkimiyetini perçinlemeye çalışmıştır. Afganistan'dan sonra Irak işgal ederek milyonlarca masum insanın hunharca öldürülmesine ortam hazırladı.

Endonezya'dan Fas'a 22 ülkenin sınırlarının değişmesini öngören genişletilmiş Ortadoğu projesi (BOP) adım adım uygulanmaktadır. Sudan bölündü, Irak fiilen üçe bölündü şimdi Libya bölünmenin eşiğindedir. Kurulmaya çalışılan hegemonya için Türkiye'nin stratejik öneminin farkında olan egemen çevreler, seçimden sonra da kendi çıkarlarına uygun bir iktidarın teşekkül etmesi için, milleti ekonomik krizle tehdit etmek dahil, her türlü imka-

nı kullanarak ülke seçmenini etkilemek için yoğun bir çaba içine girmişlerdir.

TEŞHİS: ÇÖZÜM VAR!

Türkiye'nin karşılaştığı sorunlar çözülmeyecek sorunlar değildir. Bu sorunların çare ve çözümü Milli Görüş'tür. Saadet Partisinin iktidar olmasıdır. Sorunların çözülememesi, girilen yolun yanlış olmasından kaynaklanmaktadır. Karşılaşılan sorunların çözüm yolu, bugün Türkiye ve Dünya'da birçok ülkeye dayatılan IMF programlarına, yani spekülasyon-rant ekonomisine son vermek; bunun yerine reel ekonomiyi, bir başka deyişle üretim ekonomisini hayata geçirmektir. Bu zordur ama mümkündür. Zorluğu, yapılacak olan şeylerden değil, maruz kalınacak saldırılardan dolayıdır.

Milleti bilgilendirmek ve siyasi bilincini artırmak üzere alışılmış sağ sol çizgisi dışında milli bir siyaset çizgisi izleyen Milli Görüş, "Önce Ahlâk ve Maneviyat" sloganı ile milleti özüne, tarihine sahip çıkmaya davet etmiştir. Batı taklitçiliği ile bir yerlere varılmayacağını vurgulamış, Türkiye'nin kalkınması için maddi ve manevi kalkınmanın gereğini gündeme getirmiştir. Çünkü Saadet Partisinin temel hedefi, aziz milletimizin saadete ulaşmasıdır.

Milli Görüşün devamı düşüncesi ile halk, AKP'yi iktidara getirmiştir. Ancak AKP iktidarı da, ABD'ye bağımlı, IMF'ye teslim politikaları ile kısa zamanda halkımızı hayal kırıklığına uğratmıştır. Irak politikası, Kıbrıs politikası, Ekonomik politikalar ve rant ekonomisi bunun ispatıdır.

Unutulmamalı ki, bu seçimlerde Aziz Milletimiz sadece ülkemizi gelecek beş yıl içerisinde yönetecek bir hükümeti seçmeyecek, aynı zamanda ülkemizin geleceği ve bağımsızlığı hakkında da karar verecektir. Seçim, bu halden kurtulmak için en büyük fırsattır. Saadet Partisi iktidarında D-8'ler canlandırılacaktır. D-8'in ikinci aşaması olan D-60 aşamasına geçilecek ve yakın bir gelecekte ise bütün mazlum milletlerin katılacağı D-160 kurularak barış ve adalete dayalı adil "Yeni Bir Dünya" kurulacaktır.

Unutulmamalı ki, bu seçimlerde Aziz Milletimiz sadece ülkemizi gelecek beş yıl içerisinde yönetecek bir hükümeti seçmeyecek, aynı zamanda ülkemizin geleceği ve bağımsızlığı hakkında da karar verecektir. Seçim, bu halden kurtulmak için en büyük fırsattır. Saadet Partisi iktidarında D-8'ler canlandırılacaktır. D-8'in ikinci aşaması olan D-60 aşamasına geçilecek ve yakın bir gelecekte ise bütün mazlum milletlerin katılacağı D-160 kurularak barış ve adalete dayalı adil "Yeni Bir Dünya" kurulacaktır.

Vizyonumuz: Bütün İnsanlığın Saadetidir

Toplumların serveti, sadece doğal kaynakları ve iktisadi gücünden ibaret değildir. Bir toplumun en büyük serveti, toplumun manevi ve kültürel değerlerini hazmetmiş, milletin tarihi ve müktesebatı ile uyumlu yetişmiş insan gücüdür. Feraset sahibi devlet ve ilim adamlarıdır. Toplumun dünya görüşü, değer ölçüleri ve tarihi birikiminden hareketle topluma yön veren, yol gösteren, büyük hedef ve ideallerle milli dinamikleri harekete geçiren düşünceler, toplumun maddi ve manevi kalkınmasını da birlikte ele alır. Bu açıdan bir ülkenin içinde bulunduğu sıkıntılardan kurtulup, Saadete ulaşması için beş hususun gerçekleşmesi gerekir:

Huzur, Barış, Kardeşlik:

Bir yönetimin ana ilkesi kin, hırs ve intikam değil, ancak şefkat olursa, huzur, barış ve kardeşlik sağlanabilir. Bizim yönetimimizin temel ilkesi şefkattir. Bunun için uzlaşma teklifleri getiriyoruz. Hiç kimse diğerinin inancına baskı yapmasın, herkes başkasına zarar vermeden inandığı gibi birlikte yaşasın istiyoruz. Adaletle dayalı barış teklif ediyoruz.

Bizim dışımızdakilerin ya temel inançlarında zulüm vardır, ya da alet oldukları için zulme rıza gösterirler. Sonuç aynı kapıya çıkar. Hedef milletin inancının, ideallerinin ve kendisinin, kökünün kazanmasıdır. Bu düşünce ile topluma huzur getirmek mümkün olmaz.

Hürriyet, İnsan Hakları:

Saadet Partisi herkese hürriyet, herkese insan hakkını vermenin mücadelesini yapar. İşte Osmanlıdaki engin hoşgörülü tatbikat ortadadır.

Adalet:

Hürriyetler sınırsız değildir, elbette bunların bir ölçüsü olmalıdır. Burada devreye adalet girer. İnsan haklarını, topluma çok görenler, adaleti kendi elleri ile yok etmiş olurlar. İnsan hakkı olmayan yerde adalet olmaz. İnsan haklarını ancak Saadet Partisi verir. Dışımızdaki partiler ise "Benim hakkım olsun, seninki olmasın" görüşündeler. Halbuki hak

Bir yönetimin ana ilkesi kin, hırs ve intikam değil, ancak şefkat olursa, huzur, barış ve kardeşlik sağlanabilir. Bizim yönetimimizin temel ilkesi şefkattir. Bunun için uzlaşma teklifleri getiriyoruz. Hiç kimse diğerinin inancına baskı yapmasın, herkes başkasına zarar vermeden inandığı gibi birlikte yaşasın istiyoruz. Adaletle dayalı barış teklif ediyoruz.

verilmeyince zulüm olur, böyle bir ortamda saadet olmaz.

Refah (Kalkınma):

Yukarıdaki üç esas olmadan, refah olmaz. Refah bunların sonucudur. Biz halkın refahını gözetirken, diğerleri ise, kendilerini destekleyen bir avuç insanın refahını düşünüyorlar. 54. Hükümet, memur zammını 100 iken 250 yaptı. Tekelci sermayenin desteklediği hükümetler, % 5 ve % 2 ile yetindi. İşte ölçü budur. Bu uygulama ile elbette saadet olmaz.

İzzet, İtibar, Saygınlık:

Bir toplumun dünyada saygınlığı yoksa o toplum idarecileri tarafından küçük düşürülmüş demektir. Gerek batı aleminden, gerekse İslam aleminden adım adım dışlanıyoruz. İtibar ancak ilk dört şart yerine geldikten sonra kazanılır. İnsan haklarının refahın, adaletin olmadığı bir ülkeye kimse saygı duymaz.

TEDAVİ: İNANIYORUZ VE YAPIYORUZ!

Türkiye, bulunduğu coğrafya itibariyle dünyanın merkezinde yer alan bir ülkedir. Genç ve çalışkan

Ülkenin kalkınması ve milletin refaha kavuşturulması için gerekli olan kaynak, "borca esir olarak" değil, milli imkanların ve nimetlerin servete dönüştürülmesinden sağlanacaktır. Milli dinamikler harekete geçirilerek ekonomik büyüme süreci hızlandırılacak; artan milli gelir toplumun katmanları arasında adil paylaşılacaktır.

nüfusa sahiptir. Yüz ölçümü itibariyle Avrupa'nın en büyük ülkesidir. Almanya'dan sonra en kalabalık nüfusa sahiptir. Yeraltı ve yerüstü maden ve zengin bitki varlığı bulunmaktadır. Engin bir tarihi müktesebata sahip olan bu imkânlarla sahip olan Türkiye, kasten veya gafletle fakirleştirilmiş zengin bir ülkedir.

Önce karar vermek ve bize dayatılan rant ekonomisinin alternatifinin olduğuna, bunun başarılabilceğine inanmak gerekir. Sonrası kolaydır, çünkü üretim ekonomisi için üç şey gereklidir ve bu üçü de ülkemizde mevcuttur:

- Yetişmiş insan gücü,
- Yeraltı ve yerüstü zenginlikleri,
- Kaynak.

Saadet Partisi "Yeniden Büyük Türkiye'yi" inşa etme azim ve iradesine sahiptir. Şurası çok iyi bilinmelidir ki, Aziz Milletimiz, engin feraseti ile her şeyin farkına varacak ve gerekeni yapacaktır. Çünkü son dokuz yılda olup bitenleri milletimiz yakinen gördü ve anladı ki Milli Görüş'ün taklitleri de diğer taklitçiler gibi sorun çözemez, sorun üretmeye devam eder. Milletimizin kendi dünya görüşü ve değer ölçülerini temsil eden Milli Görüş'te birleşme ve toplanma zamanı gelmiştir. Çünkü ülkemizin bir-

lik ve bütünlüğünün çimentosu Milli Görüş'tür. Karşılaşılan sorunların çare ve çözümü Milli Görüş'tür.

Milli Görüş daha önceki dönemlerinde:

- Dış borcu artırma yoluna gitmeden,
- Zam yapmadan,
- Ek vergi koymadan ve tümüyle milli potansiyelimize dayanarak, kalkınma hamlelerini başarmıştır.

Biz Saadet Partisi olarak kararlıyız, üretim ekonomisinin nasıl kurulacağını biliyoruz ve bu konuda tecrübeliyiz. Başaracağımıza inanıyor, kendimize güveniyoruz. Bize göre devletin temel görevi en geniş anlamda insan hak ve özgürlüklerini korumak ve adaleti temin etmektir. Saadet Partisi iktidarında devlet, milletin hizmetinde olacaktır; devlet erki kişilerin haklarının, onur ve haysiyetlerinin korunması ve geliştirilmesi için kullanılacaktır.

Ülkenin kalkınması ve milletin refaha kavuşturulması için gerekli olan kaynak, "borca esir olarak" değil, milli imkanların ve nimetlerin servete dönüştürülmesinden sağlanacaktır. Milli dinamikler harekete geçirilerek ekonomik büyüme süreci hızlandırılacak; artan milli gelir toplumun katmanları arasında adil paylaşılacaktır.

Saadet Partisi'nin üretim ekonomisi modeli, bir yıl uygulanacak olan acil program ile borç- faiz sarmalı kırılacak, gerçek ekonominin dengeleri oturtulacak, kendi gücümüz ve kaynaklarımızla kalkınma yoluna girilecektir. Bu şekilde Adil Ekonomi Düzeni ile yatırım-üretim-istihdam-ihracat olumlu döngüsü kurularak Türkiye, önce "Yaşanabilir Bir Ülke", sonra da "Yeniden Büyük Türkiye" haline getirilecektir.

Saadet Partisi iktidarında devlet, hukukun üstünlüğünü sağlayarak nimet-külfet paylaşımında adaleti tesis edecektir. Sosyal hayatta iyilik ve güzellikte, doğrudan, faydalı mal ve hizmet üretiminde yarışa ve dayanışmaya ortam hazırlayacaktır.

Saadet Partisi bunları yapabilir, başarabilir. Hafızalar yoklansın, Milli Görüş kadrolarının daha önce merkezi hükümet ve yerel yönetimlerde yaptıkları hatırlansın. Bizde bütün bunları yapacak bilgi, tecrübe, kararlılık, heyecan ve inanç var. Esasen her şeyin başı niyettir, zihniyettir, tercihtir ve bunları uygulamaktır.

Dr. Hasan ERÇELEBİ

Demokratik Sol Parti Genel Sekreteri, Denizli Milletvekili

DSP'NİN EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL POLİTİKALARI

Yolsuzluk, artan işsizlik ve durmadan artan dış borçlar; yok olan üretim, üretmeden artan tüketim, tasarruf yeteneğini kaybeden ve borçlanarak yaşamını sürdürmeye mahkum edilen halk, kayırılan yetersiz kadrolar, eşe dosta peşkeş çekilen devlet kurumları, yozlaşmış özelleştirme anlayışı, hortlayan terör ve kaybolan ulusal değerler AKP iktidarının değişmeyen unsurları haline gelmiştir.

Türkiye'nin milli gelir dağılımını düzelten, yoksulluğa son veren, istihdam yaratan, işsiz gençlerimizi iş sahibi yapan, eğitim kalitesini yükselten ve yolsuzluğun hesabını soran bir çıkış planına ihtiyacı var. Bütün kesimlerin üzerinde uzlaşacağı, halkçı, toplumsal bir kalkınma politikasının 'devlet politikası' olarak ortaya konulması gerekiyor. DSP'nin geliştirdiği "Toplumcu Rekabet Ekonomisi" ve "Halkçı Kalkınma Modeli" ülkemizde ekonomik kalkınmayı sağlayacak, gelir dağılımını düzelterek yoksulluğu azaltacak, istihdam yaratacak ve böylece Türkiye'yi içinde bulunduğu durumdan kurtaracaktır.

Türkiye'nin tam bağımsızlığı ancak ekonomik özgürlüğün sağlanmasıyla elde edilebilir. Türkiye'de uluslararası sermaye şirketleri ulusal sermayeyi köşeye sıkıştırdı. Ulusalcı bir ekonomik duruşa, milli bir ekonomik yapıya ihtiyaç var. Şu anda uygulanan politikalar Türkiye'yi sömürülen ülke haline getirdi. Bir ülkede faizler hep yüksek tutulursa, o ülke sömürülmeye mahkumdur. DSP, reel faizin dünya faiz piyasasından yüksek olmasına izin vermeyecektir.

Türkiye'nin gerçek gündemi işsizlik ve yoksulluktur. Katma değer yaratan üretim her geçen gün

azalıyor. Fabrikalarımızda ara hammadde üretimi yok oldu. Halkın kazanca dayanan satın alma gücü azalmıştır. DSP, gelirler politikasını acilen masaya yatıracak ve bireylerin gelirlerini ön planda tutan politikalar izleyecektir. Memura ve emekliye seyyanen ek zam yapılacak, çiftçilere doğrudan alım yoluyla destek verilecek, işçi emeklilerinin maaşlarındaki farklılığı giderecek intibak

yasası çıkarılacaktır. Böylece halkın satın alma gücü artacak, talep artacak, talep de istihdam yaratacaktır. Katma değer yaratmaya odaklanmış ekonomik devrim piyasadaki yangını söndürür, ancak ithalatın kontrol edilerek cazibesinin giderilmesi gerekir. Bu amaçla düşük kurdan vazgeçilecek ve reel kur hedeflenecektir.

Esnafın desteklenmesi ve haklarının korunması için gereken her türlü düzenleme yapılacak; "Esnaf ve Sanatkarlar Bakanlığı" kurulacaktır. Alışveriş merkezlerindeki ciro üzerinden ayrılacak pay, küçük esnaf ve sanatkarların desteklenmesi amacıyla kullanılacaktır.

Tarım gıda sektörünün yanında, katma değer üreterek ilaç sanayinden tekstile kadar geniş bir yelpazede kullanılabilir. Tarımı canlandıracak ve yeniden bir sektör haline getirecek önlemler alınacaktır; yani endüstriyel tarıma geçilecektir. Tarımda maliyetleri düşürmenin en önemli yolu ise hayvancılığı geliştirmekten geçiyor. Hayvancılığın bugün çökmüş olmasının en önemli nedeni hayvan ithalatına izin verilmesidir. Bu tür uygulamalara iktidarımızda izin verilmeyecektir. Hayvancılık sektörüne alım ve kredi garantisi sağlayacak teşvikler geliştirilecektir.

AKP iktidarı uygulamaları ile Türkiye'nin "sosyal hukuk devleti" özelliklerini yok etti. İktidar; istihdam yaratan ve reel büyüme sağlayacak yatırıma dayanan üretim yerine; halkı yoksullaştırarak, kömür ve gıda malzemesi dağıtarak onları siyasi iktidara bağımlı kılmaktadır. İşsizlik bu ekonominin temel taşı haline getirilmiştir. Yaptırdığımız araştırmaya göre Türkiye'de fiili işsizlik yüzde 26'dır ve her 4 işsizden 1'i yüksek tahsillidir. İşsizliğin bir sorun olmaktan çıkması için, işsizliğin yüzde 5-8 arasında bir banda çekilmesi gerekmektedir. Bu yüzden vatandaşlık hakkı olarak her evden en az bir kişiye

Tarım gıda sektörünün yanında, katma değer üreterek ilaç sanayinden tekstile kadar geniş bir yelpazede kullanılabilir. Tarımı canlandıracak ve yeniden bir sektör haline getirecek önlemler alınacaktır; yani endüstriyel tarıma geçilecektir. Tarımda maliyetleri düşürmenin en önemli yolu ise hayvancılığı geliştirmekten geçiyor. Hayvancılığın bugün çökmüş olmasının en önemli nedeni hayvan ithalatına izin verilmesidir. Bu tür uygulamalara iktidarımızda izin verilmeyecektir. Hayvancılık sektörüne alım ve kredi garantisi sağlayacak teşvikler geliştirilecektir.

iş olanağı sağlanacaktır. Bu hedefe ulaşmak için 9 temel sektör olarak belirlediğimiz yeraltı kaynakları, tarım, hayvancılık, ormancılık, eğitim, inşaat, enerji, sağlık ve turizme bağlı sektörlerle ya teşvik vererek özel sektör vasıtasıyla ya da devlet eliyle yatırımlar gerçekleştirilecektir.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları eşit hak ve yükümlülüklerle sahiptir. Hiç kimseye, hiçbir nedenle eşitliği bozacak hak ve imtiyaz verilemez veya haklardan mahrum edilemez. Vatandaşın etnik, dini veya sosyal durumları, eşitliği ve kamu düzenini bozacak şekilde ve farklılıkları öne çıkaran bir düzenlemeye konu olamaz. Bu nedenle herkese iş, herkese eğitim olanağı, herkese sağlık hizmeti ve herkese zamanında adalet ile can ve mal güvenliği, hiçbir ayırım yapılmaksızın sağlanacaktır.

Türkiye'de yeni bir vergi düzeni oluşturulacak, dolaylı vergilerin nisbeti azaltılacaktır. Türkiye'de vergiyi zenginler değil fakir halk ödüyor. Halkı ezen ve harcamalar üzerinden alınan dolaylı vergiler yerine herkesten ödeme gücüne göre alınan vergi sistemi getirilecektir. DSP, kuramcımız Bülent Ecevit'in 'Ne ezen ne ezilen' politikasını Türkiye'ye yerleştirecektir. Bu amaçla gelir bölüşümünde adalet sağlanacak, vergi toplamadaki ve istihdamdaki kayıt dışılığı önlemek için elektronik çapraz denetimden yararlanılacaktır.

Anayasa mutlaka değiştirilecek ve demokrat, katılımcı, özgürlükçü, laik ve hukukun üstünlüğüne öncelik veren bir Anayasa hazırlanacaktır. Temel hak ve özgürlükler, insanca yaşama hedefine yönelerek genişletilip güçlendirilecek; kamu hizmetlerinin tüm yurttaşlar için eşitlik ilkesine uygun olarak yürütülmesi güvence altına alınacaktır. Memurlar ve diğer kamu görevlileri sendikaları yeniden düzenlenecek; böylece hem sendikalar için Anayasal dayanak sağlanacak, hem onlara toplu sözleşmeli grev hakkı da eklenerek, etkinlik kazandırılacaktır.

Yasama dokunulmazlığı yeniden düzenlenerek, milletvekili seçilmeye engel suçlardan dolayı dokunulmazlığın kaldırılmasına gerek kalmaksızın milletvekilininin yargılanması yolu açılacak; ancak dava,

Ankara'da Yargıtay'ın ilgili ceza dairesinde görülecek, temyiz mercii olarak Ceza Genel Kurulu'na başvurulabilecektir. Milletvekillerinin kürsü dokunulmazlığı dışında bir ayrıcalıkları olmayacaktır; dokunulmazlıklar kaldırılacaktır.

Milletvekili seçimlerinde ülke seçim barajı %10'dan %5'e indirilecek, il genel ve belediye meclisleri seçimlerindeki onda bir indirimli baraj yerine seçim çevresi itibarıyla %5 baraj konacaktır. Milletvekili seçimlerinde seçime girmeye hak kazanmış her siyasi partiye aldığı oy oranında Hazine yardımı yapılacaktır. Siyasi Partiler Kanunu değiştirilerek, partilerin gerçekten demokratik bir yapılanma içinde faaliyet göstermeleri sağlanacaktır.

İnançlar bireyin özel özgürlük alanıdır. AKP döneminde din, kuvvet ve servet edinmenin bir aracı olmuştur. DSP, "inançlara saygılı laiklik" anlayışı ile Anadolu'nun Mevlana, Hacı Bektaş ve Yunus Emre gibi bilgelere ifadesini bulan insan sevgisini, hoşgörüyü ve özgür inancı topluma tekrar yerleştirecektir. Cem Evleri ibadethane statüsünde değerlendirilecektir.

Yazılı, görsel, işitsel ve dijital basın üzerindeki baskılara ve sansür uygulamalarına son verilecektir. Medya şirketi sahiplerinin finans sektöründe faaliyet göstermelerine ve gazete dağıtımında tekel olmalarına izin verilmeyecektir. Bağımsız ve yerel medyaya teşvik verilecektir.

Çağdaş ekonomiyi yakalayabilmek ve çağdaş uygarlığı aşabilmek için bilimde ve bilgide ilerlemeye ağırlık vermek gerekir. Bunu sağlayabilmenin yolu da eğitimi yaymak ve güçlendirmektir. Bu nedenle DSP YÖK'ü kaldırarak üniversitelere kesin özerklik tanıyacak, üniversiteleri siyasal iktidarların etkisinden ve baskısından kesin olarak koruyacaktır.

DSP, çağdaş iletişim olanaklarını yaygınlaştırarak evde üretim ve eğitime katılımı da destekleyecektir. İktidarı döneminde gerçekleştirdiği 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitime 12 yıla çıkaracaktır. Askeri okullar dışında tüm orta eğitim kurumları "avlulu eğitim" adı altında tek çatı altında toplanacaktır. Böylece ders seçme olanakları artırılacağı gibi, öğ-

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları eşit hak ve yükümlülükler sahiptir. Hiç kimseye, hiçbir nedenle eşitliği bozacak hak ve imtiyaz verilemez veya haklardan mahrum edilemez. Vatandaşın etnik, dini veya sosyal durumları, eşitliği ve kamu düzenini bozacak şekilde ve farklılıkları öne çıkaran bir düzenlemeye konu olamaz. Bu nedenle herkese iş, herkese eğitim olanağı, herkese sağlık hizmeti ve herkese zamanında adalet ile can ve mal güvenliği, hiçbir ayırım yapılmaksızın sağlanacaktır.

retim üyelerinin, yapıların ve ders araç gereçlerinin ortak değerlendirilmesi yoluyla, orta eğitim kurumları arasındaki denksizlik de giderilebilecektir. Yine bu yoldan, eğitimde birlik kendiliğinden güvence altına alınacaktır. Öğretmen bekleyen sınıf ve atama bekleyen işsiz öğretmen çarpıklığına son verilecektir. Hedefimiz yaygın ve kaliteli "parasız" bir eğitim sistemidir.

Eğitim, üniversiteye olduğu kadar mesleğe de hazırlamalıdır. Bu sebeple mesleki liseler yaygınlaştırılacaktır. Gençlerimizin kısa sürede meslek sahibi olmalarını sağlayacak meslek okulları ve müfredat programları sektörlerin ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenecektir. Meslek okullarındaki atölyelerde üretilen malların rekabet koşulları altında piyasaya

Doğu ve Güneydoğu'nun ekonomik açıdan kalkındırılması büyük önem taşımaktadır. İş ve mülkiyet anlayışı gelişince, terör kendiliğinden çözülecektir. DSP bölgeye, özel sektörün yatırım yapmasını tetikleyecek cazip yatırımlar yapacaktır. Devlet bölgeye güçlü yatırımlar yaparak güven verirse, özel sektör de oraya yatırım yapacak, bu hem istihdam yaratacak hem de ekonomik zorlukların yarattığı çatışmaları önleyecektir. DSP ayrıca sosyal politikalarla da bölgedeki ekonomik kalkınmayı destekleyecektir.

sürülmesi sağlanacaktır. Meslek okullarının bölgele-
rindeki Organize Sanayi Bölgeleri ile işbirliği sağla-
nacaktır.

Kadına şiddet uygulayanlarla mücadele edilecek, bu kişiler cezalandırılacaktır. Kadın erkek eşitliği için Cumhuriyet'le birlikte atılan somut adımlar, dünyaya her fırsatta anlatılmalıdır. Kadına seçme ve seçilme hakkını Avrupa ülkelerinden önce tanıyan Türkiye, ne yazık ki AKP iktidarıyla birlikte kadınlara yönelik şiddetin arttığı bir ülke haline gelmiştir.

Kadınların konumunun, gerek iş yaşamında gerekse siyasal alanda daha üst düzeylere çıkarılması, kadına yönelik şiddetin ortadan kalkmasını sağlayacaktır. Bu yüzden gerek siyasal yaşamda, gerek iş yaşamında kadın sayısının artması teşvik edilecektir. Milletvekili seçimleri ile il genel ve belediye meclis-

leri seçimlerinde siyasi partilerin aday listelerinde kadın ve erkek adayların kural olarak %50 oranında eşit sayılarla yer almalarına yönelik düzenleme yapılacaktır.

Şiddete maruz kalan kadınlarımızın korunması, sosyal devlet olmanın gereğidir. DSP, kadınlarımızı koruyucu önlemler alacak, iş ve aş sağlayacak sosyal projelerle, onların üretkenliğini ülkenin iş gücüne katacaktır. Kadına şiddet uygulayanların, elini kolunu sallayarak serbestçe dolaşmalarını engelleyecek yasal düzenlemeler yapılacak, mevcut düzenlemelerin gereği yerine getirilecektir.

Devletin güvenlik güçleri, halkın can ve mal güvenliğini korumak, kanun ve kuralları tesis etmek için teröristlere karşı büyük bir mücadele vermiştir. Bu alanda yaşanan 30 yıllık deneyim; çözüm için teröristlerin koşulsuz olarak eylemlerinden vazgeçip silah bırakmalarını gerektirmektedir. Terör nedeniyle en çok Doğu ve Güneydoğu'da yaşayan Kürt kökenli vatandaşlarımız mağdur olmuştur. Bölge, normal yaşama ancak silahlar sustuktan sonra dönebilir. Bu konuya ilişkin önerilerin tartışılacağı zemin ve mekân, TBMM'dir, TBMM'de temsil edilen siyasi partilerdir. DSP, çözümün sağlanması için bölgenin sosyo-ekonomik yapısını güçlendirerek şiddeti sona erdirecektir. Herkes eşit, onurlu ve güven içinde bir yaşama kavuşturulacaktır.

Kültürel ve folklorik farklılıklar zenginliğimizdir. Saygı ve hoşgörü bunu, zengin renkli bir tabloya dönüştürür. Kültürel haklarla ilgili yasaların uygulanmasındaki aksaklıklar giderilecektir.

Doğu ve Güneydoğu'nun ekonomik açıdan kalkındırılması büyük önem taşımaktadır. İş ve mülkiyet anlayışı gelişince, terör kendiliğinden çözülecektir. DSP bölgeye, özel sektörün yatırım yapmasını tetikleyecek cazip yatırımlar yapacaktır. Devlet bölgeye güçlü yatırımlar yaparak güven verirse, özel sektör de oraya yatırım yapacak, bu hem istihdam yaratacak hem de ekonomik zorlukların yarattığı çatışmaları önleyecektir. DSP ayrıca sosyal politikalarla da bölgedeki ekonomik kalkınmayı destekleyecektir.

Av. Şeref MALKOÇ

HAS PARTİ Genel Başkan Yardımcısı, Halkla İlişkiler ve STK Başkanı

"EŞİT VE ÖZGÜR YURTTAŞLIK TEMELİNDE YENİ BİR TÜRKİYE İNŞAASI"

Has Parti'nin Duruşu, Ufku, Misyonu ve Vizyonu

Tarihin önemli bir döneminden geçiyoruz. İkinci Dünya Savaşından sonra kurulan dengeler soğuk savaş döneminin sona ermesiyle birlikte değişiyor ve tek kutuplu dünya mı yoksa çok kutuplu dünya mı kurulacak, bunun sancuları yaşanıyor.

Dünyanın yaklaşık son üç yüz yılına damgasını vurmuş olan güç uygarlığı, maalesef huzur ve barışı tesis edememiş aksine savaş ve işgaller, soykırımlar, açlık, yoksulluk ve sefalet artışı yaşanmış, insanoğlunun gözyaşı kurumamış, kurutulamamıştır. Bu gün dünyamızın içine düştüğü durum içler acısı bir durumdur. Öyle ki, bir milyar iki yüz milyon insan açlık sınırının altında yaşamakta, yılda 10 milyon çocuk açlık veya kötü beslenme sonucu ölmektedir. Yeryüzünde insan hakları ihlalleri azalacağı yerde aksine artmakta, çevre felaketleri ve diğer canlılara karşı sorumsuzluk tehlikeli boyutlara ulaşmaktadır. Savaşları önleme amacıyla kurulduğu iddia edilen Birleşmiş Milletler (BM) gibi mekanizmalar, savaşları önleme yerine güçlülerin savaş ve işgallerine gerekçe ve mazeret üretme amaçlı kullanılmaktadır. Yeryüzünde açlığı ve yoksulluğu ortadan kaldırma ve refahı artırma iddiaları ile kurulan IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü gibi kuruluşlar zenginini daha zengin, yoksulu daha yoksul kılmaktan başka işe yaramamıştır. Bu durum insani olmadığı gibi sürdürülebilir de değildir. İnsanlık bu durumdan behemehal kurtulmak zorundadır. Dünyadaki bu kötü gidişe paralel olarak ülkemizde giderek ağırlaşan gelir dağılımı bozukluğu ve işsizlik; sosyal

**HALKIN SESİ
PARTİSİ**

dokunun tahribe uğraması, milletimizin değerlerinden hızla uzaklaştırılarak ahlak ve maneviyat bunalımına sokulması; boşanmaların artarak en temel kurum olan aile kurumunun tehdit altına girmesi tehlikeli boyutlara ulaşmıştır. Bu durumun insanlık tarihi kadar eski sorumlusu; yanlış hak anlayışına sahip, kendini üstün gören, insanı köle-

leştirmeye çalışan sömürgeci anlayıştır. Bu anlayış insanın insan üzerinde egemen olmasını esas alan ve yeryüzünü kendi mülkü olarak algılayan bir temel yanlış üzerine oturmaktadır. Bunun sonucu olarak özgürlükler daralmakta veya kaybolmakta ve var olan nimetler herkes için yeterli iken insanlık yeryüzünde açlık ve sefaletle sürüklenmektedir. Bu bir medeniyet krizidir. Güç temelli uygarlığın dayandığı değerler ve ortaya çıkardığı kurumlar insanlığı mutlu etmemiştir. Farklı bir medeniyetin mensupları olarak bölgesel ve küresel sorunlar ve insanlığın içine düştüğü buhranlar hakkında söz söyleme ve çözüm üretme sırası ve sorumluluğu bizdedir. Her yeni dönem siyasete yeni görevler yükler. Partimiz, önümüzdeki dönemde ülkemizde siyasete yüklenen yeni görevleri yerine getirebilecek benzeri bir oluşumu görmediği için siyaset sahnesinde yerini almıştır. Bırakın yeni dönemde siyasetten beklenen hayati görevlerin yerine getirilmesini, mevcut siyasi oluşumlarla aramızda daha siyaset anlayışımızdan başlayan derin ve köklü farklılıklar söz konusudur. Şöyle ki: Siyasi tutum ve davranışların zamana ve şartlara göre değişimlere uğraması tabiidir. Ancak, ülkemizde icra olunan eski siyaset anlayışı, daha en başından kangrenleşmiş bir sorunla maluldür. Bu sorun, siyasi aktörlerin henüz nasıl

bir siyaset yapacaklarını, siyasetten ne anladıklarını topluma beyan etmeden ya da “siyaset hizmet yarışdır” gibi ifadeler kullanarak siyasi faaliyete girişmeleridir. Bugün ülkemiz siyasetinin sergilemiş olduğu içler acısı manzarada, siyasetin ne olduğu konusundaki muhtevassız ve yönelimsiz tutumların payı büyüktür. Partimiz, toplumumuzun ve ülkemizin, her şeyden önce siyasetten ne anladığını ortaya koyan ve bunu topluma açıkça beyan eden ilkeli bir siyasete ve siyasi heyete ihtiyacı olduğuna inanır. Bugüne kadar muhtevassız ve yönelimsiz olarak uygulanan ya da bir hizmet yarışımı gibi takdim edilen mevcut siyaset anlayışlarının neticesi olarak, demokrasi seçkinlerin adeta bir iktidar oyununa dönüşmüş, halk da sadece sandık başında tercihini kullanan, kimin kazandığını tayin eden ama bununla yetinmesi, seçimlerin ardından evine dönmesi ge-

Ülkemizde icra olunan eski siyaset anlayışı, daha en başından kangrenleşmiş bir sorunla maluldür. Bu sorun, siyasi aktörlerin henüz nasıl bir siyaset yapacaklarını, siyasetten ne anladıklarını topluma beyan etmeden ya da “siyaset hizmet yarışdır” gibi ifadeler kullanarak siyasi faaliyete girişmeleridir. Bugün ülkemiz siyasetinin sergilemiş olduğu içler acısı manzarada, siyasetin ne olduğu konusundaki muhtevassız ve yönelimsiz tutumların payı büyüktür.

reken basit bir oy makinesine indirgenmiştir. Partimiz; demokrasiyi, yalnızca arada bir yapılan seçim, vatandaş sadece seçmen, parti programlarını ve ideolojileri ise seçmen tercihini etkilemek için bir araç olarak gören siyaset anlayışını tümüyle reddeder. Partimiz siyaseti, hayatın her alanında, insan olmanın, insana layık bir yaşam sürmenin doğrudan bir gereği ve neticesi olarak görmektedir. Siyaset anlayışımız, tüm insanları siyasi haklara sahip, hür ve eşit bireyler olarak görür ve bu özellikleri haiz yurttaş ve onların oluşturduğu toplumu güçlendirmeyi amaçlar. Siyasette ki ilkemiz, siyasetin kendisini; her zaman ve her şart altında hür ve eşit yurttaşın ve toplumun yanında olmayı vazgeçilemez görevi bilir ve mütemadiyen bu noktadan hareket eden politikalar geliştirir. Yurttaşlar arasında da bu ilkenin hayata geçirilmesi açısından her hangi bir fark gözetmez. İnsanlar eşittir, hiç kimse diğerinden üstün ve imtiyazlı değildir. Siyaseti insani bir faaliyet olarak değil de, bir iktidar oyunu olarak gören mevcut siyasi anlayışlardan sorun çözmesi beklenemez. Zira siyasi varlıklarının sürmesi için iktidar oyununun devam etmesi, bu oyunun sahnelenebilmesi için de devamlı olarak sorunların üretilmesi; toplumun tarafgirliğe ve kutuplaşmaya zorlanması gerekmektedir. Onların siyasi varlıkları, bu oyunun icrasına, sorun çözmeye değil sorun üretilmesine bağlıdır. Hal böyle olunca, siyaset ve demokrasi, vatandaşların söz, yetki ve karar süreçlerine katılımlarını ve etkinliklerini güçlendirmenin yolu olmaktan çıkmış, giderek sadece büyüme oranları ve borsa endeksleri gibi bir takım ekonomik verilere indirgenmiş ve iktidar oyununun aracı haline gelmiştir. Böyle bir siyaset ve demokrasi anlayışı, vatandaşları söz, yetki ve karar süreçlerinden uzak tutmakta, açıklık ve işsizlik tehditleriyle de iradelerini ipotek altına almaktadır. Sadece seçim zamanlarında söz, yetki ve kararın yurttaşlarda olduğunu belirtmekle yetinen mevcut siyaset anlayışı, söz, yetki ve karar süreçlerinin gerçekten yurttaşlarda olması durumunda aslında bambaşka bir toplum tasavvurunun ortaya çıkacağını bilmekte ve bu nedenle söz konusu iktidar oyununu sürdürmektedir. Demokrasi, belirli aralıklarla

seçimlerin yapılmasından ibaret değildir. Yurttaşların, toplumsal ve siyasal süreçlere söz, yetki ve kararlarıyla katılması demokrasinin temel ilkesidir. Bir ülkenin siyasal hayatında bu ilke ne kadar çok hayata geçirilebiliyorsa, o ülkede o kadar güçlü bir demokrasi vardır. Bürokratik oligarşinin engelleme girişimlerine, darbeci tavırlarına; bizzat siyasal aktörlerindeki despotik zihniyetlerine rağmen, vatandaşlarımızın talebi sürekli olarak demokrasimizin daha da güçlendirilmesi istikametinde olmuştur. Bugün gelinen noktada artık Türkiye, bu mevcut siyaset anlayışı ile yoluna devam edemez. Yurttaşlar, söz, yetki ve kararın sadece oy kullanarak değil, her zaman kendilerinde olmasını ve daha fazla özgürlük ve demokrasiyi istemektedirler; siyasal temsilcilerinden de demokrasi görüntüsü altında yeni vesayet düzenekleri değil, daha fazla özgürlük ve demokrasi talep etmektedirler. Halen Türkiye’de çeşitli mekanizmalarla alanı daraltılmış olan siyasete karşı biz, siyasal alanı daraltıcı ve siyaset kurumunu sınırlayıcı hiçbir düzenlemenin kabul edilemeyeceğini söylüyoruz. Ülkenin başta güvenliği, dış politikası ve ekonomisi olmak üzere hiçbir stratejik alanı, siyasetin ve dolayısıyla yurttaş iradesinin belirleyiciliğinden soyutlanamaz. Yeni Türkiye’de böyle bir siyaset anlayışı yürürlüğe konacak, toplum adına söz söyleyecek ve karar verecek yegâne merci, siyaset kurumunun kendisi olacaktır. Bu kapsayıcı yeni siyaset anlayışının yürütüleceği ve asla ayrılmayacağı çerçeve ise hukuk ve adalettir. Hukuk anlayışımız da bu kapsayıcı siyaset anlayışını anayasal garanti altına alır; dolayısıyla yeni bir anayasayı en acil siyasal görev olarak kavrar. Hayatın her alanına yayılmış siyasal çabanın nihai amacı, hukuk ve adaletin gerçekleşmesi; hukukun amacı ise insanın eşitliğini ve muhteremliğini güvence altına alan adaletin teminidir. İnşasına katkıda bulunacağımız Yeni Türkiye’de siyasetçiler, siyaset kurumu aracılığıyla toplumsal tercihleri siyasal kararlara dönüştürmekle görevli olacaktır. Dolayısıyla siyaset kurumu, toplumsal tercihleri yansıtmak zorunda olduğu kadar, siyasetçiler de kendilerine emanet edilen toplumsal tercihlere ihanet etmemek ve kaynakları toplumsal tercih-

Bürokratik oligarşinin engelleme girişimlerine, darbeci tavırlarına; bizzat siyasal aktörlerin despotik zihniyetlerine rağmen, vatandaşlarımızın talebi sürekli olarak demokrasimizin daha da güçlendirilmesi istikametinde olmuştur. Bugün gelinen noktada artık Türkiye, bu mevcut siyaset anlayışı ile yoluna devam edemez. Yurttaşlar, söz, yetki ve kararın sadece oy kullanarak değil, her zaman kendilerinde olmasını ve daha fazla özgürlük ve demokrasiyi istemektedirler; siyasal temsilcilerinden de demokrasi görüntüsü altında yeni vesayet düzenekleri değil, daha fazla özgürlük ve demokrasi talep etmektedirler.

ler doğrultusunda kullanmak zorundadırlar. Yurttaşların asil, seçilenlerin ise vekil olduğu bir siyasal sistem kurmayı taahhüt ediyoruz. Bugün Türkiye’de siyaset, bir ekonomik çıkar ve tahakküm aygıtı olarak kullanılmaktadır. Bizim tasavvurumuzdaki Türkiye’de siyaset, bir zenginleşme aracı olarak kullanılamayacağı gibi başkaları üzerinde tahakküm kurma ya da kamusal süreçler aracılığıyla topluma şekil verme uğraşısı da olmayacaktır. Toplumsal mühendislik yapmayacağız ve yaptırmayacağız. Siyaset anlayışımız; yaşam tarzları, inançlar

ve kimlikler alanındaki doğal sorunları hak ve adalet çerçevesinde, ideal bir demokratik iletişim ve diyalog ortamında çözmeyi vaat ederken, mevcut siyaset anlayışı, kendi iktidar oyununun devamlılığını sağlamak için bunları çözümsüz bırakmakta, ertelemekte, umut tacirliği yapmakta ve istismar etmektedir. İstismarcı siyaset anlayışı, kendine yakışan ama toplumun asla hak etmediği bir siyaset dilini kullanmakta, hakaret, küfürleşme ve laf yarıştırmayı topluma “siyaset” gibi sunmaktadır. Bu siyaset anlayışı ve siyasi üslup Türkiye’yi yormuştur. Türkiye’nin adaleti, hukuku, hürriyeti ve eşitliği esas değer kabul eden, müzakereci ve sorun çözücü bir siyasete ve zarif bir siyasi üsluba ihtiyacı vardır.

Partimiz, siyaset anlayışına getireceği köklü değişikliğin yanında siyaset diline zarafeti taşımayı, çocuklarımıza çekinmeden izlettirebileceğimiz ve hatta örnek gösterebileceğimiz bir siyasi üslubu vaat etmektedir. Partimiz, insanlığın evrensel doğruları ve medeniyetimizin kadim değerleri olan “Herkesine özgürlük, herkese adalet ve refahın hakça bölüşümü”nü benimseyen ve bu değerlere inanan herkesin sözcüsü ve temsilcidir. Siyasetimizi icra ederken insanlık tarihi boyunca her toplumda görülen ve insanlık onuru için mücadele edilmesi gereken üç bozulmaya karşı duracağımızı beyan ederiz: Siyasal iktidarı, devlet erkini, kamu kudretini “bizden olmayanlar”, bizim gibi inanmayanlar, bizim gibi yaşamayanlar, bize oy vermeyenler, bize muhalefet edenler, hatta bizimle mücadele edenlere karşı bir tahakküm ve dayatma aracı kullanmayacağız. Çünkü siyasal vekâlet bir emanettir, emanete asla ihanet etmeyeceğiz. Kamu kaynaklarını, devlet malını bizden yana olanlara, bizi destekleyenlere, bizimkilere aktarmayacağız. Bizim hırsızımız olmayacak ve hırsız bizdendir diye asla korunmayacaktır.

Başta dini inançlar ve medeniyetimizin değerleri ile tarihi birikimimiz olmak üzere, insanlığın evrensel doğrusularından olan hiçbir değer, ilke ve kuralı kendimizin, yakınlarımızın, yandaşlarımızın, destekçilerimizin çıkarları için kullanmayacağız. Bu değerler üzerinden bir iktidar üretmeyeceğiz. Bizim bireysel, kurumsal ve sisteme ilişkin genel ahlak an-

layışımız ise şu temel ilkelere dayanır; İnsanın kendisine, diğer insanlara, doğaya, Yaratıcı’ya ve gelecek kuşaklara karşı sorumluluk içinde olduğu bilinciyle davranması, geniş ufuklu ahlak anlayışımızın özünü meydana getirmektedir. Kim bir iyilik yaparsa kendine, bir kötülük yaparsa yine kendine yapmış olur ilkesine dayalı bir ahlak anlayışını benimsiyoruz. Bu anlamda ahlakla ilgili şu ilkelere bağlıyız:

Kendin için istediğini başkası için de istemek.

Kendine yapılmasını istemediğini başkasına yapmamak.

Başkasına yapılan kötülüğü kendine yapılmış saymak.

Kim olursa olsun, zalime karşı, mazlumun yanında olmak.

Kendisinin ve yakınlarının aleyhine de olsa hak ve adaletten ayrılmamak ve doğru tanıklık yapmak.

Bu değerleri sadece bireysel planda benimsemekle kalmayıp siyasetimizde ve sistemin inşasında esas olarak kabul etmekteyiz. Bunun için de şeffaf, hesap verebilir, yurttaşın denetimine açık, bilgi ve karar alma süreçlerinin demokratikleştiği bir sistemin vazgeçilmez olduğu ortadadır.

İnsan: İnsan ve insan hakları, partimizin siyaset anlayışının temelini oluşturur. İnsan, ırkı, rengi, cinsiyeti, dili, dini, mezhebi, düşüncesi, memleketi ve sosyal konumu, ekonomik durumu ne olursa olsun “**eşref-i mahlûkat**”tır. Dolayısıyla asıl olan insanın bizzat kendisidir. İnsan, piyasadan da, devletten de önceliklidir. İnsan hak ve özgürlüklerinin çoğunluk iradesi ile sınırlanması söz konusu olamaz, temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldıracak ya da zedeleyecek yasalar çıkarılamaz. Esasen demokrasi; haklar dışında kalan alanlarda, her türlü sosyal ve siyasal kurumun oluşturulması ve yönetilmesinde bireylerin eşit hak, yetki ve sorumluluğa sahip olmasıdır.

Aile: İnsanın sosyalleşmesinde öncelikli rol alan, insanlaşmanın temel ortamı olan ailenin korunma hakkı ve zorunluluğu vardır. Adalet ve eşitlikten ayrılmadan, insan hak ve özgürlüklerini teminat altına alarak aileyi korumayı esas olarak kabul etmekteyiz.

Toplum: Örgütlenme hakkı, temel insan haklarından olan düşünce ve inancı ifade etme özgürlüğünün tamamlayıcısıdır; örgütlenemeyen düşünce ve inancın özgürlüğünden bahsedilemez. İnsanlar, toplumsal ilişki ve siyasal katılımın araçları olan sivil toplum örgütlerini serbest bir şekilde kurabilmeli ve katılabilmelidir. Partimiz, toplumu hür ve eşit yurttaşların varlıklarını ifa ettikleri ilişkiler ağı olarak görür; devleti değil toplumu esas alır, önceler. İnsanın ve toplumun devlet ve piyasa tarafından yutulmasına izin vermeyen politikalar izler. Bu meyanda, varlığını tehdit eden ve yeni bir vesayete yol açan yerel ve/veya uluslar arası güç odaklarına karşı hür ve eşit yurttaşların toplumsal çabalarını korur.

Devlet ve Yönetim: Partimizce devlet, marufun yaşanması ve kamusal değerın üretilmesi için insanlar tarafından oluşturulmuş bir siyasal/tarihsel ve hukuki organizasyon olarak görülür ve beşeri olması hasebiyle hiçbir kutsiyete sahip değildir. Devlet, araçsal bir kurum olduğu için asıl olan insan ve toplumun kendisidir. Devlet, insanın toplum tarafından kuşatılarak yok edilmesine müsaade etmeyeceği gibi insan-aile ve toplum dengesini korumak da devletin asli ve birincil fonksiyonudur. Devlet, zenginlerin fakirleri, güçlülerin güçsüzleri, çoğunluğun azınlığı, organize olanların olmayanları tahakküm altına almaları veya sömürmeleri için bir araç olamaz. Devlet, hiçbir dinin, dilin, mezhebin, felsefi düşünce, dünya görüşü ve ideolojinin taşıyıcısı, koruyucusu, yerleştiricisi ve tarafı olamaz. Devlet, herkese ve her kesime karşı eşit mesafede ve hakem olmak zorundadır. Devlet, herhangi bir dinin inanç, ibadet ve vecibeleri ile eğitim, öğretim ve öğrenimini icbar etmez. Dinin inanç, ibadet ve vecibelerini yerine getirme özgürlüğü ile serbestçe eğitim, öğretim ve öğrenim hakkını yasaklayan veya kısıtlayan kural da koyamaz. Partimiz yeni siyaset anlayışını hayata geçirmek için; hakları ve özgürlükleri güvence altına alan, demokratik, yetki verilenlerin mutlaka millet tarafından denetlenmesine imkân veren, çoğulcu ve katılımcı bir anayasanın millet tarafından bir an önce yapılmasını sağlamayı görev olarak görür.

Dış Politika: “Ulusal çıkar” adı altında adalet, vicdan ve insan hakları ile bağdaşmayan ya bürokratik oligarşinin ideolojik tercihlerini ya da küresel güçlerin çıkarlarını yansıtan dış politikalar, partimizin siyaset felsefesine tamamen aykırıdır ve kabul edilemezler.

Dış politikaya ilişkin genel ilkelerimiz; Dış politikada çıkarı değil hakkaniyeti ve adaleti ölçü almak./Sömürüyü değil karşılıklı dayanışmayı ve yardımlaşmayı esas almak./Zalimlerin dışında hiç kimseye, hiçbir millete ve hiçbir devlete kategorik olarak düşmanlık ve husumet içine girmemek. / Her zaman kuvvetli olandan değil haklı olandan yana tavır koymak. / Başta Türkiye ve bölgemiz olmak üzere dünyanın Dar-us Selam (Barış ve esenlik yurdu) olmasını sağlayacak bir dış politika vizyonuna sahip olmak. / Bölgesel işbirliklerinin kurulmasına öncelik vermek. / Komşu ülkelerle dostluk ve işbirliğini geliştirmek. / Bu ilkeleri sahiplenen devletlerle stratejik işbirliği yapmak. / Önemli dış politika kararları ve önemli anlaşmaları referandum yoluyla yürürlüğe koymak./ Türkiye, Devlet olarak taraf olduğu tüm uluslar arası kurum ve kuruluşlarla olan ilişkilerinde küresel ölçekte adaleti, barışı, dayanışmayı ve insan haklarını geliştirme ve yaygınlaştırmayı esas alacak politikalar izleyecektir.

Ekonomi Politik: Bugün dünyada uygulanan ekonomik modelin insanlığı getirdiği nokta maalessif Yoksulluk, Açlık, Savaşlar, Sömürü, Doğanın Tahrip edilmesi gibi insani olmayan ve sürdürülebilirliği mümkün olmayan bir durumdur. Devlet, iktisadi birikim aracı olamaz. Devletin iktisadi temel amaç ve vazifesi, sosyal refaha aracılık etmek ve yardımcı olmaktır. Bize göre herhangi bir ekonomi politikası veya kamu uygulamasının büyümeden ziyade sosyal refah üzerindeki etkisi önem taşımaktadır. Her büyüme kendiliğinden ve zorunlu olarak sosyal refahı artırmadığı gibi, birçok büyüme deneyimi sosyal refah kaybı pahasına gerçekleşmektedir. Yoksulluk, salt ekonomik araç ve aygıtlardan yoksun olmakla sınırlı olmayıp topluma etkin bir şekilde katılımı engelleyen her durumdur. Yoksullukla mücadele, piyasa dinamiklerine, ekonomik

konjonktüre, büyüme sürecine ve yardıma muhtaç bırakan ekonomiye bırakılmayacak kadar hayati bir konudur. Ekonomik etkinlik ile adalet ilkesinin geliştiği noktalarda, kamu kudretinin tercihi adaletten yana olmalıdır. Adalet, hiçbir amaç ve gerekçeyle terk edilmez ve ötelenemez. Ekonomik gerekçelerle ilerde elde edilecek daha yüksek düzeyde adalet gayesiyle mevcut durumda adaletten taviz vermek (ötelenmiş adalet anlayışı) en büyük adaletsizliktir. Devlet emek ile sermayenin pazarda karşı karşıya geldiği ortamda, zayıf olan emeği koruyucu önlemler almak zorundadır. Servetin, değer ve ederin temel kaynağı ne üretim, ne piyasa ne marjinal fayda ne de emektir. Servetin, değer ve ederin kökeni toplumdur. Üretilen üründe bize göre nimet, emek, bilgi asli faktör; sermaye ikincil faktördür. Ürün, bu faktörler arasında katkıları oranında pay edilmelidir. Burada taraflardan emek, akıl (bilgi) ve sermaye bellidir, paylaşımında paylarını almaktadırlar; ancak nimet payını kimler alacak ve nasıl hesaplanacak? Nimetler herkese ait olduğundan şu veya bu nedenle asgari ihtiyacı karşılanamayan tüm insanların; çalıştığı halde asgari ihtiyacını karşılayamayanlar, iş bulamadığı için veya özürlü olduğu için çalışamayanlar bu gurupta yer alır, bir başka ifadeyle bu pay tüm yoksullara aittir ve bu pay tüm yoksulların insan onuruna yaraşır asgari ihtiyaçlarını karşılayacak büyüklükte olmalıdır. Sonuç itibariyle partimizce ekonomi politikası düzenlenirken, kaç kişinin açlık ve yoksulluk sınırının üzerine çıkartıldığı, kaç kişiye iş/istihdam sağlandığı, kaç kişinin kendi işinin sahibi haline getirildiği, kişiler arası gelir ve servet dağılımının ne kadar yakınlaştığı gibi sorular temel ölçüt olarak kullanılacaktır.

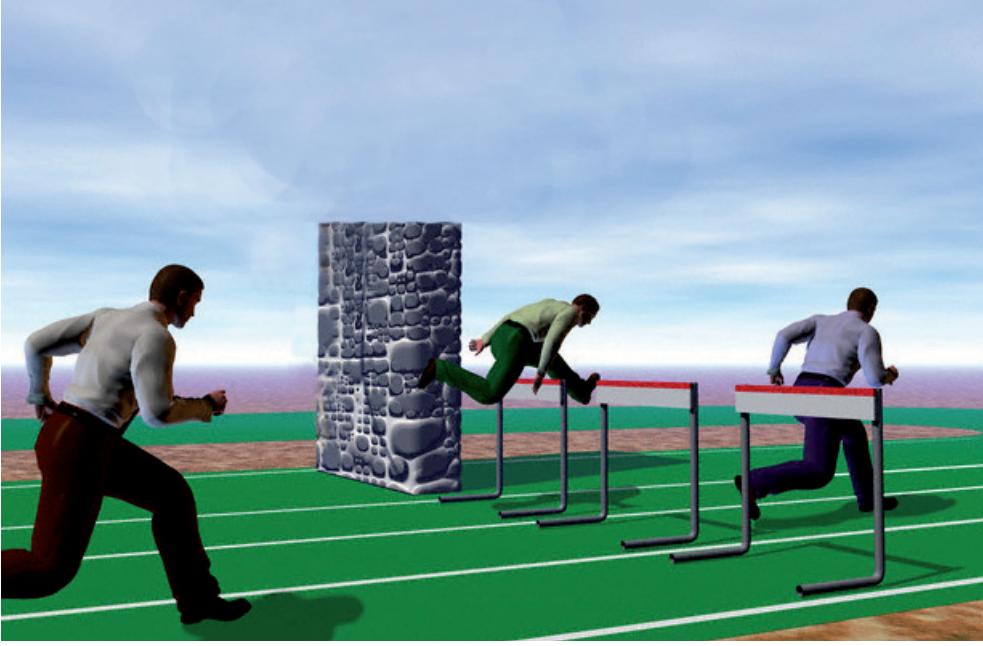
Eğitim: Partimizce eğitim hakkı, vazgeçilemez insan hakkıdır ve hiçbir gerekçeyle engellenemez. Hali hazırda eğitimin ideolojik amaçlara araç edilmesi, bireysel özgürlüklere müdahale olduğu gibi eğitim sisteminin bilimin ve sanatın gelişimine hizmet etmesini, hür ve eşit yurttaşlık ideallerine yönelmesini ve toplumsal değer yaratmasını da engellemektedir. Eğitim sosyal güvenlik kapsamına alınacak, yeterli imkânı olmayan herkesin eğitim giderleri her kademede kamu kaynakları ile karşılanacaktır.

Sağlık ve Sosyal Güvenlik: Toplumda yaşayan herkes hiçbir kısıtlama olmaksızın sosyal güvenlik hakkına sahip olacaktır. Sosyal güvenlik hakkı, eğitim, sağlık, geçim ve barınmayı içerir. Herkes, sosyal güvenlik sistemine mali gücü ile orantılı olarak katkıda bulunacak ve hiçbir yurttaş ağırlıklı olarak kamu kaynaklarına dayanan özel bir fonla finanse edilen sosyal güvenlik kapsamı dışında kalmayacaktır.

Hülasa: İlk ve son cümlemiz nedir, nihayetinde ne diyoruz; insanı, aileyi, toplumu, devleti, piyasayı, uluslar arası ilişkileri hangi cümle içinde değerlendiriyoruz? Biz, insanın eşitliğini, kutsallığını ve muhteremliğini esas alan bir heyetiz. Bütün insanları Hz. Âdem'in evlatları olarak görüyoruz. Aralarında hiçbir ayırım kabul etmiyoruz. İnsanların ekmeğini ve hürriyetini teminat altına almak siyasetimizin varlık nedenidir. Onların söz, yetki ve karar hürriyetleri asla ellerinden alınamayacak. İnsanlara bunu taahhüt ediyoruz. Bunun dışındakiler; daha iyi yollar, daha iyi okullar, daha iyi hastaneler takatimizle mukayyettir. Gökten yağmur indikçe, yerden nebat bittikçe, yani takatimiz arttıkça bunları da adaletle ve mümkün olan en iyi şekilde yerine getireceğiz. Ancak şunu tekrar tekrar taahhüt ediyoruz. Hiç kimse rızk endişesi ve istikbal korkusuyla kimsenin önünde eğilmeyecek, kimseye kulluk etmeyecektir. Bu bizim itikadımızdır. Bu itikadımızı hiçbir güç bozamaz. Her şey; iç ve dış politika, Merkez Bankası, piyasa, AB, NATO, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü vs bu prensip etrafında dönecek, asla bu prensibin dışına çıkılmayacaktır. Çift dil ve çift gündemimiz olmayacak, sizlerin dışınızda hiç kimseyle gizli bir ittifakımız olmayacak, halkımızın dışında hiçbir güç odağına dayanmayacağız. Bugüne kadar insanları köleleştiren sistemlerle mücadele edenler, farklı inanç, felsefe, değer yargıları ile hareket ettiler. Şimdi burada birleşiyoruz, kula kulluğa, sömürüye, adaletsizliğe karşı çıkanlar bu partide, bu çatı altında güçlerini birleştiriyor. Buna inanan bütün insanları burada, bu çağrı etrafında toplanmaya davet ediyoruz.

Prof. Dr. Hikmet Sami TÜRK
Adalet Eski Bakanı

TÜRK SEÇİM SİSTEMİNDE BARAJLAR VE DEĞİŞİKLİK ÖNERİLERİ

Türkiye, 12 Haziran 2011 Pazar günü 24. dönem milletvekili genel seçimi için sandık başına gidecektir. Seçimden sonra yeni bir Anayasa ya da kapsamlı bir Anayasa değişikliği yapılması düşünülmektedir. O nedenle yürürlükteki Türk seçim sisteminin kronik sorunu niteliğindeki baraj konusu, önümüzdeki milletvekili genel seçimi bakımından özel bir önem kazanmaktadır. Çünkü 1982 Anayasası döneminin ürünü olan yüksek oranlı ülke barajını makul bir düzeye indirecek bir düzeltme yapmadan gidilecek bir seçimin -öncekiler gibi- adaletsiz sonuçlar vermesi, kaçınılmaz görünmektedir.

Yürürlükteki 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'na göre, milletvekili genel seçimlerinde ülke genelinde, ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde geçerli oyların % 10'unu

geçemeyen siyasî partiler, milletvekili çıkaramazlar (m. 33 f. I).

1960 öncesi milletvekili seçimlerindeki adaletsiz sonuçlarıyla iktidar-muhalefet dengesinin bozulmasında başlıca etkenlerden biri olan çoğunluk sisteminden çıkarılan derslerle kabul edilen, 1961'de çevre barajlı, 1965'ten itibaren barajsız olarak uygulanan nispi temsil sisteminin 1961 Anayasası döneminde yapılan beş milletvekili genel seçiminin üçünde bir tek parti iktidarına olanak vermeyen, 12 Eylül 1980 öncesindeki 19 yıl içinde 18 hükümet kurulmasını gerektiren, dolayısıyla istikrarsızlık unsuru ağır basan sonuçlarına bir tepki olarak kabul edilen % 10 oranında ülke barajı da, istikrar amacını aşan adaletsiz sonuçlar vermektedir.

% 10 Barajın Adaletsiz Sonuçları

Örneğin 3 Kasım 2002 günü yapılan milletvekili genel seçiminde yalnız % 34.3 oranında oy alan AKP, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 363 sandalye, % 19.7 oranında oy alan CHP 178 sandalye, % 1 oranında oy alan bağımsızlar 9 sandalye kazanmışlardır. Meclis'teki temsil oranları, AKP % 66, CHP % 32.4, bağımsızlar % 1.6; oy oranlarının üstündeki sandalye sayılarıyla aşkın temsil oranları, AKP % 31.7, CHP % 13, bağımsızlar % 0.6'dır. Diğer partiler parlâmento dışında kalmışlardır.

22 Temmuz 2007 günü yapılan milletvekili genel seçiminde % 46.58 oranında oy alan AKP, Meclis'te

Anayasalar, toplumsal sözleşmelerdir. Yapılmaları veya değiştirilmeleri, olabildiğince geniş bir toplumsal mutabakatla gerçekleştirilmelidir. Böylesine geniş bir toplumsal mutabakatın seçmen oylarının % 13.3'ünü, hatta % 45.3'ünü Meclis dışında bırakabilen % 10 ülke barajıyla sağlanması düşünülemez. O nedenle Meclis'in öncelikle çıkarması gereken yasalardan biri, Milletvekili Seçimi Kanunu'nda yapılacak bir değişiklikle ülke barajının demokratik ülkelerde örneği bulunan makul bir oran olarak % 5'e indirilmesini öngören bir yasa olmalıdır.

341 sandalye, % 20.88 oranında oy alan CHP 112 sandalye, % 14.27 oranında oy alan MHP 70 sandalye, % 5.24 oranında oy alan bağımsızlar 26 sandalye kazanmışlardır. Meclis'teki temsil oranları, AKP % 62.11, CHP % 20.40, MHP % 12.75, bağımsızlar % 4.74; oy oranının üstündeki sandalye sayısı ile tek aşkın temsil oranı, AKP % 15.53'tür. Diğer partiler, ya eksik temsil oranlarıyla Meclis'te yer almışlar, ya da Meclis dışında kalmışlardır.

Öte yandan 3 Kasım 2002 milletvekili genel seçiminde seçmen oylarının % 45.3'ü, 22 Temmuz 2007 milletvekili genel seçiminde ise % 13.3'ü Meclis aritmetiğine hiç yansımamıştır. Bütün bunlar, seçmen iradesini sapıran, dolayısıyla temsili demokrasi ile bağdaşmayan % 10 ülke barajının adaletsiz sonuçlarıdır. Seçim sisteminde bu durumu düzeltecek değişiklik yapılmazsa, Meclis'in halkın tümünü değişik siyasal tercihleriyle ne ölçüde temsil ettiği tartışması gündeme gelecektir.

Seçim Hukukunun Temel İlkeleri

Konunun hukukî yönüne gelince; Anayasa'ya 1995 yılında konan ve seçim kanunlarının dayanması gereken iki temel ilkeyi belirten bir hükme göre, "Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir." (m.67 f. VI) Aradan 15 yıl geçmiş olmasına karşın, "temsilde adalet" yönünden bu hükmün gereği henüz yerine getirilmemiştir. Bu durumda 12 Haziran 2011 günü yapılacak milletvekili genel seçiminde de % 10 ülke barajı uygulanacaktır. Oysa bu seçim, yalnız 24. dönem TBMM üyelerinin seçimi, dolayısıyla önümüzdeki yasama döneminde siyasal iktidarın belirlenmesi bakımından değil; -yukarıda değinildiği gibi- aynı zamanda Türkiye için yeni bir Anayasa ya da kapsamlı bir Anayasa değişikliği yapılması bakımından da büyük önem taşımaktadır. Hele başkanlık sistemi gibi köklü değişikliklerin de gündemde olduğu dikkate alınırsa, konunun önemi daha iyi anlaşılır. Dolayısıyla 12 Haziran 2011 milletvekili genel seçimi ile ortaya çıkacak Meclis, aynı zamanda bir Kurucu Meclis niteliğinde olacaktır.

Anayasalar, toplumsal sözleşmelerdir. Yapılmaları veya değiştirilmeleri, olabildiğince geniş bir toplumsal mutabakatla gerçekleştirilmelidir. Böylesine geniş bir toplumsal mutabakatın seçmen oylarının % 13.3'ünü, hatta % 45.3'ünü Meclis dışında bırakabilen % 10 ülke barajıyla sağlanması düşünülemez. O nedenle Meclis'in öncelikle çıkarması gereken yasalardan biri, Milletvekili Seçimi Kanunu'nda yapılacak bir değişiklikle ülke barajının demokratik ülkelerde örneği bulunan makul bir oran olarak % 5'e indirilmesini öngören bir yasa olmalıdır. Bu yönde bir kanun teklifi, DSP Denizli Milletvekili Hasan Erçelebi ve arkadaşları tarafından TBMM Başkanlığına sunulmuş bulunmaktadır.¹

Gerçi Anayasa'mızda seçim kanunlarında yapılan değişikliklerin "yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde" uygulanmayacağını öngören bir hüküm de vardır (m.67 f. VII). Ancak seçim barajının % 5'e çekilmesi konusunda siyasal irade olursa, -22 Temmuz 2007 milletvekili genel seçiminden önce bağımsız adayların birleşik oy pusulasında yer alması bakımından 10.5.2007 tarih ve 5659 sayılı Kanun'la Anayasa'ya eklenen geçici 17. madde ile getirilen istisna hükmü gibi- Anayasa'ya yeni bir geçici madde eklemek suretiyle sorun çözülebilir ve ülke barajını % 5'e indirecek yasa değişikliğinin 12 Temmuz 2011 milletvekili genel seçiminden itibaren uygulanması sağlanabilir.

Yerel Yönetimler Seçimlerinde Baraj

Bu arada Milletvekili Seçimi Kanunu'nda yapılacak değişikliğe paralel olarak, 18.1.1984 tarih ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'un il genel meclisi ve belediye meclisi üyelikleri seçimlerinde uygulanan, belediye meclislerinde kontenjan adaylığı ile belirli ölçüde çoğunluk unsuruna da yer veren, bütün bu özellikleriyle adaletsiz sonuçlar veren yerel yönetimler seçim sistemindeki onda bir indirimli kesme baraj yönteminin kaldırılması, onun yerine seçim çevresi olarak iller ve beldeler itibariyle

geçerli oyların % 5'i oranında barajla yetinilmesi, yerel yönetimler meclislerinde farklı siyasal görüşlerin temsiline olanak verilmesi ve temsilde adaletin sağlanması bakımından uygun olacaktır.

Sonuç

Demokratik bir rejimde seçmen oylarının önemli bir bölümünü yasama ve yerel yönetimler meclislerinde temsil edilmekten alıkoyan bir seçim sistemini sürdürmekte yarar yoktur. Yönetimde istikrarı sadece yüksek seçim barajlarında aramak yanlıştır. Türkiye'de milli bakiye ve barajsız d'Hondt sistemlerinin uygulandığı 1965 ve 1969 milletvekili genel seçimlerinde sırasıyla geçerli oyların % 52.9 ve % 46.5'ini alan AP tek başına iktidar olabilmıştır.² Öte yandan % 10 baraj da, -çevre barajı ile birlikte uygulandığı zaman bile- bir tek parti iktidarının garantisi olamamıştır. 1991, 1995 ve 1999 milletvekili genel seçimleri, en yakın örneklerdir.³ Fakat bu seçimlerden sonra Türkiye'de 1991'de DYP-SHP, 1997'de ANAP-DSP-DTP, 1999'da DSP-MHP-ANAP gibi iki veya üç partili başarılı koalisyon hükümetleri de kurulabilmiştir. Önemli olan, siyasal iktidarın gerçek bir halk desteğine dayanmasıdır. Bu destek, partilerarası geniş bir siyasal uzlaşma ile de sağlanabilir. O nedenle Türk seçim sisteminin iki temel ilkesi olarak Anayasa'nın öngördüğü temsilde adalet ve yönetimde istikrarı -gerek milletvekili, gerek yerel yönetimler seçimlerinde uygulanan barajları % 5'e indirmek suretiyle- makul bir sentez içinde birlikte gerçekleştirmeliyiz.

DİPNOTLAR

1. Bu konuda daha geniş açıklamalar için bk. Hikmet Sami Türk, "Demokratik Açılışın Önkoşulu: Seçim Barajını İndirmek I-II", Cumhuriyet, 8-9 Haziran 2010, s. 2.
2. 10 Ekim 1965 ve 12 Ekim 1969 milletvekili genel seçimleri sonuçları için bk. Erol Tuncer, Osmanlı'dan Günümüze Seçimler (1877-1999), Ankara 2002 (TESAV Yayınları No. 17), s. 325 vd; Erol Tuncer/Necati Danacı, Çok Partili Dönemde Seçimler ve Seçim Sistemleri, Ankara 2003 (TESAV Yayınları No. 21), s. 36 vd.
3. 20 Ekim 1991, 24 Aralık 1995 ve 18 Nisan 1999 milletvekili genel seçimleri sonuçları için bk. Tuncer, age, s. 331 vd, 334; Tuncer/Danacı, age, s. 42-44.

Doç. Dr. Cengiz ANIK
Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi

SEÇİM HANINDA YOLLARI KESİŞEN, AYNI YOLUN YOLCUSU SİYASİ PARTİLER

GİRİŞ

Faruk Nafiz Çamlıbel'in Han Duvarları isimli muhteşem eserini bilmeyen yoktur. Okuru için bu şiir pek çok bakımdan esin kaynağıdır. Anadolu, gurbet, özlem, anı, yokluklar ve yoksunluklar ve daha pek çok bağlamda şiir, adeta sınırsız bir lezzet içerir.

Ama biz şiirden bazı dizeler seçtik ve seçtiğimiz dizelerin, siyasi partilerin çıktığı yolculuğu öykülediğini düşünüyoruz.

İlk dizesi diyordu ya: "Yağız atlar kişnedi, meşin kırbaç şakladı". YSK'nın, Mart-2011 ayı başlarında açıklanan kararı ile birlikte başlayan süreci, bu dize anlatmaktadır. Çok sayıda siyasi partinin ismi zikredilmekle birlikte esasen, YSK'nın söz konusu kararıyla birlikte; AK Parti, CHP ve MHP fiilen ve

hukuken yolculuklarına çıkmışlardır ve "Nihayetsiz bir ova ağarttı benzimizi - Yollar bir şerit gibi ufka bağladı bizi" dizeleriyle özetlenen serüvenleri de böylece başlamıştır.

"Alaca bir karanlık sarmadayken her yeri

Atlarımız çözüldü, girdik handan içeri.

Bir deva bulmak için bağrındaki yaraya

Toplanmıştı garipler şimdi kervansaraya."

Siyasetin Ruhü

Ruh, her zaman netameli bir kavram olmuştur. En azından "ey ruh" nidasını duyan herkesin içi ürperir. Fakat bizdeki ruh bellidir. Biz, bazı filozofların; cevher, öz, geist, cogito, dasein gibi ifadelerle betimlemeye çalıştıkları, siyasetin nefes alıp veren

akciğerini görmek için “ruh” tabirini kullandık. Bu amaçla da iki kavramın üzerinde birikmiş anlam tortularını ayıklamayı deniyoruz.

İnsanlık tarihi kadar eski bir toplumsal ilişki biçimi olan siyasal işleyiş, çok dikkat edilmese de, kavramsal düzlemde, narin ama oldukça önemli bir anlam farklılığı içermektedir. Siyasal işleyişi anlatmak için iki kavram kullanılmaktadır: Bunlar siyaset ve politikadır.

Bu iki kavram arasındaki fark, ilkinin Arapça, ikincisinin Grek ve Latin kökenli olmasından ibaret değildir. Siyaset kavramına ilk defa Mısır pramitlerinin duvarlarında rastlanmıştır. Şaha kalkmış bir atı, elinde kamçısı ile eğitmeye çalışan bir insan figüründen oluşan resim, o tarihlerde, siyaset kavramı ile adlandırılmıştır. Demek ki atı eğiten seyisin yaptığı iş, Antik Mısır’da, sıkça kullandığımız siyaset kavramı ile tanımlanmıştır. Buna göre siyaset, bir toplumun daha ehil hale getirilmesinin, daha doğrusu toplumsal düzenin tesis edilmesinin, kargaşa ve karışıklıkların ortadan kaldırılmasının adıdır. Yürütme erkinden sorumlu yetkililere, Türkçe’de başbakan ve bakan denilmesinin –at bakıcısına istinaden- kavramsal kökeni bu anlama dayanmaktadır.

Grek ve Latin kökenli politika kavramı ise polis ve tika kavramlarından oluşmaktadır. Buna göre bir kentin sorunlarına ilişkin bir kanata sahip olmak ve bu kanaatini sözle ifade etmek, politika kavramının anlam alanını oluşturmaktadır.

Birbirinden çok farklı iki mecrada bulunan bu iki kavram günümüzde, rahatlıkla birbirinin yerine kullanılmaktadır. Zira bir kentin düzenini tesis etmeye yönelik olarak belirli bir müzakere çabasının ortaya konulmasına siyaset demek mümkündür. Demek ki siyaset, toplumsal düzlemdeki otoriter ilişkilere verilen bir isimdir. Toplumsal düzlemdeki otoriter ilişkilere verilen bir isim olan siyaset, zikredilen iki kavramdaki narin nüansa istinaden, farklı iki boyutta işletilerek günümüze kadar tevarüs etmiştir.

Siyasetin otoriter ilişkilere ilişkin olması, toplumsal düzlemdeki iki katmana, yönetenler ve yönetilenler katmanlarına işaret etmektedir. Yönetilenler geniş halk kitlelerini, yönetenler ise yönetim işlevini

icra edenleri kapsamaktadır. Yönetilen ve yöneten kişilerin statüsü ise bazen liyakat ve ehliyete, bazen de sadakat veya fitrata göre takdir edilmiştir. Yönetenler ile yönetilenler arasındaki otoriter olan bu ilişkiler, meşruiyet arayışı nedeniyle birbirinden ayrıştırılmıştır. Zira siyasal ilişkinin otoriter olması demek, toplum içindeki belirli bir kesimin, toplumun diğer toplumsal kesimleri üzerinde bir güç kullanması demektir. Yönetenlerin bu gücü nasıl elde ettiği sorusu, meşruiyet sorunu olarak tebarüz etmektedir. Demek ki yönetenler ya kaba kuvvet ile iktidarı ele geçirip sadakat ilkesine göre kendilerine bir kadro kurup toplumda düzeni tesis etmeye çalışmaktadır veya doğuştan yönetme ehliyet ve liyakatna sahip oldukları inancını toplumun her bireyine benimsetenler, toplumsal iktidarı tekellerinde bulundurma ayrıcalıklarını elde ederek, statülerine toplumsal düzlemde meşruiyet tesis etmektedirler.

Siyasetin otoriter ilişkilere ilişkin olması, toplumsal düzlemdeki iki katmana, yönetenler ve yönetilenler katmanlarına işaret etmektedir. Yönetilenler geniş halk kitlelerini, yönetenler ise yönetim işlevini icra edenleri kapsamaktadır. Yönetilen ve yöneten kişilerin statüsü ise bazen liyakat ve ehliyete, bazen de sadakat veya fitrata göre takdir edilmiştir. Yönetenler ile yönetilenler arasındaki otoriter olan bu ilişkiler, meşruiyet arayışı nedeniyle birbirinden ayrıştırılmıştır.

Kısacası, birileri birilerine, sözgelimi kentin sorunları, düzeni, geleceği v.s. hakkında görüşlerini ifade ediyorsa siyaset yapıyor demektir. Yönetme ehliyet ve liyakatına sahip oldukları inancını başkalarına en fazla telkin edenler, en iyi ifade edenler ve dinleyenlerini en etkili biçimde inandıranlar ise, yönetme gücünü elde etmeyi hak etmişlerdir ve yönetsel iktidarın meşruiyeti de bu ilkeye dayanır hale gelmiştir.

Antik Yunan'daki politika kavramının orijinal anlam alanı, siyaset işlevini yukarıdaki iki boyuttan farklı bir mecraya taşımaktadır. Buna göre, toplumsal düzenin nasıl tesis edileceğine ilişkin olarak toplumdaki herkesin bir kanaate ve görüşe sahip olduğu kabul edilmektedir. Toplumu oluşturan her bir reşit ve mümeyyiz bireyin, yaşadığı kente ilişkin olarak bu kanaat ve görüşlerini beyan etme hakkına sahip olduğu, siyasetin olmazsa olmaz özelliği kabul edilmektedir. Bu konsensüs, siyaset işini, toplumdaki her reşit ve mümeyyiz vatandaşın yükümlülüğü haline getirmektedir. Bu görüş ve kanaatlerin ortak bir paydada buluşması, yönetenlerin iktidarının meşruiyet kaynağı sayılmıştır. Atina'nın bir meydanında toplanan 200 kadar yurttaşın, kentte düzenin nasıl tesis edileceğine ilişkin görüşlerinin buluşturulması da, doğrudan demokrasi olarak tescil edilmiştir.

Ancak zaman içinde kentlerin büyümesi ve karmaşıklaşması, özellikle modern dönemlerdeki ihtisallaşma, işbölümü ve departmantalizasyon; siyaset

yapma işi için vekaleti, temsiliyeti gündeme getirmiştir. Daha doğrusu bu işi en iyi şekilde yapacağına herkesi inandıranların toplumu yönetmesi inancı bu şekilde genel kabul görmüştür. Parlamenter demokrasi mekanizması aracılığı ile siyaset yapma işi de bu şekilde keşfedilmiştir. Nitekim Fransızca'da "parler a' qn" birisine söz söyleme, "parler de qn, de qch" birisine bir şeyden bahsetmek demektir. Parlamento ise konuşma yapılan mekan, zemin anlamına gelmektedir.

Kısacası, birileri birilerine, sözgelimi kentin sorunları, düzeni, geleceği v.s. hakkında görüşlerini ifade ediyorsa siyaset yapıyor demektir. Yönetme ehliyet ve liyakatına sahip oldukları inancını başkalarına en fazla telkin edenler, en iyi ifade edenler ve dinleyenlerini en etkili biçimde inandıranlar ise, yönetme gücünü elde etmeyi hak etmişlerdir ve yönetsel iktidarın meşruiyeti de bu ilkeye dayanır hale gelmiştir.

"Fani bir iz bırakmış burada yatmışsa kimler,

Aygın baygın maniler, açık saçık resimler..."

Kısa Bir Panorama

"Bu gurbetten gurbete giden yolun üstünde

Ben üç mevsim değişmiş görüyordum, üç günde."

Bir akademisyen olarak, bu gerçeği içime sindirmem çok mümkün olmasa da, "görünen köy kılavuz istemeye" ceğinden, akademik açıklamalarla zihinleri meşgul etmeye çalışmayacağım. Zira, akademik bir gözlükle bakıldığında, yukarıdaki kısa açıklama çerçevesinde kendini gösteren siyaset, kuşkusuz ki, yaşam alanında farklı bir görünüm arz etmektedir. Nasıl anlatılırsa anlatılsın siyaset, yaşam alanı içinde, iktidarın ve -modernite ile birlikte- ekonomik kaynakların tedavülü işleminden ibaret bir iştir. Bu işin iç yüzü böyle olunca, sonuçta da "at binenin kılıç kuşananın" olmak zorundadır.

Siyaset bilimi ders kitaplarından kaynaklar sayıp dökerek; bunun öyle olmadığını, siyasetin iki tarz içerdiğini; *siyaset şöyle şöyle işlerse, siyasi partiler böyle böyle çalışırlarsa, seçmenle ilişkilerini onlar (demokratik*

olarak gelmişmiş ülkeler) gibi yürütürlerse, bizim de ülkemizde demokrasi yerleşir, kökleşir, düzen tesis edilir, huzur ve güvene kavuşuruz şeklinde yazıyı sürdürmek mümkündür. Fakat, akademik mülahazalardan ibaret kalacak bu ifadelerin ne işe yarayacağından doğrusu ben de pek emin değilim. Bu yüzden, bir miktar popülerleşme pahasına biz de yaşadıklarımız ve gördüklerimizin üzerinden kısa bir kesit sunmayı deneyelim:

Belli ki, Ak Parti önümüzdeki seçimlerden de birinci parti çıkacak, parlamenter çoğunluğu elde edip, hükümeti kuracaktır. Nitekim 5500' den daha fazla sayıda kişinin AK Parti' den aday olması demek, 5000' inden daha fazlasının, "milletvekili olmasak da safımız belli olsun ki, iktidar nimetlerinden mahrum kalmayalım" demekten başka bir şeye delalet etmez.

Görmezden gelmek mümkün değildir. AK Parti ne yapmışsa yapmıştır, Türk siyasal hayatının seçmen nezdindeki en başarılı siyasi partilerinden birisi, belki de birincisi olma ünvanını elde etmiştir. Pek çok yorum yapılabilir: Lider karizması, konjonktürün yarattığı uygun ortam, siyasete marazi müdahalelerin neden olduğu sonuçlara gösterilen direnç, değişim özlemi, siyasette ayyuka çıkan zafiyet v.s. Çok açıktır ki, AK Parti kadroları tam zamanında ve en munasip konumda seçmenin karşısına çıkmıştır. Pozisyonunu hala da takviye edebiliyor ki, seçmen teveccühüne bu denli mazhar olmayı sürdürüyor.

Bununla birlikte, AK Parti açısından kanaatimizce 2011 seçimleri daha önce katıldığı ve başarı sağladığı seçimlerin hepsinden daha kritik bir anlam taşımaktadır. Lideri dahil pek çok kurucusu ve kurmayı için son dönemeç anlamı taşıdığından dolayı değildir kuşkusuz. Pek çok iç faktör, dış faktör ve en dış faktörler nedeniyle kritiktir ve Türkiye için de esasen bir moment özelliği arz etmektedir.

Çekirdeğini AK Parti'nin oluşturduğu bir küreyi ele alırsak; çekirdek ve onun parçacıklarını iç faktörler, onu sarmalayan ve yaşam alanı olması bakımından atmosferini oluşturan unsurları dış aktörler, tüm bunları kuşatan atmosferi de en dış faktörler olarak görebiliriz. Sınırsız sayı ve tahmin edilemez etkilerde bulunan bu faktörlerin spota alınabilecek

bazıları şunlardır. En dıştaki faktörlerin pek çoğu; mevcut enerji piyasasının ve cephe savaşına dayalı silahlanmanın yarattığı küresel ilişkilerin, dijitalleşmenin yarattığı ilişkilerle ikame edilmesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla küresel ilişkiler hangi bağlama ilişkin olursa olsun, önümüzdeki yıllarda "dijital" sıfatı üzerinden işleyecek, işletilecektir. Bu bağlamda militarizm kaynaklı klasik emperyal ilişkileri ikame eden mali aygıtlar da, artık, önümüzdeki günlerde, her şeyi gören dijital gözlerle ikame edilecektir. Türkiye'deki diğer tüm kurumlar gibi, siyasal kurumlar da bu yeni küresel 'tsunami'ye uygun dizayn edilecektir veya dizayn olmak zorunda kalacaklardır. Kuşkusuz ki AK Parti bu kurumların en önde geleni olacaktır.

Dış faktörlerden en önemlisi, seçim sonrasında ilk defa, bir sivil irade eliyle anayasa yapılacak olmasıdır. Diğer hemen her şey buna bağlı olarak şekillendirilmeye çalışılacaktır. Dolayısıyla 2011 seçimleriyle teşekkül eden parlamento belki de, tarihinde hiç yapamadığı bir işi yapmaya soyunacaktır.

Dış faktörlerden en önemlisi, seçim sonrasında ilk defa, bir sivil irade eliyle anayasa yapılacak olmasıdır. Diğer hemen her şey buna bağlı olarak şekillendirilmeye çalışılacaktır. Dolayısıyla 2011 seçimleriyle teşekkül eden parlamento belki de, tarihinde hiç yapamadığı bir işi yapmaya soyunacaktır. Kuşkusuz ki bu konu özelinde de en aktif siyasal aktör AK Partidir.

Kuşkusuz ki bu konu özelinde de en aktif siyasal aktör AK Partidir.

İç faktörler büyük ölçüde AK Parti Lideri ve Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın şahsı etrafında örülmektedir. Seçim sonrası seçimleri eksen alan Erdoğan, aday isimleri üzerinde hiç olmadığı kadar, bu seçimlerde hassas davranacaktır. Adayların siyasal potansiyellerinden veya siyasal güçlerinden ziyade, parti lideri nezdindeki izlenimler, siyasal istikbal-leri açısından belirleyici olacaktır. Çünkü Erdoğan pek az lidere nasip olmuş bir siyasal sempatiye sahiptir ve doğal olarak da, muhtemel her milletvekilinin, milletvekilliğine ilişkin tasarruf ayrıcalığını gayet tabii bir biçimde uhdesinde tutmaktadır. Kısacası AK Parti'nin seçim sonrasında sahip olacağı parlamento grubu, büyük ölçüde, onama-oylama kadroları olarak teşekkül etmiş olacaktır. Böyle bir teşekkül muazzam bir parti disiplinini beraberinde getirecektir, lakin, şöyle bir risk de içermektedir: Belirli bir eksiğin, yanlışın, hatanın, sakıncanın ifade edilmesinden mahrum kalmak demek, 'negatif feedback'ten mahrum kalmak demektir.

Bu harita içinde ölçeğe vurulduğundan, ne yazık ki, muhalif adı altında ciddi bir analizi hak eden siyasi organizasyonlar bulmak güçtür. Ama gene de CHP ve MHP ile ilgili kısa bir değerlendirme sunmaya çalışalım.

Liderini değiştiren CHP, sempatanlarında ve çaresizlerde - umutsuzlarda, siyasi hayatı boyunca çok nadir gördüğü % 30 duvarına dayanacağına dair beklenti yarattı. Açıkçası ben hiç ihtimal vermiyorum. Kesinlikle kastım olduğundan değil; bir işaret, bir iz, bir hamle göremediğimden.

Sol, sosyalist, ya da klasik (ortadoks demek hoşuma gitmiyor) Marksist görüşler, bilhassa Avrupa'da, vahşi kapitalizmi insanileştiren bir akım olarak tescil edilmiştir. Anti emperyalist veya kapitalizmi ikame etmeye kararlı bir sosyal hareket olduğu su götürür iddialardır belki ama, kapitalizmin marazlarına ilişkin vurgularını da kimse inkar edemez. Günümüzdeki "Yeni Sol" tahayyülün; piyasa egemenliğine, toplumsal kimi totalitelerin hegemonyalarına, tüketim ve ekolojik dejenerasyon gibi felaketlere iliş-

kin dikkatlerine ve en önemlisi de insan haklarıyla ilgili duyarlılıklarına bakılırsa; birkaç asırlık etik ve saygın geleneğinden hala çok da ödün vermiyor olduğu tespiti rahatlıkla yapılabilir. Ne yazık ki biz, ülkemizde böyle bir "sol nüve" göremiyoruz. Küçükömer gibi bir ihtimal umut telkin eden bazı isimler de bizzat, solcu bilinenlerce giyotine gönderilmiştir. Sonuçta da elimizde, şövenist aristokrasi etiketini en fazla hak eden bir "arıza sol" kalmıştır. Daha da kötüsü, bir başka yazımda dile getirdiğim gibi, "arıza sol", sırf nemalanma umudu ile, zaman içinde, sermaye tetikçiliği yapacak kadar pozisyonunu ayağa düşürmüştür.

Bu, ironik ama bir o kadar da trajik görünümün fevkinde bir sol tahayyülün, CHP'ye sirayeti için yeni lider, tarihi bir fırsat olarak kullanılabilirdi. Ama bütün umutlar suya düştü. Daha da kötüsü oldu. Aristokrat gelenek inanılmaz bir hovardalıkla, lümpenlik ve popülizm girdabına teslim edildi. Baykal, hiç değilse, bu girdabı bir biçimde hissedebilen bir liderdi. Ufukta CHP için bir ışık olabilir mi? Sanmıyorum. Bence artık iflah olmaz. Belki de CHP için, en isabetli teşhis gene Marx'tadır. Diyor ki Marx: Buğday tanesi toprağa düşer. Küflenir, çürür ve berbat bir hale gelir. Tam da bu hali, yüzlerce meyve veren filizi gün yüzüne çıkarır.

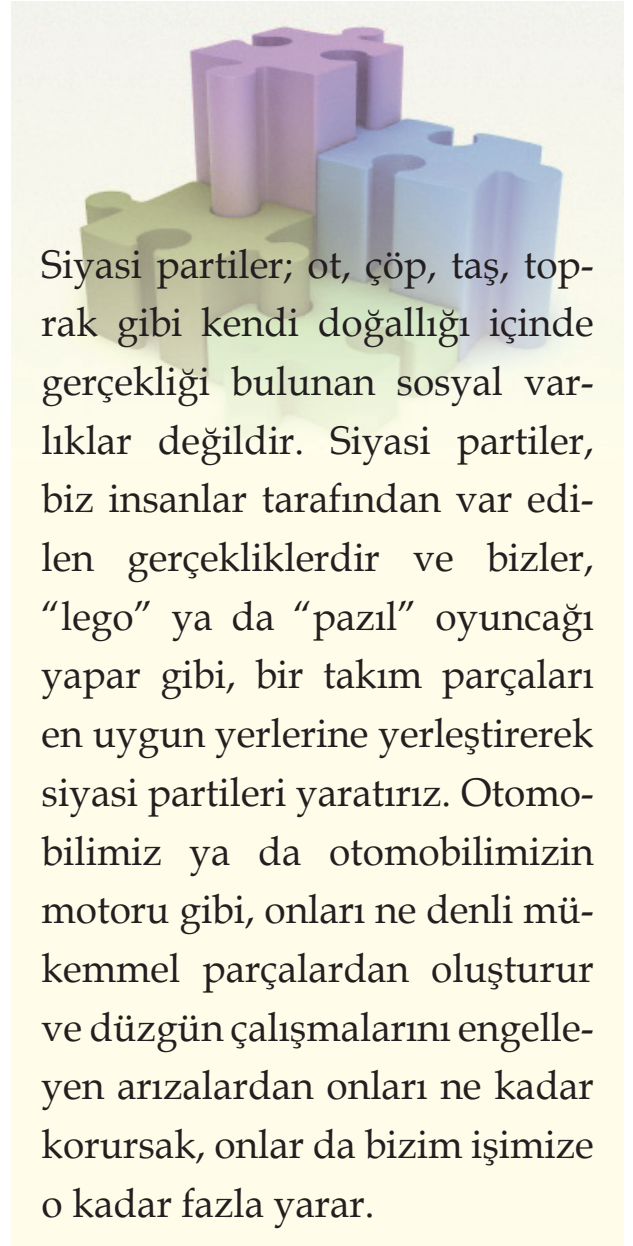
MHP, benim kanaatime göre, pek çok seçmen nezdinde umut olmaktan hızla çıkmaktadır. Çok sıradan bir örnek verelim: Demokratik ya da Kürt açılımı konusunda öteden beri MHP; iç, doğu ve batı Anadolu seçmeninin bir kısmının zihninde belirli bir duyarlılık oluşturmaya çalıştı. Galiba başarılı da oldu. Tam da seçim arefesinde, bu duyarlılığın siyasete kanalize edilmesi gündeme geldiğinde, AK Parti, daha doğrusu lideri Erdoğan, bu konuda oluşmuş kanaatin AKP hanesine yönelmesini büyük ölçüde sağladı. BDP sempatanı seçmenden oy almasının mümkün olmadığını görebildiği için, BDP şımarıklığından, hoyratlığından ve hatta hadsizliğinden muzdarip seçmenin gönlüne akmayı, Erdoğan, bir biçimde başardı. Bu arada MHP çok meşguldü. Siyasi hayata mucizevi bir katkı sağlamaya çalışıyordu, siyasi rep ile.

Hafızalar nisyan ile henüz malül değil. Uyduruk “ana-sol” lafı ile, Özal’ın inşa ettiği koskoca bir siyasal oluşumu yiyip bitirdiler. Bu günlerde de “milliyetçi sol” diye diye asırlık bir çınarı kemire kemire çökertecekler. Kimbilir, belki de bu bir kaderdir. Ancak bizim dikkatleri çekmemiz gereken önemli bir ayrıntı var: Milliyetçilik.

Milliyetçilik, elbette burjuvazinin siyasal ve ekonomik çıkarlarını güvencelemek için uydurulan bir ideolojidir. Belirli bir siyasal gurubun toplum üzerinde hakimiyet kurmasının meşruiyet aracıdır. Düşman ve hasım-öteki yaratıp halkı kategorize ederek, hegemonya tesis edilmesinin ve sürdürülmesinin gerekçesidir. Bunlara itiraz eden zaten yok. Ama, milliyetçiliğin, tüm bu mülahazalardan arındırılmış bir duygu olduğu gerçeğini de kimse ortadan kaldıramaz. İnsanoğlu, anasını severek insanları sevmeyi öğrenir. Bu hazzı hazzetmeye ana sevgisiyle başlar. Bu duygu beslendikçe insan sevgisini beslemek mümkündür. “aa ana kuzusuna bak” aşağılanmasına maruz kalan bir gencin, sahip olduğu değerden utanç duymaya başlaması gibi, sevgiye dayalı bazı değerleri zül hale getirmek, başka pek çok benzer ulvi değeri de zül hale getirmek demektir. Çünkü, insanların yaşadığı hayata dikkatle bakıldığında, iddia edildiği gibi bu tür duyguların; kanla, soyla, etnisiteyle herhangi bir ilişkisinin olmadığı hemen fark edilecektir. Doğduğu rahim nerde olursa olsun bebek, birlikte yaşadığı insanları sever, onlara bağlanır, onlarla bir arada olmak ister. Zira bu duygular, sadece ve sadece, yaşam dünyası içindeki insani ilişkiler sonucunda, zaman içinde var olan, belirlenen, şekillenen, sürdürülen, azalan veya çoğalan değerlerdir. Bu duyguların akademik boyutta inceleme konusu olması, açıklanabilmesi, analizi sadece ilişki (relation, contact ve connection anlamlarını içeren) kavramının anlaşılması ile mümkündür. Lehindeki veya aleyhindeki siyasal ve ideolojik mülahazaların tamamı, belirli bir takım odaklara uşaklıktan başka bir anlam taşımaz.

Şimdi, buradaki sorun, MHP’nin milliyetçilik duygusu ile ilgili ilintisidir. MHP çok başarılı bir siyasal parti olsa, çok yüksek oylar alabilseydi, bu

başarı, Türkiye’de milliyetçilik duyguları yüksek insanların yaşadığına delil teşkil etmezdi. Ama MHP’nin başarısızlıkları, milliyetçi duygular taşımaktan gurur duyan pek çok seçmene ağır birer fatura olarak yansıtılabilir. Bu sonuç, toplumsal zihniyetimizin can damarlarında tıkanıklıklara neden olabilir ve bu da, toplumsal bünyemizin ayakta kalmasına engel teşkil edecek ciddi bir tehlikedir. Ana sevgisi gibi insanın birlikte yaşadığı insanları sevmesi, onlara ilişkin kaygılar taşıması, bunun için özverilerde bulunmaya kendini hazır hissetmesi; bir toplumun birlik ve bütünlüğü, huzur ve güveni, is-

tikbal ve bekası açılarından kanaatimizce, hayati de-
recede önem arz eden değer yargılarıdır.

Siyasal Güzergah ve Yörünge

Şişesi is bağlanmış bir lambanın ışığı

Her yüzü çiziyordu bir hüziin kırışığı."

Siyasi partilerle ilgili canlarını sıkacak bu kadar laf ettikten sonra, onların da işine yarayacak bir iki bilgi veremezsek, onlara büyük haksızlık etmiş oluruz. Çok işlerine yarayacağını tahmin ettiğim bir şablonu burada onlar için sunmak istiyorum. SWOT analizi adı altında akademik camia ve özellikle işletmecilerin yabancı olmadığı bu analiz, burada, siyasi partilere uyarlanmaya çalışılmaktadır. Uyanık danışmanlar ve göz doldurmak isteyen adaylar, siyasi partileri için, aşağıdaki iki tabloda mecz etmeye çalıştığım analiz tekniğini, bir tür optik okuyucu gibi kullanabilirler. Sonuçta bu optik okuyucu, siyasi parti için seçmen tarafından takdir edilen bir puan ortaya konulmasını mümkün kılacaktır. Üniversiteye hazırlanan bir öğrencinin, deneme sınavında aldığı puana göre kendisine çeki düzen vermesi gibi, seçimlere kadar da her siyasi parti; buradaki optik okuyucunun ortaya koyduğu puana - değerlendirmelere bakarak, nasıl tatminkar bir düzeye kendisini çıkartabileceğine yönelik projeksiyonlarını belir-

leyecek ve üniversiteyi kazanma şansını elde etmek gibi, kendisine bir tempo belirleyecektir.

Birinci parti olma ayrıcalığından yararlandığı için, aşağıdaki tablolarda AK Parti örneği kullanılmaktadır ama her parti bu örnek üzerinden şablonu kendisine uyarlayabilir. Bana göre, kendilerine belirli bir güzergah belirlemeyi becermiş ya da yö-
rüngesini takdir edebilmiş siyasi partiler; en yüksek oranda seçmen teveccühüne mahzar olmakta, seçmenin gönlünde de bir biçimde taht kurmayı başarmaktadır. Önümüzdeki seçimlerde, elbette çok geç kalınmış olmakla birlikte, güzergahını belirleyen ve yö-
rüngesini takdir etmeyi beceren siyasi partinin istikbali olacak, diğerleri ise ya defin ya da bitkisel hayat olarak siyasi ömürlerini tamamlayacaklardır.

Siyasi partiler; ot, çöp, taş, toprak gibi kendi doğallığı içinde gerçekliği bulunan sosyal varlıklar değildir. Siyasi partiler, biz insanlar tarafından var edilen gerçekliklerdir ve bizler, "lego" ya da "pazıl" oyuncağı yapar gibi, bir takım parçaları en uygun yerlerine yerleştirerek siyasi partileri yaratırız. Otomobilimiz ya da otomobilimizin motoru gibi, onları ne denli mükemmel parçalardan oluşturur ve dü-
ğün çalışmalarını engelleyen arızalardan onları ne kadar korursak, onlar da bizim işimize o kadar fazla yarar. SWOT analizi ile de yapmaya çalıştığımız şey budur:

Her siyasi partinin bütün parçalarını yerleştireceği, ilmikleeyeceği ve siyasi partiyi taşıyan, tahkim eden, ayakta tutan sütunlar:

Zihniyet	Doktrin	Söylem	Argümanlar
Siyasi parti (SP); Toplumsal zihniyet alanının hangi en-lem ve boylamları arasında bulunuyor?	<i>Siyasal, ekonomik ve sosyokültürel alana ilişkin kuramsal paradigmlar-tasarılar ve diğer bilimsel-teknolojik disiplinlerle ilgili tercihleri; kısa - orta - uzun vadeli projeleri, projeksiyonları ve stratejileri</i>	İç ve dış kamuoyuna yönelik olarak; açıklama, tanımlama, betimlemelere vs. dönüştürülmüş ve kullanıma hazır hale getirilecek tarzda sistematize edilmiş ifadeler	<i>Her bir durum, koşul, olay, konjonktüre veya isnat ve iftiralara karşı ambalajlanmış halde hazır bekletilen iddialar, önermeler, kanıtlar.</i>

TABLO - 1 : SEÇMEN ZİHNİNDEKİ AK PARTİ'NİN YERİNİ - KONUMUNU YANSITAN TİPOLOJİK AYNA

		1.1. Sempati	1.2 Antipati	2.1. Fırsatlar	2.2. Tehditler
	AK PARTİ İLE İLGİLİ OLARAK; ALTTAKİ KRİTERLERE GÖRE, SAĞ TARAFTA DİLE GETİRİLEN	<ul style="list-style-type: none"> • Anne-baba-eş dost sever gibi partisini seçmen seviyor mu? • Seçmenin partisine duygusal bağlılığı • İyi zamanda da kötü zamanda da AK Partinin kemikleşmiş seçmen kitlesi ne kadar ve kimler 	<ul style="list-style-type: none"> • Düşmanından nefret eder gibi seçmen itici buluyor mu? • Duygusal olarak AK Partiye en fazla uzak seçmen kitlesi • Ülkesi için en önemli hizmetleri yapan AK partiyi takdir etse bile oy vermeyecek seçmenler 	<ul style="list-style-type: none"> • Seçmen, kendisine ve ülkesine İstikbalde AK Partinin ne tür imkanlar sağlayacağını umut etmektedir. • AK Parti olmasaydı, seçmen, bugüne kadar elde etmiş olduğu neleri elde edemeyeceğini düşünmektedir 	<ul style="list-style-type: none"> • Desteklemekle gelecekte ödemek zorunda kalacağı fatura, alternatif maliyet nedir? • AK Parti'nin varlığı yüzünden bu güne kadar bir kısım seçmen ne tür bedeller ödediğini düşünmektedir
		3.1. Güçlü	3.2. Zayıf	4.1. Avantaj	4.2. Dezavantaj
	KONULARA İLİŞKİN, BİLİMSEL ARAŞTIRMALARLA, SEÇMENDEN ELDE EDİLECEK VERİLER	<ul style="list-style-type: none"> • Seçmen AK Partinin ne kadar çekim alanı içindedir • Seçmen AK Parti ile birlikte ne düzeyde güç ve egemenlik elde edeceğini umuyor • AK Partinin rakiplerine göre seçmen zihnindeki en güçlü-en ayrıcalıklı özellikleri neler • En fazla neler öne çıkartılıp, vurgulanmalıdır. 	<ul style="list-style-type: none"> • AK partiyi desteklediği takdirde seçmen mevcut etkinliğinden-gücünden ne kaybedeceğini düşünüyor • Rakiplerinin en fazla saldıracığı AK Partinin en zayıf tarafı nedir • Henüz fark edilmemiş, tolere edilmesi gereken, seçmen zihninde AK Parti'ye ilişkin zaafılar neler 	<ul style="list-style-type: none"> • Desteklemekle Seçmen ne elde edecek, nasıl fayda sağlayacaktır. • AK Parti kendisi ve ülkesine ne kadar maddi ve manevi çıkar sağlamaktadır. • Kendisinin ve ülkesinin AK parti sayesinde sahip olduklarının ne kadarını veya neleri kaybetme kaygısı taşımaktadır 	<ul style="list-style-type: none"> • AK Partinin varlığı yüzünden , kendisi ve ülkesinin ne kadar maddi-manevi çıkar kaybına uğradığını düşünmektedir. • AK Parti olmasaydı veya ortadan kalkarsa, kendisi ve ülkesinin ne kadar fayda temin edeceğini düşünmektedir • AK Partinin siyasal kaybı için neler feda etmeyi göze almaya hazırdır.
Misyon	Türkiye'yi statükonun kaskacından kurtarmak				
Hizmet	Siyasal: yargı, yasama, yürütme v.s.Ekonomik: Enflasyon, hayat pahalılığı, işsizlik v.s.Sosyo kültürel: eğitim, sağlık entelektüel, moral, sanat, kültürel, edebi v.s.				
Pozisyon	Devlet ile millet arasında köprü işlevi görenek devletin millet nezdindeki meşruiyet krizlerinin aşılmasını sağlamak				
İdeoloji	1. Milliyetçi Atatürkçü, 2. Laik Milliyetçi, 3. Dindar milliyetçi, 4. İslamcı, 5. Ülkücü, 6. Laik, Atatürkçü, 7. Sosyal Demokrat, 8. Demokrat atatürkçü ve 9. Sosyalist etiketleri ile sağdan sola bir sicim üzerinde dizilen SEÇMENİN İDEOLOJİK ZEMİNİNİN; AK PARTİ, NE KADARINA NÜFUZ ETMİŞ, NERESİNE KONUŞLANMIŞTIR VE POTANSİYELİ NEDİR?				

TABLO - 2 : SEÇMEN ZİHNİNDEKİ AK PARTİ LİDERİ RECEP TAYYİP ERDOĞAN'IN YERİNİ - KONUMUNU YANSITAN TİPOLOJİK AYNA

		1.1. Sempatî	1.2. Antipatî	2.1. Fırsatlar	2.2. Tehditler
	AK PARTİ LİDERİ İLE İLGİLİ OLARAK; ALTTAKİ KRİTERLERE GÖRE, SAĞ TARAFTA	<ul style="list-style-type: none"> Anne-baba-eş dost sever gibi partisini seçmen seviyor mu? Seçmenin partisine duygusal bağlılığı İyi zamanda da kötü zamanda da AK partinin kemikleşmiş seçmen kitlesi ne kadar ve kimler 	<ul style="list-style-type: none"> Düşmanından nefret eder gibi seçmen itici buluyor mu? Duygusal olarak AK Partiye en fazla uzak seçmen kitlesi Ülke için en önemli hizmetleri yapan AK partiyi takdir etse bile oy vermeyecek seçmenler 	<ul style="list-style-type: none"> Seçmen, kendisine ve ülkesine İstikbalde AK Partinin ne tür imkanlar sağlayacağını umut etmektedir. AK Parti olmasaydı, seçmen, bugüne kadar elde etmiş olduğu neleri elde edemeyeceğini düşünmektedir 	<ul style="list-style-type: none"> Desteklemekle gelecekte ödemek zorunda kalacağı fatura, alternatif maliyet nedir? AK Parti'nin varlığı yüzünden bu güne kadar bir kısım seçmen ne tür bedeller ödediğini düşünmektedir
		3.1. Güçlü	3.2. Zayıf	4.1. Avantaj	4.2. Dezavantaj
	DİLE GETİRİLEN KONULARA İLİŞKİN, BİLİMSEL ARAŞTIRMALARLA, SEÇMENDEN ELDE EDİLECEK VERİLER	<ul style="list-style-type: none"> Seçmen AK Partinin ne kadar çekim alanı içindedir Seçmen AK Parti ile birlikte ne düzeyde güç ve hükümranlık elde edeceğini umuyor AK Partinin rakiplerine göre seçmen zihnindeki en güçlü-en ayrıcalıklı özellikleri neler En fazla öne çıkartılıp, vurgulanacak özellikler neler 	<ul style="list-style-type: none"> AK partiyi desteklese seçmen mevcut etkinliğinden-gücünden ne kaybedeceğini düşünüyor Rakiplerinin en fazla saldıracağı AK Partinin en zayıf tarafı nedir Henüz fark edilmemiş, tolere edilmesi, telafi edilmesi gereken, sSeçmen zihninde AK Parti'ye ilişkin zaafılar neler 	<ul style="list-style-type: none"> Desteklemekle Seçmen ne elde edecek, nasıl fayda sağlayacaktır. AK Parti kendisi ve ülkesine ne kadar maddi ve manevi çıkar sağlamaktadır. Kendisinin ve ülkesinin AK parti sayesinde sahip olduklarının ne kadarını veya neleri kaybetme kaygısı taşımaktadır 	<ul style="list-style-type: none"> AK Partinin varlığı yüzünden , kendisi ve ülkesinin ne kadar maddi-manevi çıkar kaybına uğradığını düşünmektedir. AK Parti olmasa veya ortadan kalkarsa, kendisi ve ülkesinin ne kadar fayda temin edeceğini düşünmektedir AK Partinin siyasal kaybı için neler feda etmeyi göze almaya hazırdır.
Perfor-mans	<ul style="list-style-type: none"> Çalışkanlık İşbiricilik Deneyim-Bilgi Tavizsizlik Sabır ve sebat Başarı Eğitim-kültür 				
Kişilikle ilgili Bazı Özellik-ler	<ul style="list-style-type: none"> Dürüstlük Güvenilirlik Zeka İyiniyet-iyimserlik Hoşgörü İtidal 				
Yetenek	<ul style="list-style-type: none"> Sevki ve idare Emir - komuta gücü Liderlik 				
Karizma	<ul style="list-style-type: none"> Kitleleri sürükleme Etki ve nüfuz 				

SONUÇ

Artık lafı daha fazla uzatmayalım, ipin ucuna düğümü de Faruk Nafiz Çamlıbel atsin:

“Ey köyleri hududa bağlayan yaşlı yollar,

Dönmeyen yolculara ağlayan yaşlı yollar!”

... ..

“Ey garip çizgilerle dolu han duvarları,”

Yrd. Doç. Dr. Ahmet BIYIK

Gazi Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi

MEDYA ÜZERİNDEN HALKLA İLİŞKİ KURMAK KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE SİYASET

12 Haziran seçimlerine sayılı günler kaldı. Milletvekili olmak isteyen isimler, siyasi partilere müracaat ederek aday adayı ünvanını aldı. Sırada, adaylık var. Partilerinden vize alan adayları zorlu bir süreç bekliyor. Halkın karşısına çıkacak, partisi ve kendisi için oy isteyecekler. Halkla ilişki içerisine girip geniş kitleleri ikna etmeleri gerekecek. Peki bu nasıl olacak? En iyi yöntem veya araçlar nelerdir?

Demokrasi, insanları yönetmek için seçimler vasıtasıyla insanlardan vekâletlerinin alındığı bir rejimdir. Alternatifler arasında yapılan bir seçimdir. Temeli iknaya dayanır. Reklam, pazarlama, propaganda ve halkla ilişkiler ise bu seçim sürecinde kullanılan ikna yöntemlerinden bazıları. Pazarlamayı tüketicilerin ihtiyaç duyduğu türde ürünlerin üretim ve satışı; reklamcılığı, bir malın veya hizmetin satışını arttırmak amacıyla basında yer, yayın ku-

ruluşlarında ise zaman satın alma; propagandayı bir fikri yayarak ona taraftar bulma tekniği olarak tanımlamak mümkün. Halkla ilişkiler ise, belli bir davranışı benimsetmek ya da belli yönde hareket oluşturmak için halkı inandırma (ikna etme) sanatıdır. Hedef kitleleri etkilemek amacıyla hazırlanmış, planlı ve inandırıcı bir iletişim çabasıdır. Kamuoyunu etkileme ve ondan etkilenme sürecidir.

Siyasi partiler veya adaylar geniş kitlelere ulaşmak, halk nezdinde olumlu bir itibar kazanmak, politik düşünce veya vaatlerini topluma benimsetmek için halkla ilişkiler çalışmalarından faydalanır. Halkla ilişkiler bir tanıma ve tanıtma sanatıdır aynı zamanda. Uzun vadeli bir çalışma ve sabır gerektirir. Yanıltıcı değildir, her zaman gerçekleri açıklamayı hedefler. Olumlu ve güvenilir bir imaj yaratır. Aday veya partilere saygınlık ve sempati kazandırır.

Belirli bir kitleyi hedef alır. Bu kitle siyasi partiler için ülke geneli olurken, adaylar için bölge illerindeki seçmenle sınırlı kalabilir.

Şüphesiz kitleyle ilişki kurmanın en etkili yolu medyayı etkin kullanmaktan geçiyor. Çünkü bir gazete veya televizyonla, aynı anda onbinlerce insana ulaşmak mümkün. Hedef kitleye ilişki kurmak için doğru aracı seçmek büyük önem taşıyor. Doğru mecranın seçimi ise kitle iletişim araçlarının yapı ve fonksiyonlarını bilmekten geçiyor. Seçim öncesi halka ulaşmak için hangi kitle iletişim araçları kullanılmalı diye soran adaylar için işte birkaç tavsiye!

Gazeteler: Halkla temas kurmada en çok kullanılan araçların başında gelir. İşledikleri konular ve ağırlık verdikleri sorunlara göre yerel veya ulusal basın diye sınıflandırılır. Gazeteleri etkili kullanabilmek için onların bazı özelliklerini bilmek gerekir. Bunların başında hedef kitle ve okur profili gelir. Her yayın organının belirli bir okur kitlesi vardır. Yayın politikasını hedef kitlenin özelliklerine göre belirler. Fikir gazeteleri daha çok belirli bir eğitim seviyesinin üzerindeki kitleye, spor gazeteleri gençlere, mağazın ağırlıklı yayın yapan gazeteler ise daha çok genç kız ve kadınlara hitap eder. Bazı gazeteler haberlerinde muhafazakâr, bazıları sol, bazıları liberal değerleri ön plana çıkarırlar. Bir siyasetçi olarak oylarına talip olduğunuz, ikna etmeye çalıştığınız hedef kitleniz kimdir? Vereceğiniz mesaj nedir? Kime hitap etmek istiyorsanız yayın organını ona göre seçmelisiniz. Yayın politikalarını bilmek basın organlarını doğru kullanmak için önemlidir. Çünkü kime mesaj vermek istiyorsanız, onu hedef alan yayın organıyla temasa geçmeniz gerekir. Mesala Ergenekon Davasını eleştirecekseniz bunun için Zaman Gazetesi iyi bir seçim olmaz. Tersî söz konusuyla Cumhuriyet Gazetesi'ni tercih etmeyeceksiniz.

Gazetecilerle ilişkilerde dikkat edilmesi gereken bir diğer husus basın açıklamasının yapılacağı saattir. Zaman baskısının en yoğun hissedildiği yayın organların başında gazeteler gelir. Teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin gazetelerin hazırlanması ve basılması için bir zamana ihtiyaç vardır. Yani her gazetenin haberi kullanabileceği bir son saati vardır.

Bu saat geçtikten sonra gönderilen bir bültenin, gerçekleştirilen bir faaliyetin ertesi gün medyada yer alma ihtimali zayıftır. Bir sonraki gün ise haber güncelliğini yitireceği için değerlendirmeye alınmayacaktır. Bu nedenle basın toplantısı için en ideal saat 11:00'dir. Akşamüzeri gerçekleştirilecek faaliyetlerin haberinin ertesi güne kalma ihtimali yüksektir. Gazetelerin kapsama alanını bilmek de önemlidir. Çünkü ulusal gazetelerle, yerel gazetelerin bir olaya bakışı farklı olacaktır. Yerel medyada manşet olacak bir olaya, ülke geneli yayın yapan bir gazetede tek sütun ayrılabilir.

Dergiler: Gazeteler için dikkat çekilen hususlar dergiler içinde geçerlidir. Dergilerin de gazeteler gibi farklı okur kitleleri vardır. Tümüyle gençlik sorunlarına eğilen, ev kadınlarına hitap eden, ekonomi veya fikir ağırlıklı yayın yapanlar gibi. Dergileri diğer gazetelerden ayıran fark ise, olayları daha ayrıntılı olarak verebilmeleridir. Bir dergiye verilecek röportaj, sizin mesajlarınızın daha detaylı olarak hedef kitlenize ulaşmasını sağlayacaktır.

Broşürler: Küçük dergi boyutlarında, az sayfalı ve bol resimli olarak hazırlanan broşürler, genel ve özel amaçlı olarak tasarlanabilir. Aday, kendi tarz ve beğenisine göre alışılmışın dışında boyut ve biçimleri tercih edebilir. Broşürlerin gazete ve dergilerden en önemli farkı sürekliliğinin olmamasıdır. Broşürlerde amaç, hedef kitleyi bilgilendirmek ve ikna etmektir. Bu nedenle mesajlar basit, anlaşılır olmalı, ilgi çekmesi için yazı, fotoğraf, resim gibi görsel malzemelerle desteklenmelidir.

Afişler: Mesajların kitlelere çarpıcı şekilde iletilmesini sağlar. Afişin ilk amacı, çekici bir görsel düzenleme ile göze çarpmasıdır. Dolayısıyla bir afişte yazıdan çok, resim, fotoğraf gibi görsel öğelere ağırlık verilmelidir. Bir sürü cümle ile doldurulmuş bir afiş, dikkati çekmeyeceği gibi okunmaz da. Bu, afişten çok bildiriye andırır. İnsanlardan sokak ortasında durup sonuna kadar bildiri okumaları, beklemek doğru değildir.

Televizyon: Kitle iletişim araçları arasında insanın gözü ve kulağına aynı anda hitap eden tek elektronik araç televizyondur. Televizyon izlemek için

okuryazar olmaya gerek yoktur. Ekran kulaktan çok göze hitap eder. Mesajın içeriği kadar sunuş biçimi de önem taşır. İletilen mesajların görsel unsurlarla desteklenmesi onların inanılır ve güvenilirliğini artırır. Haber, açık oturum, eğlence ve söyleşi gibi farklı tür programlarla halka ulaşılabilir. Televizyon muhabirleri, yoğunluk veya eleman azlığından dolayı her programı izlemeyebilir. Bu noktada nasıl gazeteler için bültenler geçiliyorsa, televizyonlar için de görüntülü bültenler oluşturulabilir. Tüm bilgi ve belgeler televizyon habercilerine ve programcılarında zamanında ulaştırılmalıdır. Muhabirlere kolaylık sağlamak adayların görevidir. Ancak dikkat! Televizyonun cazibesine kapılmamak gerekir. Beyaz ekran insanı rezil de eder vezirde. Televizyon vasıta ile rakiplerinin önüne geçenler olduğu gibi, favoriye seçim kaybeden politikacı sayısı da çoktur. Kennedy televizyondaki tartışmayla seçimi kazandı tamam ama Nexon'da kaybetti unutmayın. Televizyonda horoz dövüşünü andıran tartışma programlarından kaçınmın. Mesajlarınızı iletme için daha ziyade ziyade röportaj ve söyleşileri tercih edin.

Radyo: 'Kral', 'sihirli kutu' gibi nitelendirmeler kitle iletişim araçları içerisinde televizyonu diğerlerinden öne çıkarıyor. Ancak radyonun önemi de yatsınamaz. Radyoya kolay erişilebilir. İnsanlar mağazada alışveriş yaparken, trafikte araba kullanırken radyo yayınlarını kolaylıkla dinleyebilir. Bu özellikleri nedeniyle seçim dönemlerinde etkin kullanılması gereken araçların başında gelir. Haber bültenleri, açık oturumlar, röportajlar ve sohbet programlarıyla radyo üzerinden seçmenlere ulaşılabilir. Röportajın etkisi, konunun ilginçliğine bağlıdır. Açık oturumların takip edilmesi, büyük ölçüde tartışmacıların bilgi ve yetenekleriyle doğru orantılıdır. Bu nedenle açık oturuma çıkmadan önce söyleyeceklerinizi iyi tesbit edin. Her konuda değil, odaklandığınız birkaç konu üzerinde durun. Ayrıca spot reklamlarda radyo üzerinden halka ulaşmak için iyi bir yöntem olabilir.

İnternet: İnternet dünyayı kaplayan örümcek ağı gibidir. Bu ağda milyonlarca site, 10 binlerce haber grubu, sohbet kanalı var. Bunlara her geçen saniye

yenileri ekleniyor. İnternet; metin, ses, video, grafik, fotoğraf, müzik gibi her tür iletişim öğesinin yayınına (multimedya) ve coğrafi sınırları dinlemeksizin bütün bunlara erişme imkânı tanıyor. İnternet günümüzde hem gazetenin hem de radyo ve televizyonun işlevini üstleniyor. Okuru, geleneksel medya karşısında sahip olduğu edilgen rolünden kurtarıp onu "kendi gazetesinin, radyosunun, televizyonunun yapıcısı olmak" gibi etken bir role sokuyor. İnteraktif bir ortam sunan internet aracılığıyla seçmenlere basın bültenleri, mektuplar, fotoğraflar, afişler gönderilebilir. Halkın beklenti ve talepleri alınabilir. Bunun için kişisel web siteleri, facebook ve twitter iyi bir araçtır.

İki yönlü bir ilişki kurulmalı

Kitle iletişim araçları artık günlük hayatın ayrılmaz bir parçası. Halkla ilişki kurmak isteyenler için de en etkili yol. Kitle iletişim araçlarından yararlanma, siyasetçiler için hem bir zorunluluk, hem de rasyonel bir tavır. Çünkü medya, yönetenlerle yönetilenler arasındaki ana kanallardan birisi. Aynı zamanda yönetimin kendini geniş halk kitlelerine karşı savunması ya da anlatmasının en kestirme yolu. Bu yolu etkili kullanmak isteyen aday, medyayla işbirliği içine girmeli, gazetecilerin güvenini kazanmalıdır. Kampanya çalışmaları ise bir değil birden fazla kitle iletişim aracı üzerinde koordineli bir şekilde gerçekleştirilmelidir.

Materyal temininde habercilerle işbirliği yapılmalı istenilen bilgi, yapılan görüşme talepleri yerine getirilmelidir. Böylece adaylar verilen haberin içeriğini kontrol etme imkânı bulabilecektir. Gazeteciye doğru bilgi verilmezse gazeteciler doğru bildiklerini yazacaktır. Ayrıca unutulmamalı ki Seçim dönemlerinde politikacıların medyaya ihtiyacı, medyanın politikacılara ihtiyacından daha fazladır. Basın mensuplarıyla bir defa ilişki kurduktan sonra bu sürekli ve düzenli hale getirilmelidir. Hedef medya mensupları bir telefon kadar size yakın olmalıdır. Basında hakkınızda yer alacak olumlu bir haber, vereceğiniz sayfalarca ilandan daha etkili olacaktır.